

Partnervold mod mænd i Danmark

"... det er ikke noget, man skilter med, at man som mand får bank hjemme. Det er noget, man holder for sig selv, men det er i hvert fald godt, at jeg har fået et langt bedre selvværd, og at jeg er kommet væk fra hende".

Rikke Plauborg

Karin Helweg-Larsen

Statens Institut for Folkesundhed,

Syddansk Universitet

Udarbejdet for Ministeriet for Ligestilling og Kirke

og Social- og Integrationsministeriet

København 2012

Partnervold mod mænd i Danmark

Rikke Plauborg og Karin Helweg-Larsen

Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet
Copyright © Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet,
København, december 2012.

Gengivelse af uddrag, herunder tabeller, figurer og citater er tilladt med tydelig henvisning.

Print: Reproafdelingen, Københavns Universitet.

Trykt udgave: ISBN 978-87-7899-202-8

Elektronisk udgave: ISBN 978-87-7899-203-6

Rapporten kan rekvireres ved henvendelse til Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet

Tlf.: +45 65507777

E-mail: sif@si-folkesundhed.dk

og downloades fra www.si-folkesundhed.dk

Forord

Denne rapport præsenterer resultaterne af en undersøgelse om mænd, der udsættes for vold fra deres partner. Statens Institut for Folkesundhed har for Ministeriet for Ligestilling og Kirke og Social- og Integrationsministeriet af-dækket det aktuelle omfang og karakteren af partnervold mod mænd i Danmark, kortlagt de eksisterende tilbud til voldsudsatte mænd, samt beskrevet de eventuelle barrierer, mænd oplever i forhold til at søge hjælp efter udsættelse for vold fra en partner.

I undersøgelsen indgår registerdata om politianmeldt vold og skadestue-kontakter som følge af partnervold, samt data fra en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse af danskernes sundhed og sygelighed (SUSY 2010) og fra en spørgeskemaundersøgelse i 2011 blandt 16-24-årige om kærestevold. Der er desuden gennemført kvalitative interviews med voldsudsatte mænd og medarbejdere på mandekrisecentre, der rådgiver og støtter mænd udsat for partnervold.

Undersøgelsen er et initiativ under den nationale strategi til bekæmpelse af vold i nære relationer 2010-2012 og finansieret af satspuljemidler.

Tak til mandekrisecentrene for samarbejde omkring rekruttering og etablering af kontakt til interviewpersoner. Ligeledes takkes mandekrisecentre-nes medarbejdere og brugere for at have stillet sig til rådighed for interviews.

Rapporten henvender sig bredt til politikere, forskere og andre fagpersoner med interesse for at forebygge og behandle partnervold. Undersøgelsen er tilrettelagt og gennemført i februar-december 2011 af sociolog og videnskabelig assistent Rikke Plauborg i samarbejde med speciallæge og seniorforsker Karin Helweg-Larsen.

Knud Juel
Forskningsleder

Karin Helweg-Larsen
Projektleder

December 2012

Indhold

1. SAMMENFATNING	7
KVALITATIVE INTERVIEWS MED VOLDSUDSATTE MÆND	8
REGISTERDATA.....	10
SELVRAPPORTERET VOLDSUDSÆTTELSE	11
2. UNDERSØGELSENS BAGGRUND OG FORMÅL	17
3. DEFINITION AF PARTNERVOLD.....	20
4. ANVENDTE DATA OG METODER I UNDERSØGELSEN	22
DEN KVALITATIVE DEL AF UNDERSØGELSEN	22
DEN KVANTITATIVE DEL AF UNDERSØGELSEN	22
5. STØTTE TIL MÆND UDSAT FOR PARTNERVOLD I DANMARK.....	25
5.1 HORSENS KRISECENTER FOR MÆND	27
5.2 "STEDET" CENTER FOR MÆND I KRISE.....	27
5.3 MANDECENTRENE I DANMARK	28
5.4 BEHANDLINGSTILBUD TIL VOLDSUDØVERE.....	30
6. INTERVIEWS MED VOLDSUDSATTE MÆND.....	33
7. INTERVIEWS MED MEDARBEJDERE PÅ MANDEKRISECENTRE.....	58
8. TIDLIGERE UNDERSØGELSER.....	64
8.1 VOLDSUDSATTE MÆNDS HJÆLPEBEHOV	64
8.2 KØNSFORSKELLE I OPLEVELSEN AF PARTNERVOLD	66
9. VOLDSFOREKOMSTEN BELYST UD FRA REGISTERDATA.....	69
9.1 RIGSPOLITICHEFENS ANMELDELSEREGISTER OG OFFERREGISTERET	69
9.2 LANDSPATIENTREGISTERET.....	74
9.3 ULYKKESREGISTERET	76
10. VOLDSFOREKOMSTEN BELYST UD FRA SPØRGESKEMAUNDERSØGELSER	83
10.1 SUNDHEDS- OG SYGELIGHEDSUNDERSØGELSE, SUSY 2010	83
10.2 KÆRESTEVOLDSUNDERSØGELSE 2011.....	96
11. LITTERATURLISTE	108

1. Sammenfatning

Indsatsen over for partnervold er både i Danmark og internationalt primært rettet mod mænds vold mod kvinder (Gadd et al. 2002; Helweg-Larsen & Frederiksen 2007, 2008). Siden 1970'erne har kvindeorganisationer formået at få mænds vold mod kvinder på den politiske dagsorden, og de har sikret hjælp til ofre for volden, eksempelvis gennem opbygningen af et netværk af kvindekrisecentre. Også forskningsmæssigt er der blevet iværksat en række initiativer, som har bidraget med viden om vold mod kvinder i Danmark. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet, har siden 2004 fulgt udviklingen i vold mod kvinder ud fra befolkningsundersøgelser og registerdata, samt beskrevet særlige problemstillinger, såsom sundhedsvæsenets møde med voldsudsatte og de samfundsmæssige omkostninger af vold mod kvinder (Andersen et al. 2011; Helweg-Larsen et al. 2010; Schütt et al. 2008; Helweg-Larsen et al. 2007). Landsorganisationen af Kvindekrisecentre (LOKK) har siden 1999 indsamlet oplysninger om de kvinder og børn, der har haft ophold på et krisecenter, og har i samarbejde med Socialstyrelsen formidlet disse oplysninger i rapporter og fyldige årsstatistikker om benyttelsen af krisecentrene¹, senest i 2010 (Barlach og Stenager 2011). I 2003 blev der gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt kvinder i Danmark om deres udsættelse for forskellige former for vold i og uden for hjemmet (Balvig og Kyvsgaard 2006). Kvindekrisecentret Dannerhuset driver desuden et videnscenter, som dokumenterer og iværksætter forskning om vold mod kvinder og børn og videreformidler viden gennem foredrag, undervisning og rapporter.

Gennem de seneste 10-15 år er der således udgivet en lang række forskningsrapporter, bøger og videnskabelige artikler, som har bevirket, at vi ef-

¹ Fra 2012 vil der også blive indsamlet oplysninger om mænd på mandecentre og krisecentre, herunder oplysninger om mandens sociodemografiske oplysninger og hans eventuelle oplevelser med vold. Oplysningerne vil indgå i årsstatistikken, som udkommer i 2013.

terhånden har opnået megen viden om voldsudsatte kvinder. Sammenlignet hermed er vores viden om mænd, der udsættes for partnervold og deres behov for hjælp og støtte, meget begrænset.

Formålet med denne undersøgelse har været at skabe øget viden om omfanget og karakteren af partnervold mod mænd i Danmark, voldsudsatte mænds egne oplevelser af volden, deres hjælpebehov og de eksisterende støttetilbud til voldsudsatte mænd. Undersøgelsen omfatter både kvalitative og kvantitative data, der på forskellig vis bidrager til at belyse problemstillingen partnervold mod mænd. Rapporten præsenterer resultater, analyse og fortolkning af følgende materiale:

- **Kvalitative interviews** med tolv voldsudsatte mænd og ti medarbejdere på mandekrisecentre, der rådgiver og støtter mænd udsat for partnervold. Interviewene belyser mændenes oplevelser af partnervold, deres behov for hjælp og de barrierer, de oplever i forhold til at søge hjælp efter udsættelse for vold.
- **Registerdata**, der afdækker omfanget af skadestuekontakter og politianmeldelser som følge af partnervold mod mænd.
- **Selvrapporeret voldsudsættelse** baseret på to landsdækkende spørgeskemaundersøgelser, dels Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen i 2010 (SUSY 2010), dels en internetbaseret spørgeskemaundersøgelse i 2011 blandt 16-24-årige om deres erfaringer med kærestevold.

Kvalitative interviews med voldsudsatte mænd

De interviewede mænd har været udsat for meget forskellige former for vold. Den hyppigst forekommende voldsform er psykisk vold, som samtlige mænd angav at have været udsat for. Nedværdigende bemærkninger og ydmygelser under andres tilstedeværelse, samt det at blive kontrolleret i forhold til hvem man har kontakt med, er eksempler på de psykiske overgreb, mændene har

oplevet. Fem mænd har været udsat for beskyldninger om vold og/eller incest i forbindelse med en forældremyndigheds- eller samværssag. Syv mænd har været udsat for forskellige former for fysisk partnervold. Ingen af mændene berettede om udsættelse for seksuel vold.

Det er tabuiseret og forbundet med skam at blive udsat for vold af en kvinde. Mændene oplever barrierer både i forhold til at anmelde volden og søge hjælp. Ingen af mændene har anmeldt deres tidligere partner for vold til politiet og begrundet det typisk med, at de var bange for ikke at blive taget alvorlig af politiet, at det var pinligt og skamfuldt at blive udsat for vold af en kvinde, eller at de selv ville løse problemerne.

Flere af mændene har bestemte forestillinger om, hvad det vil sige at være en "rigtig" mand, og disse forestillinger har en betydning for deres hjælpesøgende adfærd. At blive udsat for vold fra en kvindelig partner, og efterfølgende søge hjælp, opleves af mændene som et nederlag, fordi det strider mod deres forestillinger om, at en "rigtig" mand ikke viser svaghed, men styrke, at han klarer sine problemer selv og ikke ligger andre unødigt til last.

Mændene peger på, at kendskabet til mandecentrene og krisecentrene for mænd bør udbredes, så mænd bliver bevidste om, at der findes hjælpemuligheder, hvis de bliver udsat for partnervold eller kommer i krise af andre grunde.

Fordi mændene som nævnt har været udsat for forskellige former for partnervold, er deres hjælpebehov tilsvarende forskellige. Enkelte påpeger, at muligheden for at låne penge til at finde en ny bolig eller et midlertidigt botilbud ville have gjort det muligt for dem at forlade deres partner noget tidligere.

De fem mænd, som af deres ekspartner er blevet beskyldt for vold og/eller incest, følte sig diskrimineret af de sociale myndigheder, der skulle træffe afgørelse i deres sag, og oplevede, at sagsbehandlerne automatisk tog moderens parti. Mændene udtrykker behov for at blive lyttet til og for, at sagsbehandlerne i højere grad forholder sig neutrale i forældremyndigheds- og samværssager.

Krisecentermedarbejderne påpeger, at de voldsudsatte mænd ofte har et meget lavt selvværd som følge af volden, og at de har brug for nogen at snakke med og for at blive bekræftet i, at de er noget værd. De har også behov for at høre, at de ikke er alene om at have problemer, og at der er andre i samme situation som dem selv.

Registerdata

De anvendte registerdata omfatter politianmeldt fysisk vold registreret i Of-ferregisteret og oplysninger om sigtede voldsudøvere i Anmeldelsesregisteret. Der indgår desuden oplysninger om skadestuekontakter på grund af voldsudsættelse registreret i Landspatientregisteret og mere detaljerede oplysninger om voldshændelser fra Ulykkesregisteret.

Politianmeldt partnervold

Partnervold er her defineret som fysisk vold udøvet af en person, som volds-offeret har boet sammen med inden for en toårig periode før politianmeldelsen.

- Kun 146 (1 %) ud af 14.753 politianmeldte voldssager mod mænd i perioden 2008-2009 kan defineres som partnervold.
- Det svarer til en forekomst på to mænd per 100.000 mænd i alderen 16-79 år.
- Forekomsten af partnervold er størst blandt mænd uden for arbejdsstyrken.
- Der er ingen signifikant sammenhæng mellem etnicitet og risikoen for udsættelse for politianmeldt partnervold.

Supplerende information fra fire politikredse viser, at de enkelte politikredse kun blev kontaktet 1-2 gange i perioden 2008-2010 vedrørende sager om samlivsrelateret vold, hvor en mand var den forurettede.

Skadestuekontakter som følge af partnervold

Der registreres ikke oplysninger om relationen mellem offer og voldsudøver i Landspatientregisteret, men kun oplysninger om hvor volden fandt sted.

Partnervold er her registreret som vold udøvet i bolig/boligområde.

- Ca. 3.000 mænd kontakter årligt en skadestue som følge af vold udøvet i bolig/boligområde.
- Der er sandsynligvis ikke tale om partnervold i alle tilfældene, da voldsudøveren fx kan have været en bekendt, logerende, slægtning mv.
- Det skønnes ud fra data i Ulykkesregisteret, at der årligt er ca. 300 kontakter til skadestuen som følge af partnervold mod mænd.
- I mere end halvdelen af tilfældene har mandens partner udøvet vold med brug af redskaber, såsom knive, flasker, køkkenrulleholdere, køller mm.
- I ca. en fjerdedel af tilfældene er manden blevet bidt eller kradset af partneren.

Selvrapporteret voldsudsættelse

Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen

Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet, gennemfører med ca. fem års interval landsdækkende spørgeskemaundersøgelser om sundhed og sygelighed i den danske befolkning, de såkaldte SUSY-undersøgelser. De følgende data er baseret på den seneste undersøgelse, som blev gennemført i 2010. I undersøgelsen indgik spørgsmål om udsættelse for trusler om vold, fysisk vold og seksuelle overgreb inden for det seneste år, samt om relationen til voldsudøveren. Partnervold er defineret som vold udøvet af en tidligere eller nuværende partner.

- 34 mænd ud af de knap 6.400 mænd, som deltog i undersøgelsen, angav at have været udsat for fysisk vold fra en nuværende eller tidligere partner inden for det seneste år. Det svarer til en forekomst på 0,5 % blandt de 16-74-årige svarpersoner.
- Forekomsten af partnervold er højst blandt unge mænd i alderen 16-24 år og faldende med alderen.
- Knap halvdelen af de mænd, som rapporterede udsættelse for fysisk partnervold, havde udelukkende været udsat for mild vold. Det vil sige, at de var blevet skubbet, revet, rusket, slået med flad hånd eller lignende af en partner.
- 0,3 % af mændene havde oplevet trusler om vold fra en nuværende eller tidligere partner inden for det seneste år.
- 0,1 % havde været udsat for seksuelle overgreb fra en partner inden for det seneste år.
- Det er ikke oplyst, om partneren er en mand eller en kvinde, dvs. at volden kan være udøvet af såvel en mandlig som en kvindelig partner.
- Når der tages højde for bortfaldet i forskellige aldersgrupper, estimeres det, at ca. 13.000 mænd (danske og ikke-danske statsborgere) i alderen 16-74 år årligt udsættes for fysisk vold fra en nuværende eller tidligere partner i Danmark. Tallet er behæftet med en betydelig usikkerhed og kan variere mellem 9.000 og 18.000.
- Når der udelukkende ses på forekomsten af partnervold blandt mænd med dansk statsborgerskab, estimeres det, at ca. 10.000 mænd i alderen 16-74 år inden for det seneste år har været udsat for fysisk vold fra en nuværende eller tidligere partner.

Kærestevoldsundersøgelsen

I 2011 gennemførte Statens Institut for Folkesundhed en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse blandt unge i alderen 16-24 år med fokus på kæ-

restevold. De unge besvarede spørgsmål om udsættelse for psykisk, fysisk og seksuel vold inden for det seneste år og om deres relation til voldsudøveren.

- 21 ud af de 1.234 mænd, som deltog i undersøgelsen, angav at have været udsat for én eller flere former for fysisk vold fra en kæreste inden for det seneste år, svarende til en forekomst på 1,7 % blandt svarpersonerne.
- 18 mænd (1,5 %) angav at have været udsat for psykisk vold fra en kæreste inden for det seneste år.
- 15 mænd (1,2 %) angav at have været udsat for seksuel vold fra en kæreste.
- Forekomsten af både fysisk, psykisk og seksuel kærestevold var lavere blandt mændene end blandt kvinderne i undersøgelsen. Samlet havde 6,5 % af kvinderne og 3,7 % af mændene været udsat for enten fysisk, psykisk og/eller seksuel kærestevold inden for det seneste år.
- I 2007 angav 10,2 % af de unge kvinder og 4,3 % af de unge mænd at have været udsat for enten fysisk, psykisk og/eller seksuel vold fra en kæreste inden for det seneste år.

Kønsforskelle i udsættelse for partnervold

- 146 mænd mod 928 kvinder politianmeldte partnervold i perioden 2008-2009, dvs. vold udøvet af en person med samme bopæl som den voldsudsatte.
- Ca. 300 mænd mod ca. 1.800 kvinder kontakter årligt en skadestue på grund af udsættelse for vold fra en partner.
- Tre gange så mange kvinder som mænd i alderen 16-74 år angav i SU-SY-2010 at have været udsat for fysisk vold fra en nuværende eller tidligere partner.

- Knap dobbelt så mange kvinder som mænd i alderen 16-24 år angav i kærestevoldsundersøgelsen at have været udsat for fysisk vold fra en kæreste inden for det seneste år.
- Mere end dobbelt så mange unge kvinder som unge mænd angav at have oplevet seksuelle overgreb fra en kæreste det seneste år.
- En lidt større andel af de unge kvinder end af de unge mænd angav at have oplevet psykisk vold fra en kæreste inden for det seneste år.

Støttetilbud til voldsudsatte mænd

Der er aktuelt otte mandecentre i Danmark og to krisecentre, der potentielt kan rådgive og yde støtte til mænd udsat for partnervold. På fire af disse centre, kan mænd desuden få midlertidigt ophold. I modsætning til kvindekrisecentrene i Danmark er hverken mandecentrene eller de to krisecentre for mænd specifikt målrettet voldsudsatte, og der gives ikke særlige støttetilbud til voldsudsatte brugere. På ingen af centrene registreres antallet af brugere, der har været udsat for partnervold, men ifølge medarbejdere fra centrene er voldsudsættelse relativt sjældent den grundlæggende årsag til, at mænd kontakter centrene.

Anbefalinger til indsatsen over for partnervold mod mænd

Der var tidligere et betydeligt større tabu omkring partnervold mod kvinder, end der er i dag. Som led i regeringens initiativer mod denne form for vold har der været gennemført en række offentlige oplysningskampagner, og der er blevet iværksat rådgivning og støttetilbud til voldsudsatte kvinder, som har medvirket til en øget bevidsthed om, at vold mod kvinder er en grov krænkelse og en strafbar handling.

Der har over de seneste ti år været rapporteret en nedgang i partnervold mod kvinder, mens der ud fra det beskedne antal mænd, der selv rapporterer at have været udsat for partnervold, skønnes at være tendens til en lille stigning i forekomsten af partnervold mod mænd i Danmark. Dette resultat kan

tolkes positivt som udtryk for, at mænd i stigende grad erkender det, når de udsættes for vold, og at de er blevet mere villige til at rapportere volden. En anden og mindre positiv tolkning er, at kvinder i dag er mere tilbøjelige til at handle voldeligt over for deres partnere, end det var tilfældet tidligere, og at der reelt er flere mænd, der udsættes for vold i deres parforhold.

Den aktuelle situation omkring partnervold mod mænd minder på mange måder om problemstillingen vold mod kvinder i 1970'erne, hvor hverken forekomsten af volden, skadevirkningerne eller kvindernes hjælpebehov var kortlagt. Med oprettelsen af kvindekrisecentrene blev volden gradvist aftabuseret, og flere kvinder søgte hjælp, hvorved samfundet fik øget viden om disse kvinder og deres hjælpebehov.

Også når det gælder partnervold mod mænd, er der grund til at tro, at en aktiv indsats for at tilrettelægge et tilpasset hjælpetilbud og en offensiv politik for at modvirke tabuer vil kunne medføre, at flere mænd vil søge hjælp. Kendskabet til de eksisterende støttetilbud til mænd i krise bør desuden udvides, så mænd ved, at der findes hjælpemuligheder, hvis de bliver udsat for partnervold eller kommer i krise af andre årsager.

Det anbefales, at offentlige myndigheder, såsom politi, sygehuse og statsforvaltninger orienteres om problemstillingen vold mod mænd i parforhold, herunder hvordan mændene oplever mødet med myndighederne, så de kan modtage mændene på en lyttende, anerkendende og ikke-dømmende måde. Medarbejdere og sagsbehandlere ved politiet og i statsforvaltningerne bør desuden holde sig orienteret om de støttetilbud, der findes til voldsudsatte mænd, så de kan henvise til tilbuddene.

I Norge blev det i 2009 vedtaget ved lov, at landets 430 kommuner er forpligtet til at have fysisk særskilte botilbud til både voldsudsatte kvinder og mænd (BLD 2009). Tilbuddene skal ikke være identiske, men være af lige god kvalitet og matche det behov, henholdsvis kvinder og mænd har for krisecentertilbud. Der er os bekendt ikke lignende tiltag i de øvrige nordiske lande.

I 2012-2014 skal kommunernes implementering af den norske lov om kommunale krisecentertilbud evalueres. Evalueringen skal blandt andet indeholde en kortlægning og vurdering af, hvilke ændringer loven har medført,

når det gælder organisering af og indhold i tilbuddene, ressourcebrug, tilrettelæggelse for forskellige brugergrupper mv. Det anbefales at lade evalueringens konklusioner indgå i en eventuel beslutning om et lignende tiltag i Danmark.

Forebyggelse af partnervold bør starte tidligt. Verdenssundhedsorganisationen, WHO, har påpeget, at undervisning indtil videre er den eneste effektive indsats over for vold i familien og i parforhold (WHO 2010). Den relativt høje forekomst af partnervold blandt unge mænd understreger vigtigheden af en tidlig indsats, fx ved en styrket undervisning om konfliktløsning, respekt og rettigheder, både blandt børn i folkeskolen og under unges videreuddannelse.

2. Undersøgelsens baggrund og formål

I 2002 publicerede Verdenssundhedsorganisation, WHO, rapporten 'World report on violence and health', der indeholder et kapitel om partnervold. I dette angives det indledningsvist at: "Til trods for, at kvinder kan være voldelige i parforhold med mænd, og at vold også kan forekomme i samkønnede parforhold, så er den helt overvejende del af partnervold mænds vold mod kvinder" (WHO 2002). Dette udsagn afspejler den generelle opfattelse af partnervold og understreges af, at der inden for de seneste 10-15 år er publiceret mere end 2.000 videnskabelige artikler og rapporter om partnervold mod kvinder, mens der er relativt få studier af vold mod mænd i parforhold (Swan et al. 2008).

På trods af mange undersøgelser, som viser, at partnervold primært udøves af mænd mod kvinder, og at kvinder oftere end mænd får alvorlige fysiske og psykiske skader som følge af volden (Dobash og Dobash 1992, 2004; Helweg-Larsen og Frederiksen 2007, 2008; Brå 2009), findes der i dag også flere empiriske studier, som rapporterer, at mænd lige så ofte som kvinder udsættes for vold fra en partner (Archer 2000; Gadd et al. 2002; Mirrlees-Black 1999). Mirrlees-Black offentliggjorde i 1999 en engelsk/walisisk undersøgelse af partnervold blandt godt 11.000 mænd og kvinder mellem 16 og 59 år (Mirrlees-Black 1999). Undersøgelsen viste, at 4,2 % af kvinderne og 4,2 % af mændene inden for det seneste år havde været udsat for fysisk vold fra deres nuværende eller tidligere partner, men at flere kvinder end mænd havde fået fysiske skader som følge af volden. I en anden undersøgelse fra 2000 beskrev Archer kønsforskelle i forekomsten og karakteren af vold i kæresteforhold blandt unge baseret på en metaanalyse af i alt 82 studier, primært amerikanske (Archer 2000). Analysens overordnede konklusion var, at kvinder lige så hyppigt som mænd anvender fysisk vold ved konflikter i et parforhold, men at kvinder hyppigere end mænd får alvorlige skader af volden.

I modsætning til de ovennævnte studier viste den danske sundheds- og sygelighedsundersøgelse 2005 en markant forskel på mænds og kvinders risiko for partnervold, idet 1,4 % af kvinderne og 0,3 % af mændene angav af have været udsat for fysisk vold fra en nuværende eller tidligere partner i løbet af det seneste år (Helweg-Larsen et al. 2007, 2008). En svensk spørgeskemaundersøgelse fra 2008 baseret på telefoninterviews med 37.500 mænd og kvinder i alderen 16-79 år viste tilsvarende, at 1,2 % af de deltagende kvinder rapporterede udsættelse for partnervold inden for det seneste år, mens det samme gjaldt 0,3 % af mændene (Brå 2009). Også en finsk spørgeskemaundersøgelse blandt et landsrepræsentativt udsnit af 15-74-årige personer viste, at andelen af mænd, der havde været udsat for fysisk vold fra en nuværende partner, var lavere end andelen af kvinder, henholdsvis 0,3 % og 1,2 % (Heiskanen & Ruuskanen 2011). Kvinderne havde desuden oftere end mændene været udsat for grov vold i form af knytnæveslag og slag af hoved mod væg eller kvælningsforsøg, og kvinderne rapporterede langt oftere end mændene psykiske problemer i sammenhæng med udsættelse for partnervold (ibid.).

Disse modsatrettede angivelser af hyppigheden af partnervold mod henholdsvis kvinder og mænd hænger i høj grad sammen med, hvordan partnervold defineres og måles. Stort set alle studier, der finder, at partnervold er lige udbredt blandt kvinder og mænd, er baseret på den såkaldte "Conflict Tactics Scale" (CTS), som er et meget anvendt måleinstrument inden for forskning i partnervold (Straus 2004). Målemetoden er imidlertid blevet kritiseret for udelukkende at måle antallet af voldelige hændelser uden at tage højde for den kontekst, volden udspillede sig i. Det vil fx sige, hvem der startede volden, hvordan styrkeforholdet mellem de involverede parter var, og om motivationen bag volden var selvforsvar eller et ønske om at opnå magt og kontrol over partneren (Straton 1994; Kimmel 2002). Målemetoden måler desuden udelukkende udsættelse for trusler om vold og fysisk vold og inkluderer ikke spørgsmål om seksuelle overgreb, kvælning og stalking, som er nogle af de voldsformer, langt flere kvinder end mænd udsættes for (Gadd et al. 2002). Studier som viser samme forekomst af partnervold blandt mænd og

kvinder er desuden overvejende baseret på spørgeskemaundersøgelser blandt unge grupper af studerende og omhandler problemstillingen kærestevold/dating violence. Det kan være en del af forklaringen på den høje forekomst af partnervold blandt mændene, da megen forskning tyder på, at risikoen for fysisk partnervold er størst blandt unge mænd under 30 år i endnu ikke fast-etablerede forhold (Helweg-Larsen et al. 2011; Archer 2000).

Selvom der blandt forskere er uenighed om, hvorvidt partnervold er et kønssymmetrisk eller -asymmetrisk problem, er der enighed om, at kvinder oftere end mænd får alvorlige fysiske og psykiske skader som følge af volden (Kimmel 2002). Derfor er den nationale såvel som den internationale indsats over for partnervold også primært rettet mod mænds vold mod kvinder, mens mænd som ofre for vold i parforhold er et problem, som hidtil har fået meget lidt opmærksomhed og nærmest er blevet betragtet som ikke-eksisterende.

I de senere år er tilgangen til partnervold imidlertid blevet mere nuanceret, og der er kommet øget opmærksomhed på, at volden ikke alene rammer kvinder, men at også mænd udsættes for fysisk og psykisk vold i deres parforhold (Gadd et al. 2002). Den ændrede tilgang afspejler sig i regeringens nationale handleplaner til bekæmpelse af volden. Den første, som blev præsenteret i 2002, havde titlen "Regeringens handlingsplan til bekæmpelse af vold mod kvinder". Den næste for perioden 2005-2008 blev benævnt "Handlingsplan til bekæmpelse af mænds vold mod kvinder og børn i familien", mens den seneste nationale strategi fra 2010 er benævnt "National strategi til bekæmpelse af vold i nære relationer". Som et nyt område sætter den aktuelle nationale strategi fokus på mænd, der udsættes for partnervold.

For at kunne skabe de bedst mulige forudsætninger for at hjælpe mænd, som udsættes for vold i deres parforhold, er det væsentligt at få viden om problemets omfang og forståelse for mændenes oplevelser af volden. Nærværende undersøgelse har således til formål at belyse det aktuelle omfang og karakteren af partnervold mod mænd i Danmark, at kortlægge de eksisterende tilbud til voldsudsatte mænd, samt at undersøge hjælpebehovet og de

eventuelle barrierer, mænd oplever i forhold til at søge hjælp efter udsættelse for vold fra en partner.

3. Definition af partnervold

Verdenssundhedsorganisationen, WHO, definerer partnervold som "... enhver adfærd i et intimt forhold, der forårsager fysisk, psykisk eller seksuel skade på de involverede parter i forholdet" (WHO 2002). Partnervold adskiller sig således fra andre former for vold ved at foregå mellem mennesker, der ikke bare kender hinanden, men har eller har haft et intimt forhold. Ofte bruges begrebet "partnervold" synonymt med betegnelsen "vold i nære relationer", men hvor vold i nære relationer både omfatter vold mod partnere og forældres vold mod deres børn, dækker partnervold udelukkende over vold mellem partnere i et intimt forhold. WHO's definition er kønsneutral og omfatter både mænd og kvinders eventuelle vold mod en nuværende eller tidligere kæreste, samlever eller ægtefælle af samme eller modsatte køn.

Partnervold omfatter forskellige former for vold: fysisk, psykisk, seksuel, materiel/økonomisk og latent vold. Fysisk vold er slag, spark, skub, lussinger, skader påført med våben eller andre genstande mv., mens psykisk vold omfatter trusler, ydmygelser, kontrol, vedvarende nedgørelse o.l. Seksuel vold er alle uønskede/tvungne handlinger, der retter sig mod en anden persons seksualitet, som fx uønsket berøring, forsøg på eller gennemført samleje og tvungen seksuel aktivitet med andre. Materiel/økonomisk vold inkluderer ødelæggelse af ejendele og indbo, tvungen gældsættelse, fratagelse af økonomisk råderet m.m.

Den norske psykolog og voldsforsker Per Isdal opererer desuden med begrebet "latent vold", som er den latente angst for, hvornår man igen udsættes for vold, og som styrer, hvad den udsatte gør og foretager sig (Isdal 2000). Ifølge Isdals definition, behøver der ikke være en intention om at skade den anden, for at man kan tale om vold. Han argumenterer for, at det tværtimod

er et problem, hvis vi knytter voldsdefinitionen til et klart ønske om at skade andre, og begrundet det med, at historien er fuld af eksempler på voldsbrug i den gode hensigts navn, og at det altid vil være den magtfulde part, der har retten til at definere hensigten. I stedet for at knytte definitionen til handlingens hensigt, bør vi ifølge Isdal have en definition, som fokuserer på handlingen i sig selv og dens konsekvens.

Nærværende undersøgelse af partnervold mod mænd er baseret på forskellige datakilder og forskellige afgrænsninger af partnervold. I Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2010 og Kærestevoldsundersøgelsen 2011 er partnervold defineret som psykisk, fysisk og/eller seksuel vold udøvet af en nuværende eller tidligere partner/kæreste af samme eller modsat køn inden for det seneste år.

Registerdata, dvs. Offerregisteret med oplysninger om politianmeldt vold og Landspatientregisteret med oplysninger om skadestuekontakter på grund af voldsudsættelse, rummer ikke oplysninger om relationen mellem den voldsudsatte og voldsudøveren. Politianmeldt partnervold er her defineret som sager, hvor voldsofferet og den sigtede voldsudøver har boet sammen inden for en toårig periode forinden anmeldelsen. Det betyder, at vold udøvet af en tidligere eller nuværende partner, som ikke inden for den givne periode er registreret med samme bopæl som den voldsudsatte, ikke er medregnet og ikke indgår i estimatet af politianmeldt partnervold.

Skadestuekontakter på grund af partnervold er defineret ud fra registerets oplysninger om sted for voldens udøvelse, her som vold udøvet i bolig. Det vil sige, at vold udøvet i bolig af andre end en partner også er medregnet, mens partnervold udøvet andre steder end i den voldsudsattes egen eller en andens bolig omvendt ikke er medregnet.

Data i Ulykkesregisteret rummer oplysninger om voldsudøveren, og partnervold er her defineret som vold udøvet af en nuværende eller tidligere partner. I 67 % af de registrerede skadestuekontakter på grund af vold mod mænd har manden dog ikke oplyst, hvem voldsudøveren var.

4. Anvendte data og metoder i undersøgelsen

Undersøgelsen er baseret på både kvantitative og kvalitative data og metoder. I det følgende beskrives hver af disse metoder, og hvordan de har bidraget til undersøgelsen.

Den kvalitative del af undersøgelsen

Den kvalitative del af undersøgelsen består af en interviewundersøgelse blandt tolv mænd, der har været udsat for vold fra deres nuværende eller tidligere partner, samt interviews med ti medarbejdere på mandekrisecentre med fokus på deres erfaringer i mødet med voldsudsatte mænd. Kvalitative data giver mulighed for at belyse andre aspekter af partnervold end kvantitative data og kan på en anden måde bidrage til en forståelse af voldens bagvedliggende faktorer, følgerne af voldsudsættelse for den enkelte voldsudsatte person og personens behov for støtte og rådgivning. De kvalitative data, som indgår i denne undersøgelse, bruges til at belyse mændenes oplevelser af partnervold, deres behov for hjælp samt de barrierer, de oplever i forhold til at søge hjælp efter udsættelse for vold. I de kvalitative interviews har det desuden været muligt at spørge ind til voldens kontekst, det vil sige, hvad der ifølge mændene udløste volden, hvad der skete umiddelbart inden og efter de enkelte voldsepisoder, hvordan mændene reagerede på volden, om der var tale om gensidig vold i forholdet mv.

Den kvantitative del af undersøgelsen

Den kvantitative del af undersøgelsen består af fire delundersøgelser:

- En registeranalyse, som opgør antallet af skadestuekontakter som følge af udsættelse for partnervold mod mænd ud fra data i Landspatientsregisteret og Ulykkesregisteret.
- En registeranalyse, som opgør antallet af politianmeldelser af partnervold mod mænd ud fra data i Rigspolitiets anmeldelsesregister og Offerregisteret.

- En undersøgelse af selvrapporteret vold i to landsdækkende spørgeskemaundersøgelser:
 - Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2010 (SUSY 2010), hvor 6.964 mænd besvarede spørgsmål om udsættelse for trusler om vold, fysisk vold og seksuelle overgreb inden for det seneste år.
 - Kærestevoldsundersøgelsen i 2011 hvor 1.234 mænd i alderen 16-24 år besvarede spørgsmål om udsættelse for fysisk, psykisk og seksuel vold i og uden for kæresteforhold inden for det seneste år.

De kvantitative data bruges til at belyse omfanget og karakteren af partner-vold mod mænd i Danmark. Det er imidlertid en mindre andel af volden, der kan afdækkes alene ud fra registerdata om voldsudsatte mænds anmeldelser af vold og skadestuekontakter som følge af partnervold. Det skyldes dels, at registrene primært rummer oplysninger om fysisk vold, dels at det generelt er de mere alvorlige former for fysisk vold, som politianmeldes eller fører til en skadestuekontakt. Beskriver man omfanget af partnervold alene ud fra skadestuekontakter og anmeldelser til politiet, får man derfor et relativt lavt tal, mens man ud fra besvarelser i spørgeskemaundersøgelser får et langt højere tal.

Spørgeskemaundersøgelser giver mulighed for at belyse det såkaldte mørketal, dvs. den andel af volden, der ikke registreres på skadestuerne eller kommer til myndighedernes kendskab på anden vis. I nærværende rapport beskrives omfanget og karakteren af selvrapporteret partnervold mod mænd ud fra data om vold i SUSY 2010 og Kærestevoldsundersøgelsen 2011, hvor der spørges til flere forskellige former for vold af både lettere og grovere karakter. Spørgsmålene om voldudsættelse i de to undersøgelser vil blive nærmere beskrevet i resultatafsnittene for de enkelte undersøgelser. På baggrund af forekomsten af partnervold blandt deltagerne i SUSY 2010 er det muligt at fortage et skøn over det samlede antal mænd, som udsættes for partnervold i hele Danmarks befolkning. Men spørgeskemaundersøgelser har

også deres begrænsninger. Som det vil fremgå, har det via de kvalitative interviews, som er gennemført i forbindelse med undersøgelsen, været muligt at afdække andre former for vold, end det var muligt via de kvantitative data. Det drejer sig primært om den psykiske vold, som nogle af de interviewede mænd har oplevet i forbindelse med forældremyndighedssager. Estimer over antallet af voldsudsatte på basis af spørgeskemaundersøgelser er desuden påvirket af en række faktorer, der har betydning for svarpersonernes tolkning af 'vold' og derved for deres svar på spørgsmål om udsættelse for vold, herunder alder, køn og herkomst samt samfundets aktuelle indstilling til konflikter og vold i partnerforhold. Rapporteringen af voldsudsættelse vil derfor kunne ændre sig over tid uafhængigt af den faktiske voldelige adfærd blandt mænd og kvinder.

5. Støtte til mænd udsat for partnervold i Danmark

Støttetilbuddene til henholdsvis voldsudsatte mænd og kvinder er i dag meget forskellige. Mens der findes 45 kvindekrisecentre, som tilbyder midlertidigt ophold og beskyttelse til voldsudsatte kvinder og deres børn, findes der ikke på nuværende tidspunkt støttetilbud specifikt målrettet voldsudsatte mænd. Der findes dog en række tilbud, hvor voldsudsatte mænd udgør en del af målgruppen. Det drejer sig om de to krisecentre for mænd i Horsens og Fredericia og de otte mandecentre, som ligger rundt om i landet. Mandecentrene beskriver deres målgruppe som "almindelige" mænd. Det vil sige mænd, som i hverdagen har været velfungerende, men som i forbindelse med parforholdsproblemer eller efter skilsmisse og samlivsbrud mister kontrol over tilværelsen og har behov for hjælp og støtte til at komme videre på en positiv måde. Problemer i parforholdet eller parforholdsbrud er således en forudsætning for at få hjælp. Krisecentrene i Horsens og Fredericia har en bredere målgruppe, som også omfatter mænd i krise på grund af konkurs, arbejdsløshed, sygdom, dødsfald, vold, sorg mv.

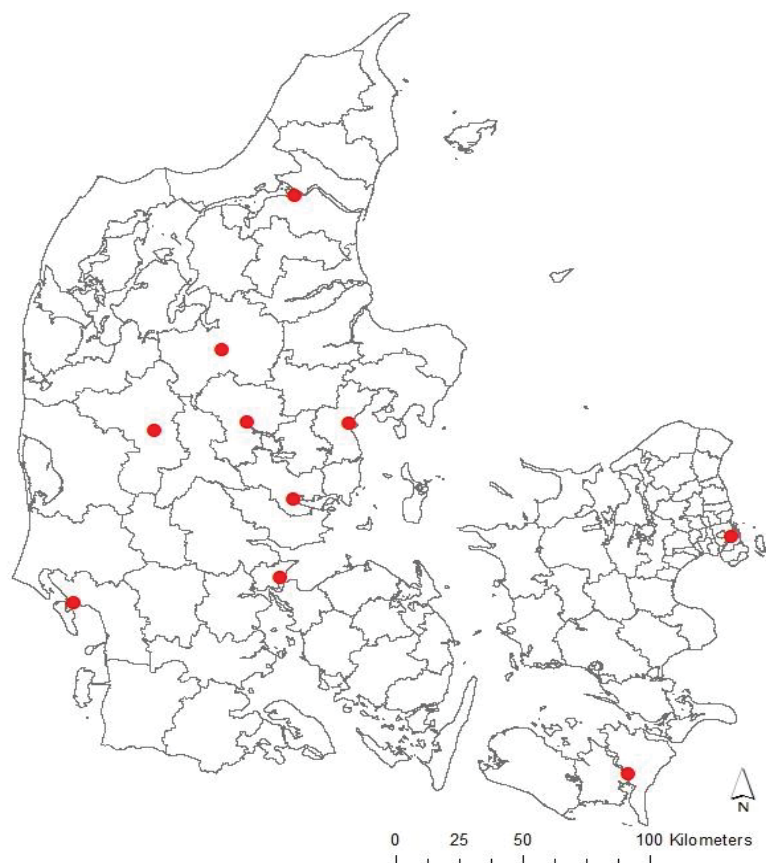
I den offentlige debat sammenlignes mandekrisecentrene² ofte med kvindekrisecentrene i Danmark, og det er flere steder påpeget, at ligestillingen halter i Danmark, fordi kriseramte mænd ikke har de samme muligheder for at få hjælp som kvinder (Johansen 2008; Mandecentret 2010; Damgård og Andersen 2011; Methling 2002). Som begrundelse for dette synspunkt fremhæves det, at servicelovens §109, populært kaldet "Krisecenterloven", forpligter landets kommuner til at tilbyde "... midlertidigt ophold i boformer til kvinder, som har været udsat for vold, trusler om vold eller tilsvarende krise i relation til familie- eller samlivsforhold", mens mandekrisecentrene derimod er nødt til at søge fonde, sponsorer og satspuljemidler for at sikre deres daglige drift. Det er derfor mandekrisecentrenes ønske, at lovgivningen æn-

² Flere steder i rapporten bruges ordet "mandekrisecentre" som samlebetegnelse for de otte mandecentre og de to krisecentre for mænd i Danmark.

dres således, at den også omfatter mænd og forpligter kommunerne til at finansiere et botilbud til mænd i krise (Mandecentret 2011).

I den forbindelse er det imidlertid vigtigt at være opmærksom på, at der er tale om to vidt forskellige tilbud, idet mandekrisecentre som nævnt er målrettet mænd i kriser der ikke nødvendigvis har noget at gøre med, at de bliver truet eller udsat for vold fra deres partner, mens det er forudsætningen for at få hjælp på et kvindekrisecenter, at kvinden har været udsat for en eller anden form for vold i en nær relation. Centrene henvender sig med andre ord til forskellige målgrupper og kan derfor ikke uden videre sammenlignes.

På kortet nedenfor ses den geografiske placering af de otte mandecentre og de to krisecentre for mænd.

Figur 1: Den geografiske placering af mandecentre og krisecentre for mænd i Danmark.

5.1 Horsens Krisecenter for mænd

I 1988 åbnede Horsens Krisecenter for mænd som det første af sin art i Danmark. I starten kørte centret udelukkende som rådgivningscenter, men i 1990 stillede Horsens Kommune et lille hus til rådighed med plads til fire beboere i to værelser. Siden er antallet af henvendelser steget stødt, og på grund af pladsmangel flyttede centret i april 2010 til nye, større og bedre lokaler. I dag har centret plads til fire beboere i enkeltværelser og får ca. 1.000 henvendelser om året fra mænd i alle aldre fra alle samfundslag og af forskellige nationaliteter. Der er årligt cirka 160 mænd igennem et forløb i centret. Hvor mange af disse mænd, der har været udsat for vold fra deres partner, registreres ikke, men i løbet af de første tre måneder af 2011 havde centret fået henvendelser fra ti voldsudsatte mænd. Formålet med centret er at tilbyde anonym hjælp og vejledning til kriseramte mænd på 18 år og derover og/eller tilbyde dem et midlertidigt sted at bo. Der arrangeres også sociale aktiviteter, som fx fisketure, foredrag og lignende, ligesom der er mulighed for at deltage i fysiske aktiviteter en gang om ugen. Centret drives af 20 frivillige og en enkelt kommunalt ansat. Det finansieres af offentlige tilskud og tilskud fra offentlige og private fonde. Ca. 30 % af centrets udgifter dækkes af brugernes betaling for ophold. Prisen for en overnatning inklusiv tøjvask, rengøring og tre måltider er 125 kr. Ophold på centret er baseret på hjælp til selvhjælp, og opholdets længde er maksimalt tre døgn, men kan forlænges, hvis det vurderes, at der er behov for det.

5.2 "Stedet" Center for mænd i krise

"Stedet" Center for mænd i krise åbnede i Fredericia i juni 1995 og startede ligesom Horsens Krisecenter som et rådgivningscenter, men fik i 1998 de to første sengepladser. Siden har centret udvidet flere gange og har i dag plads til syv beboere i enkeltværelser, hvoraf det ene er indrettet til personer med handicap. Centret drives udelukkende af frivillige medarbejdere og tilbyder udover ophold og telefonrådgivning, personlige samtaler, vejledning og bisidderhjælp fra de frivillige medarbejdere, som alle har tavshedspligt. Stedet

tilbyder ikke behandling, men kan formidle kontakt til behandlingssteder. For mænd som ikke har noget sted, hvor de kan have samvær med deres børn, er der desuden mulighed for gøre brug af Stedets faciliteter. Samtidig fungerer Stedet som værested for tidligere beboere samt mænd, der ønsker anden støtte end overnatning. Prisen for at overnatte er 80 kr. pr. døgn. Beboerne sørger selv for de tre hovedmåltider, og ophold er som udgangspunkt kortvarigt, mens der udfærdiges en handlingsplan, som skal hjælpe den enkelte beboer med at komme videre. I 2011 fik Stedet 126 henvendelser fra mænd, hvoraf seks havde været udsat for en eller anden form for partner-vold. Samme år boede 24 mænd på centret, og heraf havde én også sit barn boende. Året før fik centret 129 henvendelser fra mænd og fire af disse var voldsudsatte.

5.3 Mandecentrene i Danmark

I maj 2006 åbnede Danmarks første mandecenter i København. Centret, som er beliggende på Christianshavn, blev etableret ud fra fire delmål fokuseret på at forebygge den sociale deroute, som nogle mænd oplever i forbindelse med skilsmisse eller parforholdsbrud:

- At etablere en første base, hvor manden kan komme uden forpligtelser og få dækket de mest basale behov og få kontakt med mennesker, der lytter og forstår.
- At understøtte mandens egne ressourcer, hans selvforståelse og hjælpe ham videre med sit liv på en positiv måde.
- At give manden værktøjer og metoder til at skabe et netværk og få kontakter til de personer og grupper, som han har behov for, herunder den del af det offentlige hjælpesystem, som er relevant og nødvendig i den konkrete situation.
- At fastholde manden i en god kontakt med hans eventuelle børn, således at disse oplever en nærværende og støttende far i de turbulente forandringer, der sker i børnenes liv ved parforholdsbrud.

Da man på Mandecentret på Christianshavn konstaterede en efterspørgsel også fra andre landsdele, blev der i 2008 åbnet yderligere to mandecentre i Odense og Aarhus. I 2009 og 2010 oprettede den sociale forening Fundamentet³ på eget initiativ yderligere fem mandecentre i henholdsvis Guldborgsund, Herning, Viborg, Aalborg og Esbjerg, og i juni 2011 åbnede endnu en afdeling i Silkeborg. Da Odense-afdelingen samtidig lukkede i 2011, er der i dag i alt otte mandecentre over hele landet, som er specialiseret i at rådgive mænd efter parforholdsbrud om samværsproblemer, forældrekonflikter, sagsbehandling i statsforvaltningen m.m. Det er kun mandecentrene i København og Aarhus, der på nuværende tidspunkt kan tilbyde en midlertidig bolig til brugerne og deres eventuelle børn. På de øvrige seks centre tilbydes udelukkende ambulante rådgivning i form af individuelle samtaler, coachingforløb og deltagelse i såkaldte fokusgrupper/mandegrupper med andre mænd i samme situation. Hverken mandecentrene eller de to krisecentre for mænd modtager alkoholikere, stofmisbrugere, personer i metadonbehandling og psykisk syge. Det skyldes primært, at centrene skal kunne rumme brugernes børn, og det er derfor vigtigt, at de udgør et trygt miljø, hvor mændene og deres børn ikke oplever bofæller ude af kontrol på grund af sygdom eller misbrug.

Mandecentret i København råder over 12 møblerede enkeltværelser, hvoraf de to primært bruges til samtalerum og til weekendsamvær mellem fædre og deres børn. Der er årligt cirka 300 mænd igennem et forløb i mandecentret, og antallet af beboere ligger mellem 30 og 40. Brugere spørges ikke til voldsudsættelse, og derfor kendes antallet af brugere, som udsættes for partnervold, ikke.

I Aarhus har mandecentret siden det åbnede i oktober 2008 haft to værelser stillet til rådighed, men i marts 2011 blev en ny boenhed indviet. Boenheden består af fem møblerede værelser med tilhørende fælles faciliteter. Bru-

³ Fundamentet er en frivillig social organisation stiftet i 1997 med det formål at "udøve en samfundsmæssig social indsats der, hvor behovet er størst". Frem til åbningen af det første mandecenter i 2006 var Værestedet fundamentet på Amager den eneste aktivitet i foreningen.

gere, som ikke bor på centret, har desuden mulighed for at gennemføre samvær med deres børn i den nye boenhed. Der er cirka 500 mænd igennem et forløb i centret om året, og antallet af beboere ligger på mellem fire og ti. Prisen for at bo på mandecentrene er den samme som taksten for ophold på herberg eller forsorgshjem, dvs. ca. 2.800 kr. i husleje pr. måned inklusiv tv, internet, vaskeri mv. Mandecentrene tilbyder gratis individuelle og anonyme samtaler, parsamtaler, juridisk rådgivning, sociale aktiviteter som fx kajaksejlad, løbeture, fitness, squash samt deltagelse i fokusgrupper eller mandegrupper, hvor brugerne kan mødes og udveksle erfaringer og drøfte fælles problemer under ledelse af en eller to medarbejdere. Mandecentrene i København og Aarhus er blevet evalueret af Statens Institut for Folkesundhed. Resultaterne af evalueringen er publiceret i rapporten "Evaluering af mandecentrene i København og Aarhus - en karakteristik af brugerne og en beskrivelse af deres oplevelser af forløbet i centret" (Plauborg og Helweg-Larsen 2011). Rapporten rummer også en nærmere beskrivelse af mandecentrene, deres metoder og principper.

5.4 Behandlingstilbud til voldsudøvere

I det følgende beskrives en række tilbud, som primært er målrettet voldsudøvende mænd, men som også tilbyder hjælp til voldsudøvende kvinder, samt den voldsudøvende mand eller kvindes partner og børn.

5.4.1 Dialog Mod Vold

I 2001 åbnede Dialog Mod Vold (DMV), som er et gratis og anonymt behandlingstilbud til voldsudøvende mænd og kvinder, dog primært voldelige mænd. Tilbuddet startede i København, men udvidede i 2005 med afdelinger i Odense og Aarhus samt to udgående teams til støtte for kommunerne (www.dialogmodvold.dk). Centret blev oprettet som led i regeringens handlingsplan til bekæmpelse af vold mod kvinder og finansieres af satspuljemidler afsat til en styrket indsats mod partnervold. Behandlingen består af individuelle samtaler samt gruppeforløb, og strækker sig over 1-1½ år. DMV's oprindelige målgruppe var voldsudøvende mænd, men er siden udvidet til at

omfatte hele familien, dvs. også partnere og børn. Tilbuddet gælder således både mandlige og kvindelige voldsudøvere og deres familier. Indgangen til DMV går dog stadig gennem voldsudøveren, da DMV ønsker at stoppe volden der, hvor den begynder. Eventuelle partnere og børn inddrages senere i behandlingen i form af tilbud om individuelle samtaler, parsamtaler og tilbud til børnene.

5.4.2 Alternativ til vold

Alternativ til Vold (ATV) er et tilbud til mænd på Sjælland, som har problemer med voldelig adfærd over for deres samlever, og som er motiverede for hjælp til at løse problemet (www.alternativtilvold.dk). Metoden Alternativ Til Vold (ATV) blev udviklet og etableret allerede i 1987 af ATV-stiftelsen i Norge. I Danmark blev ATV-behandling en realitet i 2003 med oprettelsen af Alternativ til Vold i Roskilde, som hører under Roskilde Kommune, Sundhed og Forebyggelse. ATV er primært et behandlingstilbud til mænd, men som partner til en mand i behandling hos ATV har man også mulighed for at få samtaler og psykologrådgivning. ATV har afdelinger i Norge, Danmark, Finland og Sverige.

5.4.3 Manderådgivningen i Herning

Manderådgivningen i Herning åbnede i 2004 og er et tilbud om rådgivning og behandling af voldelige ægtefæller og samlever. Desuden kan familier, ægtefæller/samlevende og andre henvende sig anonymt og direkte til Manderådgivningen. Manderådgivningen er etableret med en bevilling fra Socialministeriet, hvor Herning Kommune står for ansøgning af midlerne og administration af ordningen. Socialministeriets bevilling dækker foreløbig perioden frem til juli 2012.

5.4.4 Krisecenter Odense

Krisecenter Odense tilbyder gratis og anonym rådgivning til par, der lever med vold eller trusler om vold i deres parforhold (www.stopvoldifamilien.dk). Alle voldsudsatte par kan benytte tilbuddet –

også selv om de ikke bor sammen. Gennem samtaler støttes parret i at få kortlagt de konkrete problemer og finde alternative handlemåder i de situationer, som parret har vanskeligt ved at håndtere. Centret tilbyder parsamtaler, parterapi, individuelle samtaler og deltagelse i pargrupper.

6. Interviews med voldsudsatte mænd

Der er gennemført kvalitative interviews med i alt tolv mænd, som har været udsat for vold fra en partner. Alle interviewpersoner blev med en enkelt undtagelse⁴ rekrutteret via mandcentrene og de to krisecentre for mænd⁵. Det var medarbejderne fra de enkelte centre, der stod for at lave interviewaftaler med mændene. Vores kriterier for udvælgelsen var, at de skulle have været udsat for én eller flere former for vold fra en partner (fysisk, psykisk, seksuel, økonomisk, materiel og/eller latent). Vi gav dog ikke medarbejderne en nærmere definition af de forskellige former for vold, men lod det være op til dem at vurdere, om den enkelte bruger var relevant for undersøgelsen.

Der er desuden gennemført interviews med ti medarbejdere fra mandcentrene og de to krisecentre for mænd. I dette kapitel fokuseres først på interviewene med de voldsudsatte mænd og dernæst på interviewene med krisecentermedarbejderne.

6.1.1 Interviewguide

Forud for interviewundersøgelsen blev der udarbejdet interviewguides til brug under interviewene med henholdsvis brugere og medarbejdere fra mandcentrene. Interviewene med de voldsudsatte mænd er gennemført med udgangspunkt i en række temaer: årsagen til kontakten til mandecentret, de voldsudsatte mænds oplevelser af partnervold, følger af volden og barrierer i forhold til at søge hjælp. Vi har også spurgt mændene, om de har oplevet gentagen vold fra deres partner, om volden var gensidig, og om de anmeldte den eller søgte hjælp på skadestuen, hos venner, familie mv.

Det er mændenes egne oplevelser af volden, som beskrives, og vi har ikke interviewet deres eks partnere, som muligvis har oplevet voldsepisoderne

⁴ En af de interviewede mænd tog selv kontakt til os med henblik på at medvirke i undersøgelsen og fortælle om sine oplevelser af vold i et tidligere parforhold.

⁵ Der er dog ikke gennemført interview med hverken medarbejdere eller brugere fra mandcentrene i Esbjerg og Silkeborg. I Esbjerg var det ikke muligt at lave interviewaftaler på grund af manglende tid blandt medarbejderne, og i Silkeborg var mandecentret endnu ikke åbnet på tidspunktet for dataindsamlingen.

helt anderledes. Vi tager heller ikke stilling til, om mændene reelt har været udsat for partnervold, da det afgørende er, at de selv oplever sig, eller har oplevet sig, udsat.

Medarbejderne har vi blandt andet spurgt om mandekrisecentrenes organisering, hvad der tilbydes i centrene, antallet af brugere, der har været udsat for partnervold, karakteren af volden, hvordan mændene italesætter volden mv.

Da undersøgelsens genstandsfelt er forskningsmæssigt underbelyst, valgte vi at anlægge en eksplorativ tilgang til interviewene, idet vi lod interviewguiden danne en overordnet ramme om interviewene uden at følge den slavisk.

Interviewene varede fra 40 til 150 minutter og blev optaget på diktafon og efterfølgende delvist transskriberet. For at sikre anonymiteten har vi valgt at give interviewpersonerne opdigtede navne de steder i rapporten, hvor der refereres til eller er medtaget citater fra interviewene.

6.1.2 Præsentation af interviewpersonerne

Fire af de i alt tolv interviewede mænd var i arbejde på interviewtidspunktet, én var studerende og resten var på overførselsindkomst i form af enten førtidspension, folkepension eller arbejdsløshedsdagpenge. Ni af mændene har (et eller flere) børn. Heraf har syv mænd børn med den kvinde, der har udøvet vold mod dem. Interviewene viser, at mændene har været udsat for meget forskellige former for vold. Den hyppigst forekommende voldsform er psykisk vold, som samtlige mænd angav at have været udsat for. Syv har været udsat for mildere eller grovere former for fysisk vold, og fem har været udsat for psykisk vold i form af beskyldninger om vold og/eller incest i forbindelse med en forældremyndigheds- eller samværssag. Ingen af mændene berettede om udsættelse for seksuel vold. Samtlige mænd var kærester/gift med partneren, da volden fandt sted, men på interviewtidspunktet var kun én fortsat sammen med den kvinde, der havde udøvet vold mod ham. Med hensyn til de øvrige interviewpersoners samlivsstatus på interviewtidspunktet var otte enlige, og tre var i faste parforhold. En af mændene er homosek-

suel og har været udsat for vold fra en mandlig partner. De øvrige interviewpersoner har været udsat for vold fra deres kvindelige partnere.

6.1.3 Volden kom som lyn fra en klar himmel

Det er fælles for flere af de interviewede mænd, at de enten ikke kan huske, eller ikke er klar over, hvad der fik deres partner til at udøve fysisk vold mod dem, og at de opfattede det som om, det skete umotiveret eller ”kom ud af det tomme intet”, som én siger. Flere beskriver deres ekspartner som utilregnelig, humørsvingende, alkoholiseret og psykisk ustabil og oplevede, at volden var tiltagende i takt med, at forholdet blev mere forpligtende i forbindelse med fx graviditet eller boligkøb. Det gælder blandt andet Bjarne, som var sammen med sin tidligere kæreste i 2 ½ år. Da de mødte hinanden boede de i hver sin ende af landet, men flyttede hurtigt sammen i en andelslejlighed i den by, Bjarne boede i. Parret har ingen børn sammen, og ingen af dem har børn fra tidligere forhold. Det første års tid havde de det godt med hinanden, men efterhånden begyndte ekskæresten at ændre karakter. Hendes alkoholforbrug steg voldsomt, og hun blev mere og mere humørsvingende og utilregnelig, og efterhånden var det hende, der tog beslutninger om alt. Hun udsatte Bjarne for både fysisk, psykisk og materiel vold:

Bjarne: Til sidst vidste jeg aldrig, hvor jeg havde hende henne. Nogen gange kunne det være fra minut til minut, hun ændrede personlighed, så det ene øjeblik kunne det gå godt, og vi kunne snakke og grine sammen, og det næste øjeblik kunne jeg få en colaflaske i hovedet, eller kaffekoppen kunne blive smidt hen ad gulvet og blive knust i tusinde stykker. Andre gange fik jeg én på lampen simpelthen, så brillerne røg hen ad gulvet og gik i stykker – glassene røg af.

Indimellem brugte ekskæresten også neglene, så Bjarne var forrevet i hovedet. Når hun var i dårligt humør, kunne den fysiske vold sagtens stå på i en uges tid, med daglige overgreb, som kunne være så voldsomme, at blodet, ifølge Bjarne, flød. Han fortæller, at ekskæresten også blev jaloux og mere og

mere kontrollerende. Fx blev hun vred, hvis han talte med andre deltagere ved de dansestævner, parret tog til sammen:

Bjarne: Hun kunne ikke tåle – og jeg tror, det var noget jalousi – når vi var ude til dansestævne, hvis jeg så stod og snakkede med nogle andre. Jeg havde haft det sådan, at når jeg var af sted til dansestævner, hvis jeg så lige trængte til en pause, så havde jeg stået og snakket med andre, og som jeg ser det, er hun blevet jaloux over, at jeg havde snakket med andre uanset, om det var en mand eller dame. Der var ikke andet i det, end at vi stod og snakkede, men det kunne hun ikke tolerere, så var der en ballade uden lige, enten når vi kørte hjem, når vi kom hjem eller dagen efter. Så var dét galt også.

Ekskærestens jalousi var ifølge Bjarne helt ubegrundet, men alligevel skældte hun ud. Hun inddrog også hans bilnøgler og blev vred, hvis han gik nogen steder uden hende. På interviewtidspunktet er det et par måneder siden, Bjarne første gang tog kontakt til mandecentret i nærheden af den by, han bor i. Det var en ven, der kendte centret og kørte ham derhen efter en volds-episode, hvor han blandt andet havde fået et glas øl smidt i hovedet af ekskæresten. Få dage senere flyttede han ud af parrets lejlighed.

En anden interviewperson, Daniel, har også været udsat for både fysisk og psykisk vold fra sin ekskæreste, som han var sammen med i seks år og har tre børn sammen med. Han beskriver hende som utilregnelig og fortæller, at hun kunne "vende på en femøre", og at han aldrig vidste, hvilket humør hun var i. I citatet nedenfor beskriver han en voldsepisode:

Daniel: Jeg havde været ved tandlægen og havde fået fjernet en visdomstand, og så havde jeg ikke hørt hende, for jeg sov og var bedøvet, og så vågnede jeg op ved, at jeg fik en knytnæve lige i sylten. Fordi jeg ikke lige hørte, hvad hun sagde, fordi jeg var bedøvet jo altså. Heldigvis var jeg bedøvet, så jeg mærkede det ikke så godt. Det var bare lidt underligt at vågne til.

Daniel fortæller om flere andre voldsepisoder, hvor han er blevet overfaldet umotiveret af ekskæresten, som både kunne finde på at kaste glas, flasker og møbler efter ham. Engang bed hun også en del af hans øjenbryn af, så han efterfølgende måtte på skadestuen og have det limet. Han kan ikke huske, hvorfor hun gjorde det, men hun var ofte påvirket af alkohol, når hun udøvede vold:

Daniel: Hun kunne godt være væk i flere uger ad gangen. Så kunne hun komme fuld hjem, og så ville hun slås. Så jeg har stort set været alene med børnene altid, hvor hun kun har været der i perioder [...].

Interviewer: Var du bange for hende?

Daniel: Jo det kunne jeg godt være. Det var lidt forskelligt, vil jeg sige... ikke sådan decideret bange... jo man kunne godt... jo faktisk lidt, fordi man kunne godt ligge – lige så snart du hørte nøglen i døren, så kunne du have den der, åh nej nu er fanden løs. Du ved ikke, hvad humør hun er i. Jeg vil ikke sige decideret bange, for så havde jeg jo taget børnene og var smuttet for lang tid siden. Du sidder jo i en eller anden fælde, når du har børn sammen.

Selvom Daniel fortæller, at han ikke var ”decideret bange” for ekskæresten, giver han i citatet udtryk for, at han levede med en latent utryghed, og at truslen om vold var underliggende til stede i parforholdet. På interviewtidspunktet er det flere år siden, han gik fra sin voldelige ekskæreste, og han bor i dag alene med deres børn, som han har fået den fulde forældremyndighed over.

Hans er 71 år på interviewtidspunktet og den ældste af interviewpersonerne. Nogle år efter at han var blevet forladt af sin første kone gennem 25 år, mødte han sin anden kone, Eva. De første fem år af deres forhold boede de hver for sig, og Hans havde det med sine egne ord ”som blommen i et æg”. Men så blev de gift og købte et hus sammen, og derfra gik det ned ad bakke. Eva viste sig at være meget dominerende og ville bestemme alt. Hun drak også rigeligt og udsatte Hans for både fysisk, psykisk og materiel vold. Ligesom flere af de andre interviewpersoner oplevede Hans, at volden opstod pludseligt, som lyn fra en klar himmel:

Hans: Hun smed også ting efter mig somme tider, hvis jeg ikke lige ville rette mig efter det hele. Glas og porcelæn og billeder og hvad der nu lige var, hun kunne få fat i. Det startede et års tid eller to efter, at vi var blevet gift.

Interviewer: Hvad kunne antænde hende?

Hans: Det kom bare ud af ingenting. Når det gik helt galt, holdt jeg hende ud i stiv arm, til hun faldt til ro igen, for hvad skulle jeg ellers gøre? Ellers gik jeg min vej. Det gjorde jeg et par gange, men så når jeg kom tilbage, havde hun låst døren, så jeg ikke kunne komme ind.

Hans fortæller, at ekskonen aldrig undskyldte sin voldelige adfærd, men hævdede, at det var hans egen skyld, at det var ham, der var noget i vejen med, og at han var "mærkelig" og "tosset i hovedet". Et par gange eller tre om året låste hun ham ude, så han måtte kravle ind gennem vinduet til deres udestue og sidde der hele natten, til det blev lyst igen. Selvom der kunne være meget koldt i udestuen, kontaktede han aldrig nogen for at få hjælp, for der ikke var nogen, der måtte vide eller se, at han var blevet låst ude af sin kone. Han fortæller også, at han flere gange spærrede døren til sit soveværelse, fordi han var bange for, at hun skulle komme ind og gøre noget ved ham, mens han sov. I det følgende fortæller han, hvordan ekskonen kunne finde på at sparke ham og ødelægge ting, der betød noget for ham:

Interviewer: Kunne hun finde på at slå dig også?

Hans: Ja ja, ork ja. Hvis jeg stod og lavede mad, kunne hun finde på at sparke mig. Hun sparkede mig engang lige på halebenet. Jeg kunne ikke sidde ned i flere dage. Jeg ved ikke hvorfor. Det var fordi, jeg var dum og skulle forsvinde. [...] Hun kunne også finde på at rive billeder i stykker. Jeg har næsten ingen billeder, fordi hun har revet dem i stykker alle sammen. Jeg havde også et fotografiapparat, det måtte jeg heller ikke få. Jeg har faktisk ikke fået ret meget med ud over mine møbler.

Der kunne ifølge Hans gå lang tid imellem, at ekskonen brugte fysisk vold mod ham, men hun udsatte ham ofte for psykisk vold ved fx at kalde ham skør i hovedet, tale dårligt om ham over for naboerne eller pakke alt hans tøj i kufferter og stille dem udenfor huset. Flere andre interviewpersoner fortæller tilsvarende, at de af deres eksamlever blev omtalt som skør i hovedet, tosset, psykopat mv., og at samleveren talte nedsættende om dem i andres påhør.

Som det fremgik, var der alkohol involveret i en del af de ovennævnte voldstilfælde. En række undersøgelser har netop beskrevet stærke sammenhænge mellem alkoholpåvirkning og voldelig adfærd over for partnere (Bergman et al. 1989; Rossow et al. 1999; Thompson and Kingree 2006). Et systematisk review af i alt 950 studier om alkohol og vold konkluderede eksempelvis, at der er en klar sammenhæng mellem alkohol og risikoen for partnervold både for mænd og kvinder (Foran and O'Leary 2008).

6.1.4 Kontrol og jalousi

På interviewtidspunktet er det godt et halvt år siden, Søren og hans ekskære-
ste Nanna brød med hinanden efter at have været sammen "on and off" i tre år. Forholdet var meget turbulent, og de boede aldrig sammen. Nanna har to børn fra et tidligere forhold, og Søren har ingen børn. Da de mødte hinanden, boede han med en anden kvinde, som han forlod for at være sammen med Nanna, der udsatte ham for fysisk og psykisk vold, i form af skældud og gentagen sårende kritik. Hun kunne fx blive meget vred og skælde ud, hvis han var for lang tid om at svare på hendes SMS-beskeder, eller hvis han ikke tog telefonen, når hun ringede. Hun ville også bestemme, hvem han skulle se, og om han måtte tage telefonen, hvis nogen ringede. Den psykiske vold blev hyppigere og eskalerede i fysisk vold, da parret havde været sammen et års tid. Den første voldsepisode blev udløst af, at Søren en aften kom senere hjem, end Nanna forventede. Da han ankom, tog hun imod ham i trappeopgangen, hvor de startede et skænderi. På et tidspunkt begyndte hun at slå ud efter ham. Det fik Søren til at grine, hvilket gjorde Nanna endnu mere rasende, og da han vendte ryggen til for at gå ned ad trappen, gav hun ham et or-

dentlig skub i ryggen, så han faldt ned. Søren fortæller, at Nanna også enkelte gange efterfølgende udsatte ham for fysisk vold.

Tre andre interviewpersoner fortæller tilsvarende, at deres ekspartner var meget kontrollerende og jaloux. Den ene skulle blandt andet vise alle sine SMS-beskeder til sin kone, så hun kunne godkende dem, inden de blev sendt af sted, ligesom hun skulle godkende alle hans venskaber på facebook.

6.1.5 Gentagen vold

Med hensyn til hyppigheden af fysisk vold blev fem af de interviewede mænd udsat for vold gentagne gange, mens to blev udsat for fysisk vold en enkelt gang. En af dem er Marcelo, som er homoseksuel og kommer fra Sydamerika. Han mødte sin danske mand Peter i Spanien under et studieophold og tog efter et stykke tid med til Danmark, hvor parret flyttede sammen i en lejlighed og indgik registreret partnerskab. Forholdet varede et lille års tid, men fungerede ikke. De skændtes hele tiden, og selvom Marcelo var meget forelsket og gjorde alt, hvad han kunne for at imponere og tilfredsstille Peter, blev han konstant kritiseret og skældt ud. Under det sidste og største skænderi parret havde, blev han bedt om at gå og aflevere nøglerne til lejligheden. Da han ikke ville aflevere nøglerne, fordi han havde brug for at kunne komme ind og hente sine ting senere, blev Peter vred og kastede ham ned på sengen, hvorefter han gav ham et knytnæveslag i ansigtet. Marcelo blev bange og afleverede nøglerne, hvorefter han forsvandt ud af lejligheden. Han fortæller, at det er den eneste gang, han er blevet udsat for fysisk vold af Peter, som han på interviewtidspunktet var ved at blive skilt fra. Umiddelbart efter voldsepisoden kontaktede Marcelo mandecentret, hvor han flyttede ind og boede i knap to måneder.

Andreas har ligesom Marcelo primært været udsat for psykisk vold, men er en enkelt gang blevet slået med flad hånd af sin kæreste Tina, som han har været sammen med i syv år. Da de mødte hinanden, var han gift med en anden kvinde, som han har tre børn sammen med. Han og Tina har altid været som hund og kat. De har boet hver for sig det meste af tiden, men flyttede sammen i et lejet hus for 1½ år siden. Den dag, lejekontrakten for huset skul-

le underskrives, var Andreas forhindret i at deltage, og derfor blev det kun Tina, der kom til at stå som lejer. Efterfølgende har hun mange gange truet med at smide ham ud af huset, hvilket vil betyde, at hans børn, som bor hos dem indimellem, også mister deres hjem. Andreas fortæller, at der er en skæv magtbalance i forholdet, med Tina som den stærke part og ham som den svage, og hvorfor han mener, hun udsætter ham for psykisk vold:

Andreas: Hun er typen, der helst vil føle, at hun har kommandoen, at hun har magten, og hvis hun kan få mig til at føle mig lidt underdanig – bare det at hun kan gøre mig underdanig ved at true mig med at smide mig ud, og hun kan se, at min reaktion er, at jeg bliver ked af det og spørger, om vi ikke godt kan lade være med at true hinanden med det. Det er nok til, at hun kan finde på at gøre det igen. Det er hendes bedste trumf, når vi skændes. [...] Det gør jo, at hun føler sig oven på, og at hun har magten i forholdet [...]. Det, vil jeg sige, er en form for psykisk vold over for mig. For hun ved, at jeg ikke er typen, der siger ”nå ja, men så går jeg sgu”.

Andreas fortæller, at han kæmper for at blive sammen med Tina, og at han stadig er lige så forelsket i hende, som da de mødte hinanden for syv år siden, trods truslerne om at smide ham ud.

6.1.6 Beskyldninger om vold og/eller incest

Fem mænd angav at have været udsat for falske beskyldninger om vold og/eller incest fra deres ekspartner. En af dem er Kasper, som havde kendt sin østeuropæiske kæreste Masha i et års tid, da hun flyttede til Danmark og ind i hans lejlighed. De blev hurtigt enige om, at de skulle giftes, og efter et lille års tid blev Masha gravid. Under graviditeten ændrede hendes adfærd sig markant. Hun drak meget på trods af sin graviditet, var meget humørsvingende og udsatte ham for materiel vold og trusler om fysisk vold. Hun truede ham fx med en kniv en aften, hun var blevet ophidset over en diskussion, de havde haft. En anden dag hældte hun et glas rødvin i hovedet på ham, mens han sad i en italiensk stol, som hun vidste, han var meget glad for. Et halvt år

efter deres søn var kommet til verden, var hun pludselig væk en aften, Kasper kom hjem fra arbejde. I starten frygtede han, at hun var taget tilbage til Østeuropa med deres søn. Han kontaktede politiet, men fik at vide, at de ikke kunne hjælpe ham. Han tog også ud i lufthavnen for at lede efter hende, men først efter fem uger lykkedes det ham endelig at finde ud af, at hun og sønnen opholdt sig på et kvindekrisecenter. I den mellemliggende periode så han ikke sin søn, og han vidste ikke, hvor han var, eller om han havde det godt. Efter aftale med krisecentret fik han lov til at komme og se sin søn i to timer:

Kasper: Den måde, det foregik på, var så nedværdigende for mig, for der kom en kvinde ud, og det blev kørt ud som om, jeg var farlig, så der kom to kvinder ud fra krisecentret sammen med Masha, og da jeg så (sønnen) der på armen, kunne jeg ikke mere. Jeg kunne ikke en gang holde ham, og en af dem fra centret tog ham, og så satte jeg mig ned og stortudede. Det var en blanding af at være ked af det og vred, men jeg tog ham og kørte en tur i barnevognen et par timer.

Kasper oplevede mødet med sin daværende kone og medarbejderne fra kvindekrisecentret som nedværdigende, fordi de agerede som om, han var en farlig voldsudøver. Efter flere ugers uvished om, hvor sønnen var, og frygt for, at Masha havde taget ham med til Østeuropa, blev det hele pludselig for meget. Efter Mashas ophold på krisecentret startede en forældremyndighedssag, hvor Kasper hverken oplevede sig hørt eller troet af de myndigheder, der behandlede sagen. Han følte, at alle automatisk troede på Mashas beskyldninger om, at han var voldelig. I det følgende fortæller han om en gang, parret var hos lægen for at få deres søn undersøgt for mavesmerter:

Kasper: Så siger Masha noget, der er meget rammende: "Så længe du ikke opfører dig ordentlig, får du ikke lov til at se min dreng". Lægen hører det, men bryder ikke ind. Jeg synes, det er noget af det mest åndssvage at sidde og sige. "Min dreng" siger hun for det første, og for det andet siger hun, "du får ikke lov til at se min dreng, hvis du ikke opfører dig ordentlig", som om jeg er en lille hund.

Kasper fortæller, at Masha inden konsultationen havde sagt til lægen, at hun havde været på kvindekrisecenter, fordi han havde udsat hende for vold. Han følte sig svigtet af lægen, som tilsyneladende troede hende og ikke brød ind, da hun truede ham med, at han ikke måtte se sit barn, hvis han ikke opførte sig ordentligt. Masha har aldrig direkte anklaget ham for incest, men har antydnet seksuelle overgreb ved møderne i statsforvaltningen, hvor hun fx flere gange har spurgt, hvordan de sover, når sønnen er på samvær hos ham. På interviewtidspunktet har Kasper sin søn boende fem dage hver fjortende dag.

6.1.7 Diskrimineret af de offentlige myndigheder

Kenneth var sammen med sin ekskæreste Birgitte, som han har to børn sammen med, i ni år, inden hun en aften meddelte, at hun gik på legepladsen med børnene. Derefter så han ikke sine børn i 40 dage. Tre uger efter at Birgitte var forsvundet, mødte hun pludselig op på parrets adresse sammen med en medarbejder fra det kvindekrisecenter, hun og børnene opholdt sig på, og to politifolk. I det følgende fortæller Kenneth om besøget:

Kenneth: I de 40 dage, hvor jeg ikke vidste, hvor pigerne var, møder moderen efter tre uger op her på adressen med en dame, som jeg ikke aner, hvem er, og sammen med to politifolk og skal have adgang til lejligheden. Hun skal ind og hente sine ting. Jeg er målløs. Jeg har jo ikke set moderen i tre uger på daværende tidspunkt og spørger hende selvfølgelig, hvad det går ud på og spørger, hvor børnene er, og om de har det godt. Jeg hører ikke noget. Der er ingen, der taler til mig. Ikke engang politiet siger noget. De orienterer mig ikke engang om, hvorfor de er der. Hun farer ind og river alt ned ad hylderne, vælter tingene, går ind på børnenes værelser og flår tøj ud, pakker, og efter fem minutter smutter de ud ad døren. Der er ingen, der siger noget. Jeg spørger politiet flere gange, og de står bare og kigger på mig, og de står virkelig som om, jeg vil gøre noget mod moderen. Som en slags værn mod hende. Hvis jeg lige gik hurtigt hen eller sagde, den der skal du ikke tage, så var de der lige med det samme. Jeg var simpelthen udstillet som én, der havde udøvet fysisk vold.

Kenneth oplever politiets og krisecentermedarbejderens adfærd som ubehagelig, fordi de ikke taler til ham og oplyser, hvorfor de er der, eller hvor hans børn er, og fordi de opfører sig som om, han er voldelig, uden at have undersøgt om han reelt er det. Ligesom de øvrige interviewpersoner, som har kørt en forældremyndigheds- eller samværs sag, fortæller han, at han som mand i det hele taget følte sig diskrimineret af de sociale myndigheder, der skulle træffe afgørelse i sagen. Flere interviewpersoner mener, at det blandt andet skyldes de mange kvindelige sagsbehandlere i statsforvaltningerne, som ifølge mændene automatisk tager moderens parti i samværs sager. En af dem, der har oplevet det, er Martin. Han har en datter med sin ekskone, som han boede sammen med i to år, inden de blev skilt. Umiddelbart efter bruddet flyttede ekskonen ind på et kvindekrisecenter og beskyldte ham for at have udsat hende for økonomisk vold. Til at begynde med troede hun ifølge Martin, at hun automatisk ville få den fulde forældremyndighed over deres datter, men da det gik op for hende, at det ikke var tilfældet, begyndte hun pludselig at beskylde ham for også at have udøvet fysisk vold. Hun meldte ham også til politiet for computerkriminalitet og socialt bedrageri, og Martin begyndte at søge aktindsigt alle steder og fandt ud af, at hun havde oplyst, at han, helt siden deres datter var lille, havde været voldelig:

Martin: Alle de papirer jeg så med alle de ting, hun har sagt, og de myndigheder, hun har kontaktet – jeg var ved at gå fuldstændig ned på det. Alle var overbevist om, at jeg var en voldelig mand, der bankede hende og bankede min datter, som jeg vil gøre alt for at have i mit liv. Sådan blev det ved med at eskalere. Hun tilbageholdt hele tiden barnet, kom med trusler om, at jeg aldrig fik min datter igen, og at der ville ske ting og sager. Hun ville melde mig for alt muligt.

Martin fortæller, hvordan moderen flere gange tilbageholdt deres datter fra samvær med ham, og på et tidspunkt uden at informere ham om det tog hende ud af dagplejen og satte hende ind i en ny, som lå meget langt fra hans bopæl. Han forklarer, at det værste i forløbet ikke var beskyldningerne om vold

i sig selv, men at alle de sociale myndigheder, som skulle tage stilling i sagen, automatisk troede på, at han var voldelig med den begrundelse, at "ingen mor ville opdigte løgne om vold mod sit barn". Han oplevede også flere gange medarbejdere i både statsforvaltningen og kommunen sige, at "et barn hører hjemme hos sin mor". Særligt i kommunens familiecenter følte han sig dårligt og uretfærdigt behandlet. I det følgende fortæller han om retorikken i den journal, socialrådgiverne i familiecentret udarbejdede på baggrund af sagen:

Martin: Hver gang hun kommer med opdigtede løgne og historier, står der fx ordret "moderen informerer, at faderen begår kriminalitet". Hver gang jeg kommer med oplysninger, så skriver de "faderen postulerer og beskylder moderen for ...". Sådan er retorikken hele vejen igennem journalen på ca. 20 sider, og den dag i dag har de stadig ikke afsluttet en § 50-undersøgelse⁶ eller frikendt mig for voldsanklagerne.

Familiecentret forholdt sig ifølge Martin slet ikke neutrale i sagen, men tog fra starten moderens parti, og det afspejlede sig i deres retorik. Selvom ekskonen på et tidspunkt trak sine beskyldninger om vold tilbage, har familiecentret endnu ikke frikendt ham for volden.

6.1.8 Frygt for falske beskyldninger om incest

På interviewtidspunktet har Martin og hans ekskone fælles forældremyndighed over deres datter, som bor lige meget hos dem begge to. Han fortæller, at ekskonen ikke har beskyldt ham for seksuelle overgreb mod datteren, men at han frygter, at hun på et tidspunkt vil gøre det:

Martin: ... det største overgreb, du kan begå mod en far, der har en lille datter – ud over volden - så er der selvfølgelig incestanklager, og min advokat blev ved med at klargøre mig og sige, "vi ved, hvordan det er gået fra første retsmøde og til nu. Du bliver nødt til at berede dig på, at

⁶ En § 50-undersøgelse er kommunens socialfaglige undersøgelse til afdækning/afklaring af ressourcer og vanskeligheder hos barnet og i familien. Undersøgelsen skal ikke alene fokusere på problemer, men også afdække ressourcer og handlemuligheder hos barnet/den unge, familien og netværket, der kan bidrage til at afhjælpe vanskelighederne.

anklagen om incest dukker op. Lige pludselig i landsretten kan den blive smidt i hovedet”, så det skulle jeg være beredt på.

Interviewer: Men det har der ikke været nogen anklager om?

Martin: Den er ikke kommet, men det er en evig frygt. Jeg er far, jeg er mand og har en lille pige.

To interviewpersoner fortæller tilsvarende, at de frygter, at deres ekssamlever på et tidspunkt vil komme med incestanklager mod dem, og to andre interviewpersoner er blevet anklaget for incest. Emil har to børn med sin ekskone, som han var sammen i ca. 16 år, inden de i 2009 flyttede fra hinanden. Umiddelbart efter bruddet fik han suspenderet sit samvær med børnene, fordi ekskone havde indberettet en mistanke om, at han udøvede fysisk vold og begik seksuelle overgreb mod dem. Politiet vurderede imidlertid, efter at have afhørt både børnene og Emil, at der ikke var hold i sagen. Alligevel gik der flere uger, før Emil fik lov til at se sine børn. Det skyldtes dels en lang sagsbehandlingstid i statsforvaltningen, dels at moderen tilbageholdt børnene fra samvær:

Emil: Det var en hård kamp, fordi statsamtet var halvandet døgn om at suspendere mit samvær, men det tog dem fjorten dage den anden vej, og det var kun fordi, vi pressede på og pressede på. Den første weekend, hvor jeg skulle have drengene, der nægtede hun at udlevere dem med den henvisning, at de havde klaget over afgørelsen.

Ekskone klagede altså over politiets afgørelse. Efterfølgende manipulerede hun ifølge Emil den yngste af deres drenge til at fortælle om seksuelle overgreb i børnehaven. Det betød, at der blev iværksat en § 50-undersøgelse, som frikendte ham for incestanklagerne og viste, at det var moderen, der havde fået børnene til at sige, at deres far ”pillede” ved dem. Emil fik af politiet at vide, at han godt kunne melde sin ekskone for falsk anmeldelse, men at han formentlig ikke ville få noget ud af det. Han meldte hende derfor ikke, men er vred over, at hun er sluppet af sted med de falske incestanklager helt omkostningsfrit. Ekskone beskyldte ham også for at være psykisk ustabil, skrev

negative ting om ham på Facebook og tilbageholdt børnene uden om alle aftaler. På interviewtidspunktet bor Emil sammen med en ny kæreste og har sine børn hver anden weekend, samt en dag hver anden uge.

Som det fremgik ovenfor, frygter flere af mændene, at deres ekspartner vil fremsætte anklager mod dem om vold og incest. Mændenes frygt skal forstås i sammenhæng med det store fokus, der har været på incest og pædofili i medierne og hos de sociale myndigheder i de seneste år. Aldrig før har der været så meget opmærksomhed på, hvad mænd må og ikke må i forhold til børn i vuggestuer og børnehaver, idrætsforeninger, fritidsklubber, på internettet osv. Det er ikke usandsynligt, at nogle kvinder i konflikter om forældremyndighed og samvær bevidst udnytter denne bevågenhed og bruger anklager om vold og incest i kampen mod deres tidligere partner.

6.1.9 Skamfuldt at blive udsat for vold af en kvinde

I interviewene spurgte vi, hvordan mændene reagerede, når de blev udsat for vold fra deres partner - om de fx henvendte sig på skadestuen eller anmeldte volden til politiet, om de slog igen, blev vrede, skamfulde osv. Flere undersøgelser viser, at der er kønsforskelle, når det handler om at søge hjælp efter udsættelse for vold fra en partner og om at politianmelde volden (Federal Ministry for Family Affairs 2004; Stolt 2010; Schütt et al. 2008; Mirrlees-Black 1999). Det kan hænge sammen med, at offer og gerningsmand er kønnede kategorier, som stadig i høj grad forbindes med henholdsvis femininitet og maskulinitet. Dominerende forestillinger om en kvindes sande natur som værende passiv frem for aggressiv betyder, at en kvinde, som udsættes for partnervold og efterfølgende søger hjælp, ikke støder de kulturelle normer for kvindelighed. Omvendt betyder forestillinger om, at mænd af natur er mere aggressive, handlekraftige og stærke end kvinder, at en mand, som bliver udsat for vold af sin partner, ikke fremstår som en "rigtig" mand. I et forsøg på at undgå at fremstå svag og umandig vil nogle voldsudsatte mænd derfor afholde sig fra at søge hjælp og tale om deres problemer (Migliaccio 2002).

Flere undersøgelser tyder imidlertid på, at det også kan være svært at få hjælp som voldsudsat mand (Hanzén og Öberg 2010). En interviewundersøgelse blandt 30 engelske mænd udsat for partnervold viste, at mændene ikke bare oplevede indre, men også ydre barrierer, da de søgte hjælp (Douglas et al. 2011). Flere havde eksempelvis ringet til hotlines for voldsudsatte, men var af medarbejderen blevet oplyst om, at de kun ydede hjælp til voldsudsatte kvinder. I flere tilfælde havde medarbejderne antydnet eller eksplicit sagt, at manden selv måtte have startet volden, og flere mænd var blevet henvist til behandlingsprogrammer for voldsudøvende mænd. Nogle af mændene havde forgæves forsøgt at anmelde volden til politiet og angav, at politiet enten ikke reagerede på anmeldelsen, eller at de blev latterliggjort af politiet eller selv blev fejlagtigt arresteret for vold.

En svensk interviewundersøgelse blandt fire voldsudsatte mænd viste tilsvarende, at mændene ikke blev lyttet til eller taget alvorligt, da de ville politianmelde deres kvindelige partner for vold (Hanzén og Öberg 2010).

Ingen af de interviewede voldsudsatte mænd i nærværende undersøgelse, anmeldte volden til politiet. De begrundede det med, at de enten var bange for ikke at blive taget alvorlig af politiet, ikke at få noget ud af at anmelde, at de selv ville løse problemerne, eller at der var tale om mild fysisk vold i form af lussinger. I det følgende fortæller Daniel, hvorfor han ikke anmeldte sin ekskone for at have bidt noget af hans øjenbryn af:

Interviewer: Anmeldte du det ikke til politiet?

Daniel: Nej, for fanden da. Det gør man jo ikke.

Interviewer: Hvorfor?

Daniel: Jamen det gør man ikke. Det havde jeg nu heller ikke gjort, hvis det var en eller anden spade nede i byen. Sådan noget plejer vi jo at ordne selv. Jeg er opvokset med den slags, og det har vi altid klaret selv. Vi har sgu aldrig anmeldt nogen. [...] Det ordnede man selv og i hvert fald i sådan en situation som med hende, der skulle jeg slet, slet ikke nyde noget.

Interviewer: Var det så fordi, det var en kvinde?

Daniel: Ja, jeg syntes, det var pinligt – lige nøjagtigt, så det syntes jeg ikke, der var nogen grund til.

Daniel har fra barnsben lært, at man skal klare sine problemer selv. Han fortæller, at han ikke har været udsat for eller været vidne til fysisk vold i sit barndomshjem, men at han er vokset op i et kvarter, hvor slåskampe var en del af dagligdagen og ikke noget, man anmeldte hinanden for. Han ville heller ikke have anmeldt voldsepisoden, hvis det havde været en fremmed mand, der havde overfaldet ham. Fordi voldsudøveren var en kvinde og tilmed hans kæreste, var det endnu mere utænkeligt for ham at anmelde volden. På skadestuen, hvor han fik øjenbrynet limet, fortalte han heller ikke sandheden om, hvad der var sket:

Interviewer: På skadestuen, forklarede du, hvad der var sket eller hvordan?

Daniel: Nej det gjorde jeg ikke helt (Griner). Det gjorde jeg ikke helt.

Interviewer: Hvordan kan det være?

Daniel: Fordi jeg syntes, det var pinligt. Jeg sagde, at der var en eller anden idiot, der havde bidt det af nede i byen.

Daniel opfatter det som mere legitimt og mindre pinligt at blive slået af en fremmed mand end af sin kvindelige kæreste, og derfor løj han over for personalet på skadestuen. Ingen af de andre mænd har været på skadestuen som følge af fysisk partnervold, men Bjarne har to gange været på psykiatrisk skadestue. Han kan ikke huske præcist, hvad der var gået forud, men fortæller, at ekskæresten den ene gang havde kørt psykisk på ham i flere dage med blandt andet udtalelser om, at han hørte hjemme på den lukkede afdeling. Til sidst begyndte han at tro på, at det var ham, der var noget galt med. Ligesom Daniel fortalte han ikke personalet på den psykiatriske skadestue, at han havde været udsat for fysisk vold fra sin kæreste. Han begrundede det med, at det var skamfuldt og et nederlag, at situationen var, som den var, og at han ikke selv kunne klare den. Han fortalte dog om nogle af de psykiske overgreb,

han blev udsat for af sin kæreste, men oplevede ikke, at personalet tog det alvorligt:

Bjarne: Jeg har kunnet fornemme på skadestuen, at det har været sådan lidt bagatelliseret, at det ikke er blevet taget så alvorligt, som det egentlig var, altså med den psykiske vold fra hendes side. Jeg har fortalt en del af de ting, der er foregået, men på skadestuen er de bare skøjtet hen over det og har ikke taget det alvorligt, men har bare sagt "nå ja, men det må I sgu se at få snakket om" – bare fejte det af bordet og ikke har set det som et konkret problem, måske fordi der er så få mænd, der står i den situation. Jeg ved det ikke, det er bare et bud fra min side, at det kan være derfor.

Bjarne fortæller, at han tror, volden kunne være stoppet noget tidligere, hvis han var blevet taget alvorlig på skadestuen, og hvis personalet havde haft erfaring med voldsudsatte mænd og kunne give ham nogle gode råd til at håndtere sin situation.

Hans fik mange gange at vide af sin ekskone, at han var mærkelig og tosset i hovedet, og en enkelt gang lykkedes det hende endda at få ham med til lægen for at blive undersøgt. Ikke fordi Hans selv troede, at han fejlede noget, men "for husfredens skyld", forklarer han. Efter en voldsepisode, hvor hun havde smidt en kuffert med tøj ned i hovedet på ham fra husets første sal, undlod han at tage på skadestuen, selvom han var kommet slemt til skade. Han forklarer, at han var flov over at være blevet udsat for vold af sin kone og derfor ikke havde lyst til at tage på skadestuen. Det er også fælles for flere af de interviewede mænd, at de undlod at fortælle familie og venner om volden eller fortalte meget få mennesker om den, mens de stadig var i parforholdet. De begrundede det med, at det som mand er et nederlag at få bank af en kvinde:

Daniel: ... manden skal jo være den stærke, eller det ligger i luften, at det er sådan, det er, og det er jo noget, der ligger så langt tilbage, at sådan er det bare. Så jeg tror, det er det. Så er man også flov over det et

eller andet sted, fordi der går noget af ens mandighed af på en måde. Det føler man. Så jeg tror, det er sådan, det hænger sammen.

En mand, der bliver slået af en kvinde, matcher ifølge interviewpersonerne ikke de kulturelle og samfundsmæssige idealer, der knytter sig til at være mand, herunder forventningen om at manden er den stærke, og derfor er det svært at indrømme, at man som mand udsættes for partnervold.

6.1.10 Man slår ikke på kvinder

I interviewene spurgte vi, om der var tale om gensidig vold, og om hvordan mændene reagerede umiddelbart efter voldsudsættelsen. Fem af de syv mænd, som har været udsat for fysisk partnervold, brugte aldrig selv fysisk vold over for deres partner. To af mændene fortæller, at de et par gange reagerede ved at slå igen, men at de som regel forsøgte at holde kvinden på afstand eller gik en tur i stedet. Stort set alle interviewpersonerne fortæller, at de var deres kvindelige partner fysisk overlegen, men ikke ville slå igen. De begrundede det med, at man ikke slår på kvinder, at de er modstandere af vold, eller at de var bange for selv at blive anmeldt for vold.

Bjarne: Det er sket et par gange, at hun har fået en lussing simpelthen i afmagt. Faktisk har jeg hver gang haft lyst til at klappe hende én, så hun kunne forstå det, men jeg har en eller anden idé indvendigt, at man slår ikke på en kvinde. Der er jeg nok lidt den gammeldags type, at det gør man ikke.

En interviewundersøgelse blandt 12 amerikanske heteroseksuelle mænd udsat for partnervold viste tilsvarende, at halvdelen af mændene undlod at slå igen på trods af deres fysiske overlegenhed i forhold til partneren (Migliaccio 2002). Mændene begrundede det ligesom i nærværende undersøgelse med, at de fra barnsben havde lært, at rigtige mænd ikke slår kvinder. Enkelte forklarede, at de var bange for, at volden ville eskalere yderligere, hvis de gik til modangreb. Undersøgelsen viste desuden, at mændene blev

udsat for systematisk psykisk fornædelse som betød, at de havde et meget lavt selvværd og var overbeviste om, at de selv var skyld i de fysiske overfald og fortjente dem. Kvinderne havde ved hjælp af forskellige psykologiske metoder formået at få magten over mændene i en sådan grad, at de var handlingslammede. Eksempelvis fortalte flere af mændene, at deres kvindelige partner truede med at begå selvmord, hvis de ikke makkede ret og nægtede dem at se familie og venner, som kunne have hjulpet dem med at ændre deres situation.

6.1.11 Adfærdændring som følge af volden

Flere af mændene fortæller, at de ændrede adfærd og gik på kompromis med egne behov for at tilfredsstille den voldelige partners behov i håbet om at undgå vold og "for husfredens skyld", som en af dem siger. Bjarne holdt eksempelvis op med at tale med nogen, når han var til dansetævner og svarede kortfattet, når han blev talt til, for at undgå at gøre kæresten vred og jaloux. Han blev også mere indadvendt og mistede troen på sig selv, så han med sine egne ord til sidst kun "var en skygge af sig selv".

Daniel tog kontakt til et krisecenter for mænd flere år efter bruddet med sin ekskæreste, fordi han skulle starte på et nyt studie og kunne mærke, at de negative oplevelser, han havde med sig fra forholdet, fyldte meget og bremse ham i at komme videre med sit liv. Han begyndte at få det dårligt psykisk og havde brug for at snakke om og bearbejde sine oplevelser fra forholdet. Særligt om aftenen, når børnene var lagt i seng, og roen og stilheden sænkede sig, begyndte han at tænke over de negative oplevelser. Han har aldrig før eller siden været udsat for eller selv udøvet vold i et parforhold, og han fortæller, at han er blevet meget påpasselig med, hvem han indleder intime relationer med.

Flere af de mænd, som har været udsat for beskyldninger om vold og/eller incest i forbindelse med en forældremyndigheds- eller samværssag, fortæller også, at de som følge af beskyldningerne har ændret adfærd over for deres børn, og at de lever i evig frygt for nye beskyldninger. Det gælder eksempelvis Martin. En dag, han havde sin datter på samvær og var i gang

med at bade hende, mistede hun balancen. Han nåede lige at gribe fat i hendes ene arm, inden hun faldt, men ikke hurtigt nok til at undgå, at hun stødte hoften mod kanten af vandbaljen. To dage senere fik hun et stort blåt mærke på hoften. Da dagplejemoderen så mærket, blev hun bekymret og ringede til moderen, som ringede til socialforvaltningen. Umiddelbart efter blev datteren kørt til sygehuset, hvor hun blev undersøgt i flere timer, fordi moderen mente, at det måske var Martin, der havde udsat hende for vold. Lægerne konkluderede imidlertid, at det blå mærke godt kunne være opstået som følge af et stød, sådan som Martin havde forklaret, og episoden fik ingen følger for hans samvær med datteren. Alligevel blev han efterfølgende meget nervøs for, at datteren skulle komme til skade, når hun var på samvær hos ham af frygt for at få nye beskyldninger om vold. I det følgende fortæller han om et familiearrangement, han og datteren var til umiddelbart efter episoden:

Martin: I juleferien skulle vi ned til julefrokost med min familie – kæmpe arrangement mellem jul og nytår - og overnatte. Der var ca. 20 børn i alle aldersgrupper, og de legede godt og havde det sjovt. De skulle klatre på stige op til under taget, hvor de havde et legerum, og jeg var fuldstændig – jeg var så rædselsslagen, at jeg ikke kunne fungere, for jeg gik rundt og ville pakke hende ind i vat. Hver gang hun slog sig eller stødte ind i noget, var jeg ved at gå i panik og undersøgte hende hver gang. Der gik mange måneder, før jeg ikke længere var så skrækslagen, hver gang hun slog sig eller kom til skade. Familien var rystet over min opførsel, og ”nej, I må ikke have lov til at gøre sådan ved Anna, for sæt nu og uh”. Ud over det medfølgende mavesår var det virkelig hårdt. Det var det værste, jeg nogensinde har været ude for i mit liv. Jeg ville hellere være blevet gennemtæsket tusinde gange.

Episoden betød, at Martin i en periode var overbeskyttende over for sin datter. Ud over at være bange for at anbringe sig selv i en situation, hvor han kunne få nye anklager om vold, var han også bange for at bringe datteren i en situation, hvor hun skulle igennem flere undersøgelser på sygehuset. En anden interviewperson fortæller tilsvarende, at han har ændret adfærd over for

sine børn efter at være blevet beskyldt for incest mod dem. Han vasker dem fx ikke længere intime steder, når de er på samvær hos ham.

6.1.12 Væsentligste årsager til at blive i forholdet

Flere fortæller, at de mange gange overvejede at forlade partneren, inden de til sidst gjorde alvor af det, og forklarer, at det, der afholdt dem fra det blandt andet, var de fælles børn, angst for ensomhed, økonomi og praktiske årsager. Som begrundelse for ikke at have forladt sin ekskæreste tidligere forklarer Bjarne, at han ville miste en masse penge. Da han i sin tid flyttede sammen med sin kæreste i en andelsbolig, som han betalte knap 400.000 kr. i indskud for, gik han nemlig med til, at hun skulle skrives på andelsbeviset, fordi han regnede med, at de skulle blive sammen. Det betød, at hun ved salg af andelsboligen var berettiget til halvdelen af indskuddet.

Hans var sammen med sin ekskone i 14 år og forklarer, at han er fra en generation, hvor mænd ikke lærte at lave mad, og at han følte sig afhængig af at have en kvinde i sit liv. Hvis der havde været et botilbud til voldsudsatte mænd, eller han havde haft mulighed for at låne penge til at finde en ny bolig, ville han dog være flyttet fra sin ekskone noget før, understreger han.

6.1.13 Barrierer i forhold til at søge hjælp

Med undtagelse af en enkelt har alle interviewpersonerne været igennem et rådgivningsforløb i et mandecenter eller et krisecenter for mænd, men det var ikke for dem alle sammen lige nemt at tage kontakt til centret. Flere fortæller, at det var en overvindelse, blandt andet fordi de ikke rigtigt vidste, hvad et mandecenter var, og derfor dannede negative forestillinger om, at det var et sted for svage mennesker, der lever på samfundets bund. Emil blev opfordret til at søge hjælp i mandecentret af sin mor. Han havde aldrig hørt om mandecentre før og var i starten meget skeptisk, fordi han forestillede sig, at det var et sted, hvor man ligesom hos anonyme alkoholikere sad i rundkreds og talte om sine problemer. Han var desuden bange for at blive opfattet som svag og umandig, og mener, at det generelt er svært for mænd at søge hjælp, fordi der ikke er tradition for det. Ligesom flere andre interviewperso-

ner oplevede han det første fokusgruppemøde i mandecentret som meget positivt. Ved møderne kan mandecentrenes brugere mødes og udveksle erfaringer og drøfte fælles problemer under ledelse af en eller to medarbejdere. Emil fortæller om det første møde, at de øvrige brugere sad og smilede og nikkede, mens han fortalte sin historie, og at det var befriende at møde andre mænd i samme situation som ham selv. Flere andre fortæller tilsvarende, at venner og familie efterhånden var blevet trætte af at høre om deres problemer, og at det var en lettelse at møde forståelse og lyttende ører i mandecentret. Det at møde mænd i samme situation som én selv, og at opdage at man ikke er alene om sine tanker og følelser, fremhæves især af interviewpersonerne som værende positivt og virksomt i forhold til at få det bedre psykisk. Muligheden for at udvide sit netværk og opbygge venskaber via mandecentret nævnes også som værende positivt.

En af mændene påpeger, at tilgængeligheden af tilbuddet er vigtig. Han havde både været ved psykolog og psykiater, inden han startede i mandecentret, men ingen af delene hjalp. I det følgende fortæller han hvorfor, mandecentrets tilbud passer bedre til hans behov:

Andreas: Når man er ramt af en depression, kan det ikke nytte noget, at man kan få hjælp næste torsdag – det er jo her og nu, du skal have hjælp, og det er lige før, det kan lade sig gøre her. Det er ikke sikkert, det kan lade sig gøre med rådgiverne – det er jo trods alt frivillige, men de gange, jeg har haft brug for hjælp, har jeg ikke skullet vente i flere dage. Det betyder rigtig meget. Og det er gratis – det var mit store problem for to år siden – det koster jo ca. 800 kr. i timen at snakke med en psykolog, og skal man samtidig fokusere på sin økonomi oven i problemerne, er det tungt. Så føler du i hvert fald, at du skal kunne mærke forskel allerede fra første session.

Ifølge Andreas kan økonomi og manglende muligheder for akut hjælp være en barriere i forhold til at søge hjælp. Han mener desuden, at stolthed og manglende viden om støttetilbud udgør barrierer for, at mænd opsøger hjælp, og at der bør gøres en større indsats for at udbrede kendskabet til

mandecentrene, så det ligesom med kvindekrisecentrene bliver alment kendt, at de eksisterer.

Bjarne blev kørt til mandecentret af en barndomsven og er i tvivl om, hvorvidt han havde opsøgt centret på eget initiativ, hvis han havde vidst, at det eksisterede:

Interviewer: Ville du selv have taget herind, hvis du havde vidst, at mandecentret eksisterede?

Bjarne: Det er jeg i tvivl om, fordi det er ikke noget, man skilter med, at man som mand får bank hjemme. Det er noget, man holder for sig selv, men det er i hvert fald godt, at jeg har fået et langt bedre selvværd, og at jeg er kommet væk fra hende.

Flere mener tilsvarende, at skammen over som mand at blive udsat for vold fra en kvinde kan afholde mænd fra at søge hjælp, og at mange mænd er vant til og foretrækker at løse deres problemer selv. Problemet, med at mænd ikke søger hjælp i samme grad som kvinder, er da også kendt fra andre områder. Mænd undlader eksempelvis oftere end kvinder at reagere på sygdomssymptomer og at tage til lægen, bruge medicin eller alternative midler. Kvinder derimod gør tiere noget ved deres situation – typisk ved at henvende sig til egen læge (Kruse og Helweg-Larsen 2004). Ifølge Simon Sjørup Simonsen, der er sundhedsforsker ved Roskilde Universitet, hænger det sammen med, at det at være syg for mange mænd er forbundet med svaghed, og at de har svært ved at passe det ind i den traditionelle manderolle. I stedet for at forholde sig til deres krops signaler, skubber de derfor problemerne fra sig og reagerer ikke på sygdom i tide (Simonsen 2006).

I det følgende svarer Daniel på, hvorfor han ikke søgte hjælp, mens han stadig levede sammen med sin voldelige ekskæreste:

Interviewer: Var der noget, der kunne have hjulpet dig i den situation?

Daniel: Nej, det tror jeg ikke, fordi jeg ville jo selv klare det, så det tror jeg ikke, jeg havde gjort. Jeg har altid været vant til at klare mine egne problemer selv, hvis jeg kunne, fordi sådan har jeg det bare bedst.

Kønsforsker på Roskilde Universitetscenter, Kenneth Reinicke, mener i relation hertil, at samfundets tilbageholdenhed med at udvikle tilbud til mænd i krise kan skyldes kombinationen af, at mænd har sværere ved at erkende, at de mangler hjælp, og at mænd generelt ikke er så åbne over for velfærdsstatens tilbud som kvinder (Reinicke 2006). Mænd taler generelt mindre om deres følelser, er bange for at vise svaghed og er langt mere tilbøjelige til at ville klare sig selv end kvinder. Samtidig er mænd og kriser ifølge Reinicke et område behæftet med mange myter og fordomme, som fx at rigtige mænd ikke får kriser, og at de kan "løbes eller drikkes væk", hvis de skulle få dem. "Mænd i krise fremstår som værende ynkelige tabere, fordi der ikke på samme måde som med kvinder i krise er en kulturel accept af krisen", påpeger han. Han mener dog, at der de senere år har været en voksende accept og erkendelse af, at mænd også kan have brug for hjælp. For at ændre ved de faktorer, som afholder mænd fra at søge hjælp, må man ifølge Reinicke fokusere på nogle af de socialiseringsprocesser, som er medvirkende til at skabe følelsesmæssigt tillukkede mænd: "Drenge og mænd er på ingen måde forprogrammerede til at benægte følelser og undgå intimitet. Det er derimod den maskuline kulturs krav om følelsesmæssig tavshed, der er hovedårsagen til, at mange drenge ikke udvikler et sprog til at fortælle om deres sårbarhed, usikkerhed og følsomhed" (ibid.). Han understreger, at det er vigtigt, at kriserammede mænd bliver opfordret til at tage et opgør med den dominerende opfattelse af, at mænd ikke kan eller bør være i krise.

7. Interviews med medarbejdere på mande-krisecentre

Der er gennemført interviews med ti medarbejdere fra mandecentre og krisecentre for mænd i Danmark. Formålet med interviewene har været at belyse medarbejdernes erfaringer med at yde rådgivning til voldsudsatte mænd.

Ifølge de interviewede medarbejdere er det relativt få mænd, der opsøger mandecentre og krisecentre for mænd, på grund af udsættelse for fysisk vold fra en partner. Ingen af centrene registrerer antallet af voldsudsatte brugere, og derfor kendes det nøjagtige antal ikke, men på to centre skønner man at have været i kontakt med 5-10 mænd udsat for fysisk partnervold inden for det seneste år, mens man på fem centre skønner at have været i kontakt med 1-3 voldsudsatte mænd.

7.1.1 Mændene er ikke altid klar over, at de udsættes for vold

Medarbejderne fortæller, at mændene sjældent italesætter det, de har oplevet, som vold, og ofte ikke er klar over, at de har været udsat for vold. Det gælder især ved udsættelse for psykisk vold. Mange forbinder ordet vold med fysiske handlinger som slag, spark, knivstik osv. og ikke med verbale handlinger. Vold er noget, der foregår ude i byen, som de hører om i medierne, og de har svært ved at forbinde det med parforhold og familie, forklarer en medarbejder. Hvis en kvinde fx kaster en fjernbetjening efter sin kæreste uden at ramme, vil manden typisk ikke opfatte det som vold. En anden medarbejder fortæller:

Adam: I nogle mænds terminologi er vold slagsmål ude foran værtshuset, det er tørre tæsk, en brækket næse, blod og brækkede ribben, men fordi konen stikker ham en lussing – det er jo ikke vold. Det har jeg kunnet fornemme, når vi har haft diskussionen med ikke bare voldsudsatte mænd, men mænd generelt. ”Jamen hun stak mig en lussing, men det er jo ikke vold”. Jeg tror ikke, at en mand ser det som vold, når det er en kvinde, der gør det.

7.1.2 Psykisk vold er værre end fysisk vold

Ifølge flere medarbejdere har mændene sværere ved at takle de psykiske overgreb, de udsættes for, end de fysiske, som ikke fylder meget i deres bevidsthed. Når de fortæller om fysisk vold, er det ofte i en sidebemærkning som fx "nå ja, så fik jeg i øvrigt også én på lampen af hende". De føler sig heller ikke i samme grad som voldsudsatte kvinder true, fordi de ved, at de er fysisk overlegne og ville kunne forsvare sig, hvis det kom så vidt, at der blev behov for det, forklarer en medarbejder. En anden mener, at mænd og kvinders forskellige opfattelser af, hvad vold er, opbygges helt fra barnsben. Drengene er vant til slåskampe fra skolegården, og det er en del af deres opvækst og leg, mens det samme ikke gælder for piger. Derfor tager mændene det ikke lige så alvorligt, hvis der engang imellem falder en lussing af. Medarbejderne giver dog eksempler på mænd, der har været udsat for mere alvorlige former for fysisk vold, og som var bange for og følte sig true af deres partner. I det følgende fortæller en medarbejder om et telefonopkald fra en voldsudsat mand:

Michael: Han sagde rent ud, "jeg er bange for hende", i telefonen, da han ringede. Jeg tænkte, så kommer der sådan en lille forsagt mand, men der kom faktisk en mand på næsten to meter og 110 kilo, velproportioneret og var skide ræd for det her lille pigebarn, som havde brugt fysisk vold over for ham. Den vigtigste faktor for ham var, at han vidste, at hvis han blev presset, kunne han i den grad mose hende fysisk. Det var den angst, han sad med både i forhold til at lide skade selv, men også fordi han var bange for at skade hende.

Manden var altså ikke bare bange for selv at komme til skade, men også for at gøre alvorlig skade på sin kvindelige partner. Ifølge en anden medarbejder har voldsudsatte mænd ofte været udsat for vold gentagne gange og gennem længere tid, inden de henvender sig i krisecentret:

Gitte: Det er lidt som kvinderne, at det er ikke første gang, de er blevet slået, når de kommer her. Jeg tror, når det kommer dertil, at det er så voldsomt, at man har været indlagt på sygehuset, så tror jeg, at nogle af mændene får nok. Når de først har taget sig sammen til at træde ind ad døren her, har de accepteret, at nu fortæller vi, hvad der er foregået, og så åbner de op.

7.1.3 En falliterklæring at få bank af sin kone

Ligesom de interviewede voldsudsatte mænd gav udtryk for, er det også medarbejdernes indtryk, at det er skamfuldt og svært at indrømme, at man som mand udsættes for vold af sin kvindelige partner. "Det er en falliterklæring for en mand at fortælle, at han er udsat for vold fra sin kone" påpeger en af medarbejderne. Derfor er det også meget få mænd, der ønsker at anmelde volden. En medarbejder mener, at en del af forklaringen er, at mændene ønsker at glemme det skete og komme videre, når de først er ude af forholdet. Hvis de anmelder, er de nødt til at forholde sig til og fortælle om volden til en myndighed og eventuelt møde ekskonen i retten, og det har de ikke lyst til. Enkelte medarbejdere har også oplevet brugere, som har forsøgt at anmelde deres partner for vold uden at være blevet taget seriøst. En medarbejder måtte i et tilfælde selv ringe til politiet, da en bruger kom tilbage og fortalte, at politiet ikke ville tage imod hans anmeldelse. En anden medarbejder fortæller tilsvarende:

John: Jeg har hørt nogle af de historier, hvor nogen har henvendt sig på politistationen og har fortalt om, at de har fået bank af konen. Så ser betjenten jo nærmest overbærende på ham og siger "åh dit stakkels kræ". Hvis du har en arbejdsplads, så er det jo heller ikke noget, kammesjukkerne synes, hæver pågældende, så det vil man jo helst undgå at fortælle om.

Netop fordi partnervold er tabuiseret og behæftet med skam, især når det drejer sig om kvinders vold mod mænd, mener flere medarbejdere, at mørketallet på området er stort. Flere fortæller også, at der kan gå lang tid, før

mændene fortæller, at de har været udsat for noget, som kan defineres som vold: "når man får snakket sig ind på dem, viser det sig ofte, at fysisk eller psykisk partnervold også er en del af problematikken", forklarer en medarbejder.

7.1.4 Rigtige mænd klarer deres problemer selv

Ud over skammen over at indrømme, at man udsættes for partnervold, kan traditionelle forestillinger, om at "en rigtig mand" kan klare sig selv uden hjælp fra andre, også være en barriere i forhold til at søge hjælp, mener en medarbejder:

Kim: Der er jo den her opfattelse, som stadig er meget udbredt, at en mand klarer sig selv, og det er også derfor, kvinder er ofre, men mænd er tabere. Hvis en kvinde kommer i krise, er det helt legitimt at sige, "det er manden, det er min arbejdsgiver, det er samfundet, det er omstændighederne – jeg er offer for det her", men hvis manden ville prøve noget tilsvarende – "tag dig dog sammen mand", og sådan siger han til sig selv, "jeg må da kunne klare det her, jeg skal kunne klare det her, jeg bider tænderne sammen. Jeg viser mig som en mand og græder ikke, men finder en udvej". Dét at søge hjælp, det er at indrømme – jeg kunne ikke alene. Det er at vise svaghed, og jeg tror, der er noget konkurrence over det – det er at miste status i både andres og egne øjne, tror man.

Ud over stereotype kønsopfattelser er manglende viden om eksistensen af støttetilbud til mænd også en barriere i forhold til at søge hjælp, men ved at nedbryde tabuet omkring voldsudsatte mænd og ved at udbrede kendskabet til mandekrisecentrene, vil man sandsynligvis kunne tiltrække flere, påpeges det.

7.1.5 Voldsudsatte mænds hjælpebehov

I det følgende fortæller en medarbejder, hvilke behov for hjælp de voldsudsatte mænd, som kommer på krisecentret, typisk har:

Adam: Det er i starten ro og fred til at få samlet sig om, hvad det er, der er sket. Dernæst har de et stort behov for at blive bekræftet i, ”jeg er faktisk et godt menneske alligevel”, for mange af dem er så psykisk nedbrudte af at få at vide, ”du er nul og niks, du er en lille lort, du er ikke noget værd”. Der har de i starten meget behov for at få at vide, ”jeg er faktisk god nok”. Eller jeg skal fortælle dem, at jeg godt kan lide dem.

En anden medarbejder fortæller, at det betyder meget for mændene at høre, at de ikke er alene om at have problemer, og at der er andre i samme situation, som måske endda har det værre, end de selv har. Når mændene efter et stykke tid har fået det bedre, fortryder de ofte, at de ikke forlod kvinden tidligere:

Karina: ... de er flove, når de kommer, kede af det og kuet, og når de så er kommet oven på og kan se, at det her skulle de have gjort for længst, jeg skulle have reageret for længst, så er de vrede.

Interviewer: Hvad er det så typisk, der gør, at de ikke er kommet ud af det noget før?

Karina: Det er det samme som med kvinder, der bliver slået. Hvorfor går de tilbage til ham, der slår? Det er mange gange fælles økonomi, og hvis man ikke har arbejde – der er så mange ting. Det er ikke bare at tage tøjet og gå, for hvor skal man gå hen, hvis man ikke har nogen penge? Der er selvfølgelig nogen, der har midlerne og pondus til at sige, nu går jeg, men det er nok heller ikke den type, der er blevet slået. Dem, der bliver slået, er også dem, der finder sig i utroligt meget og ikke har så mange alternativer.

7.1.6 Psykisk vold er udbredt blandt brugerne

Mens der som nævnt er relativt få brugere af mandekrisecentrene, der har været udsat for fysisk vold, er udsættelse for psykisk vold ifølge medarbejderne langt mere udbredt. Som eksempler på psykisk vold nævnes blandt andet en mand, som ikke måtte gå i køleskabet for sin kone. Hun satte derfor

tape på køleskabsdøren, så hun kunne se det, hvis han alligevel forsøgte. En anden mand blev hele tiden beskyldt for at være utro af sin kone, som ikke turde slippe ham af syne. Selv når han skulle til samtale i mandecentret, ville hun med og sad og ventede på ham i bilen udenfor centret. De værste voldshistorier er imidlertid dem, hvor der er børn involveret, fortæller en medarbejder:

Kim: De værste sager, vi får, er der, hvor børnene bliver brugt til at ramme manden, eller hvor det er indlysende, at moderen ikke vil give barnet lov til at have far i sit liv. Hun skal videre, eller han skal rammes, eller hvad nu motivet er, men i hvert fald skal han ud af barnets liv. Hun kan jo være overbevist om, at hun ser tingene rigtigt, men det er nogle virkelig grimme sager, som desværre kan lykkes, sådan som det er i øjeblikket, hvis hun er stædig og hård nok. Det, der ofte sker, er, at enten flytter hun ud og flytter på krisecenter, og hvis man skal på krisecenter, skal man jo kunne postulere i hvert fald, at der er fysisk eller psykisk vold eller trusler. Vi synes, det er en meget ukonstruktiv situation – at en kvinde for at kunne få hjælp i en svær situation næsten er nødt til at postulere noget, fordi det automatisk øger konfliktniveauet. Hvis hun står og har brug for et sted at bo, og det skal være nu, og der er nogle børn med, så er jeg bange for, at nogen simpelthen siger noget, som ikke er rigtigt.

Dét at udsættelse for vold er forudsætningen for at få hjælp på kvindekrisecentrene, kan ifølge Kim betyde, at nogle af de kriseramte kvinder, som har akut brug for tag over hovedet, opdigter historier om partnervold. Han fortæller videre, at han selvfølgelig er klar over, at der også blandt mandecentrets brugere kan være mænd, som ikke indrømmer, at de har udsat deres partner for vold. Flere andre medarbejdere oplever, at nogle fraskilte kvinder nærmest følger en bestemt opskrift, hvis de ønsker at få faderen ud af børnenes liv. Opskriften omfatter blandt andet et ophold på krisecenter med børnene og beskyldninger om vold mod manden.

8. Tidligere undersøgelser

I det følgende præsenteres resultaterne af en række tidligere studier af partnervold mod mænd med henblik på at sammenholde disse med resultaterne fra nærværende undersøgelse.

8.1 Voldsudsatte mænds hjælpebehov

Et af de områder, der tidligere er tildelt forskningsmæssig opmærksomhed i relation til partnervold mod mænd, er voldsudsatte mænds hjælpebehov. I 2010 beskrev Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress i Norge voldsudsatte mænds hjælpebehov ud fra kvalitative interviews med medarbejdere fra udvalgte hjælpetilbud, som har erfaring med voldsudsatte mænd (Sogn og Hjemdal 2010). Undersøgelsen konkluderede, at mændene er tilbageholdende med at søge hjælp og fortælle om den vold, de udsættes for. De oplever mange af de samme konsekvenser af partnervold som kvinder, men en tillægsproblematik for mændene er, at volden ikke bare repræsenterer et angreb mod dem som personer, men også mod deres maskulinitet, deres kønsidentitet og deres selvforståelse. Ifølge undersøgelsen har voldsudsatte mænd først og fremmest brug for tryghed, for nogen at snakke med og for at blive bekræftet i, at det, de oplever, er reelt. Mændene søger sjældent psykologisk behandling, men har i højere grad brug for praktiske og juridiske råd og vejledning. Det påpeges dog, at det ikke er muligt at fastslå, om det er en generel tendens eller snarere et udtryk for, hvilken hjælp mændene forventer at kunne få.

En anden norsk rapport om behovet for hjælp blandt voldsudsatte mænd blev udarbejdet i 2009 af Reform – ressurscenter for menn i Oslo (Nordfjell 2009). Reform er et støttetilbud til mænd i krise, og undersøgelsen var baseret på centrets erfaringer med at yde telefonrådgivning til mænd udsat for partnervold. Centret får årligt ca. 45 henvendelser fra mænd, der har været udsat for vold fra en partner. Mange af disse mænd beskriver vold af alvorlig karakter, men definerer ikke selv det, de har været udsat for, som vold. Flere af mændene i undersøgelsen havde haft selvmordstanker, og deres situation

lignede på mange måder den, man kender fra voldsudsatte kvinder. Flere af mændene havde fx vanskeligt ved at bryde ud af forholdet til deres voldelige partner, især hvis der var fælles børn, og de var bange for at miste kontakten til børnene. De begrundede det desuden med, at de ikke kendte til botilbud for mænd i deres situation, og at de ikke havde hverken venner eller familie, de kunne bo hos. Mændene havde typisk brug for hjælp til at komme ud af forholdet, samt for at deres partner fik hjælp til at stoppe volden.

En svensk undersøgelse fra 2010 af mænd udsat for partnervold og deres møde med sundhedsvæsenet viste, at voldsudsatte mænd ud over fysiske skader kan få både psykiske og sociale følgevirkninger af partnervold, men at de sjældent efterspørger hjælp til at bearbejde disse følgevirkninger (Stolt 2010). Det kan skyldes deres forestillinger om, hvilken type hjælp mænd "bør" få og forventes at efterspørge, og at de oplever det som mere skamfuldt og stigmatiserende at bede om hjælp til psykiske problemer end behandling af fysiske skader. Det påpeges desuden, at sygehuspersonalet har gode muligheder for at tilbyde hjælp og information til voldsudsatte, forudsat at patienterne spørges, om de har været udsat for vold. I den forbindelse må personalet være opmærksomt på, at mænd kan have svært ved at berette om udsettelse for partnervold, og at det er vigtigt, at de tages alvorligt og får hjælp til at formulere deres oplevelser med vold. En negativ respons fra sygehuspersonalet kan betyde, at mændene ikke beretter om volden, og at muligheden for at forebygge yderligere vold glipper. Ifølge undersøgelsen er mænd også mere tilbageholdende med at politianmelde deres partner for vold end kvinder. Det angives at kunne skyldes, at mændene har betydelig mindre tillid til retsvæsenet sammenlignet med kvinder udsat for partnervold og også sammenlignet med mænd udsat for anden vold end partnervold. Økonomiske faktorer og frygten for at miste det sociale netværk, parret har haft sammen, kan også udgøre barrierer i forhold til at søge hjælp, politianmelde vold eller bryde ud af et voldeligt forhold.

Der er flere ligheder mellem resultaterne af de ovennævnte undersøgelser og resultaterne fra nærværende undersøgelse. Ligesom den førstnævnte norske undersøgelse viser denne undersøgelse, at de interviewede mænd var

tilbageholdende med at søge hjælp og fortælle andre, at de blev udsat for vold, og at det primært skyldtes frygt for at fremstå svag og umandig. Mændene nævner også flere af de samme barrierer i forhold til at bryde ud af et voldeligt forhold, herunder fælles børn, økonomi og manglende boligtilbud. Ifølge medarbejdere fra mandekrisecentrene i Danmark definerer de voldsudsatte mænd, som kontakter centrene, ofte ikke det, de har været udsat for, som vold, ligesom det tilsyneladende gælder for mange af de mænd, der kontakter Reform i Oslo. Undersøgelsen understøtter desuden vigtigheden af, at voldsudsatte mænd tages alvorligt, både når de søger hjælp på skadestuen og politianmelder partnervold, og at en negativ respons fra personalet kan betyde, at mændene ikke beretter om volden.

8.2 Kønsforskelle i oplevelsen af partnervold

Et andet område, som har fået forskningsmæssig opmærksomhed, er forskelle og ligheder mellem mænd og kvinders oplevelser af partnervold. Nogle forskere har påpeget, at konsekvenserne af partnervold er de samme for både mænd og kvinder, og at følelser af skam, angst, isolation, skyld og tab af selvværd og selvtillid opleves af både voldsudsatte mænd og kvinder (Barber 2008). Andre forskere har påpeget, at mænd bliver mindre påvirkede af partnervold end kvinder, fordi de typisk er deres kvindelige partner fysisk overlegen og derfor er i stand til at stoppe volden og undgå alvorlige fysiske skader, hvis det bliver nødvendigt (Mirrlees-Black 1999).

Et amerikansk studie baseret på interviews med 12 heteroseksuelle mænd udsat for partnervold viste imidlertid, at mændenes fysiske overlegenhed ikke var en afgørende faktor i forhold til at stoppe volden, fordi deres kvindelige partnere var verbalt overlegne og havde det psykologiske overtag i parforholdet (Migliaccio 2002). Undersøgelsen viste også, at den første episode med fysisk vold ofte skete efter et stykke tid og i forbindelse med, at parterne forpligtede sig over for hinanden fx ved at blive gift. Derefter skete en gradvis stigning i volden, som efterhånden blev en del af hverdagen, noget mændene vænnede sig til og følte, at de selv havde gjort sig fortjent til. Vol-

den blev med andre ord langsomt normaliseret, hvilket er en proces, som også er beskrevet i flere undersøgelser af voldsudsatte kvinder.

En engelsk/walisisk spørgeskemaundersøgelse om partnervold fra 1999 viste, at der er forskelle mellem mænd og kvinders oplevelser af partnervold og vilje til at politianmelde volden (Mirrlees-Black 1999). De voldsudsatte kvinder, som deltog i undersøgelsen, betragtede i højere grad sig selv som ofre for partnervold end de voldsudsatte mænd. Kun et fåtal af mændene i undersøgelsen tolkede de hændelser, de havde været udsat for, som kriminelle, selvom hændelserne var kriminelle i juridisk forstand. Undersøgelsen viste også, at svarpersoner, som betragtede sig selv som ofre for partnervold, var mere villige til at anmelde volden til politiet og til at fortælle andre om den. De voldsudsatte mænd var mindre påvirkede af volden, mindre forskræmte og tilskadekomne og mindre tilbøjelige til at søge hjælp og støtte efter udsættelse for partnervold end kvinderne.

Statens Institut for Folkesundheds undersøgelse af kærestevold fra 2008 viste, at både unge kvinder og unge mænd tolker fysisk vold fra en kvinde anderledes end fysisk vold fra en mand (Schütt et al. 2008). De unge definerede visse handlinger udøvet af mænd mod kvinder som vold, mens de samme handlinger udøvet af kvinder mod mænd ikke blev defineret som værende vold. Undersøgelsen viste også, at kærestevold udøvet af kvinder latterliggøres og ikke fordømmes eller tages alvorligt i samme grad som kærestevold udøvet af mænd. De unge gav udtryk for, at kærestevold er meget tabubelagt, og at især unge mænd er ramt af dette tabu. Det kan betyde, at de har endnu sværere ved at indrømme over for andre, at de er blevet udsat for vold af en kæreste, end kvinder har.

Denne undersøgelse viser, at de voldsudsatte mænd har mange af de samme følelser og oplevelser, som man fra tidligere studier ved, at voldsudsatte kvinder har. Det drejer sig blandt andet om skamfølelser, tab af selvverd og barrierer i forhold til at bryde ud af det voldelige forhold. Undersøgelsen viser samtidig, at der også er kønsspecifikke oplevelser forbundet med at blive udsat for partnervold. Mændene oplever volden som en trussel mod

deres maskulinitet, ligesom undersøgelsen peger på, at mænd oplever køns-specifikke barrierer i forhold til at politianmelde volden og søge hjælp.

9. Voldsforekomsten belyst ud fra registerdata

I det følgende præsenteres resultaterne af registeranalyserne, som har haft til formål at afdække forekomsten og karakteren af partnervold mod mænd i Danmark ud fra data om politianmeldelser og skadestuekontakter som følge af vold mod mænd. Hvert afsnit indledes med en kort beskrivelse af det enkelte register.

9.1 Rigspolitechefens anmeldelsesregister og Offerregisteret

Rigspolitechefens anmeldelsesregister er baseret på oplysninger i den politirapport, som optages ved enhver anmeldelse af et strafbart forhold. Oplysningerne i politirapporten overføres til registeret og bearbejdes henholdsvis af Danmarks Statistik og af Rigspolitiet, som udgiver kvartalsstatistikker og årlige statistikker over anmeldelser.

Offerstatistikken omhandler straffelovsovertrædelser af personfarlig karakter, det vil sige sædeligheds- og voldsforbrydelser, samt særlige berigelsesforbrydelser som røveri. Registreringen af offeroplysninger sker i forbindelse med anmeldelsen og udelukkende via politiets Sagsstyringssystem (POL-SAS), mens oplysninger om sigtede registreres i anmeldelsesregisteret. Statistik over ofre kan knyttes til anmeldelsesstatistikken, det vil sige, at oplysninger om offer og sigtet i voldssager kan sammenkobles via anmeldelsens sagsnummer.

I denne rapport indgår oplysninger om anmeldelsens karakter, samt oplysninger om offerets køn og alder og om sigtede i sagen, herunder sigtedes køn og alder. Fra Danmarks Statistik er der via sagsnummeret indhentet oplysninger om både voldsoffer og sigtede, og derved er det muligt at afgøre, om offer og sigtede i de enkelte sager har haft samme bopæl inden for en to-årig periode forud for politianmeldelsen af volden. Politianmeldt partnervold er defineret ud fra et sådant bofællesskab.

9.1.1 Politianmeldt vold mod mænd

Der anmeldes årligt ca. 7.500 tilfælde af fysisk vold mod mænd, heraf er lidt under halvdelen vold mod 15-24-årige mænd. Vi har samkørt data om offer og sigtede i voldsanmeldelserne i 2008 og 2009 og har derved identificeret anmeldelser af fysisk vold, hvor offer og sigtede har haft samme bopæl. Det er dog ikke muligt at afgøre, om de to har haft et intimt forhold, eller om voldsudøveren fx er en slægtning eller logerende med samme bopæl som den voldsudsatte.

Der er i den to-årige periode, 2008-2009, data om boforhold for i alt 9.784 mandlige volds ofre og sigtede. Tabel 9.1 viser, at offeret i 146 tilfælde var samboende med voldsudøveren. Det vil sige, at det er et fåtal, 1 %, af anmeldelserne, der kan identificeres som mulig partnervold mod mænd, mens hovedparten 9.638 ikke synes at omhandle partnervold.

Til sammenligning politianmeldte 928 kvinder i samme periode vold udøvet af en person med samme bopæl som kvinden selv svarende til, at der ved ca. 11 % af politianmeldt vold mod kvinder er registreret et bofællesskab mellem den voldsudsatte og den sigtede.

Supplerende information fra fire politikredse⁷ i Danmark viser i tråd hermed, at det er relativt få henvendelser, politiet får vedrørende husspekulationsager, hvor mænd har været udsat for vold fra deres partner. I perioden 2008-2010 blev hver politikreds kontaktet 1-2 gange vedrørende sager om samlivsrelateret vold, hvor en mand var den forurettede.

⁷ Midt- og Vestsjællands Politi, Sydsjællands og Lolland-Falsters Politi, Fyns Politi og Nordjyllands Politi.

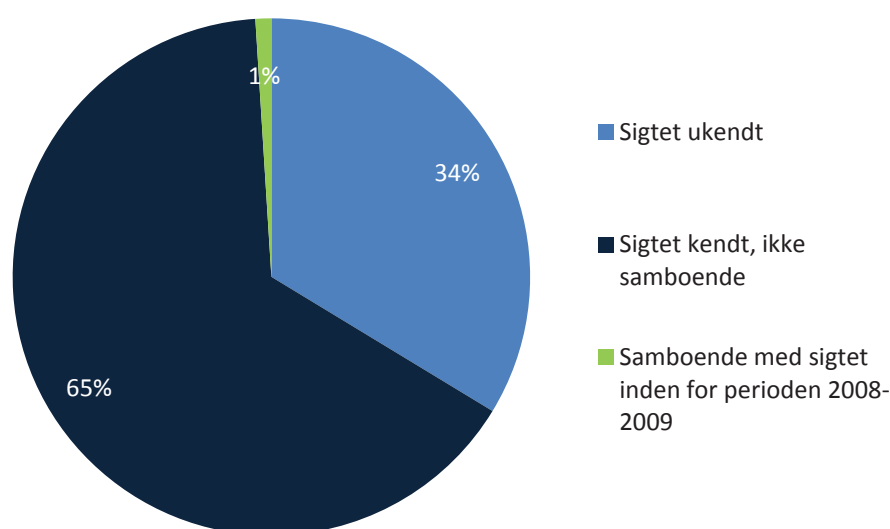
Tabel 9.1: Den aldersmæssige fordeling af mandlige voldsofre over 16 år, ift. samboende eller ikke-samboende med voldsudøveren i en toårig periode, 2008-2009, og fordelingen af den samlede mandlige befolkning i Danmark i 2009.

Aldersgruppe	Ofre for vold fra samboende		Ofre for vold fra ikke-samboende		Alle ofre		Mandlig befolkning	
	N	%	N	%	N	%	N	%
16-19 år	16	11,0	2.229	15,3	2.245	15,2	106.035	5,4
20-29 år	37	25,3	4.912	33,6	4.949	33,6	285.865	14,5
30-39 år	37	25,3	2.897	19,8	2.934	19,9	338.314	17,2
40-49 år	26	17,8	2.466	16,9	2.492	16,9	375.495	19,1
50-59 år	15	10,3	1.386	9,5	1.401	9,5	323.445	16,5
60-69 år	12	8,2	592	4,1	604	4,1	301.651	15,3
70-79 år	3	2,1	105	0,7	108	0,7	156.275	8,0
80+ år	0	0	20	0,1	20	0,1	79.625	4,1
I alt	146	100	14.607	100	14.753	100	1.966.705	100

Kilde: Kriminalregisteret og Danmarks Statistiks registre, 2008-2009

I mere end halvdelen af de politianmeldte tilfælde af vold mod mænd (65 %) blev volden begået af en person, som manden kendte, men ikke var samboende med, og det kan ikke udelukkes, at en del af disse tilfælde kan være partnervold. I godt en tredjedel af tilfældene (34 %) kendte manden ikke voldsudøveren.

Figur 9.1: Mandlige ofre for vold opdelt på relationen til sigtede og oplysning om bofællesskab med sigtede, alle anmeldte voldstilfælde 2008-2009.

Kilde: Kriminalregisteret og Danmarks Statistiks registre, 2008-2009.

9.1.2 Arbejdsmarkedstilknytning og vold

Tabel 9.2 viser den erhvervmæssige fordeling af mandlige ofre for politianmeldt vold, hvor manden var samboende med og ikke-samboende med voldsudøveren. Sammenlignes den procentvise andel af ofre for vold med forskellig erhvervstilknytning med andelen af mænd med og uden arbejde, ses det, at der er en øget risiko for udsættelse for politianmeldt vold blandt mænd uden for arbejdsstyrken. Det gælder både, når der er tale om vold fra en samboende og vold fra en ikke-samboende. Med hensyn til mændenes erhvervmæssige stilling og deres udsættelse for politianmeldt vold fra en samboende ses det, at mænd, der enten står midlertidigt uden for arbejdsstyrken, er arbejdsløse eller pensionerede, har en øget risiko for at blive udsat. Også i gruppen med "anden" erhvervmæssig stilling er der en øget risiko for vold fra en samboende. Selvstændige, topledere og lønmodtagere på højeste og mellemniveau har anmeldt mindst vold fra en samboende.

Tabel 9.2: Den erhvervs-mæssige fordeling af mandlige ofre for politianmeldt vold i forhold til samboende eller ikke-samboende med voldsudøveren, og fordelingen for den samlede mandlige befolkning i Danmark 2009.

Erhvervs-tilknytning	Ofre for vold fra en samboende		Ofre for vold fra ikke-samboende		Alle ofre		Mandlig befolkning (16-59 år)	
	N	%	N	%	N	%	N	%
I arbejde	60	45,8	8.838	64,1	8.898	63,9	1.230.186	76,1
Arbejdsløs	5	3,8	341	2,5	346	2,5	36.551	2,3
Uden for arbejdsstyrken	66	50,4	4.618	33,4	4.684	33,6	349.731	21,6
I alt	131		13.797		13.928		1.616.450	
Selvstændige	4	3,1	593	4,3	597	4,3	103.236	6,4
Medarbejdende ægtefælle	0	0	0	0	0	0	468	0
Topledere	1	0,8	175	1,3	176	1,3	55.139	3,4
Lønmodtagere højeste niveau	2	1,5	547	4,0	549	3,9	169.196	10,5
Lønmodtagere mellemniveau	7	5,3	1.000	7,3	1.007	7,2	183.295	11,3
Lønmodtagere grundniveau	32	24,4	4.511	32,7	4.543	32,6	458.045	28,3
Andre lønmodtagere	6	4,6	921	6,7	927	6,7	109.414	6,8
Lønmodtagere u.n.a.	8	6,1	1.091	7,9	1.099	7,9	151.393	9,8
Arbejdsløse	5	3,8	341	2,5	346	2,5	36.551	2,3
Midlertidigt uden for arbejdsstyrken	35	26,7	2.460	17,8	2.495	17,9	161.072	10,0
Tilbagetrækning fra arbejdsstyrken	0	0	2	0	2	0	1.221	0,1
Pensionister	10	7,6	986	7,2	996	7,2	113.825	7,0
Andre	21	16,0	1.170	8,5	1.191	8,6	73.595	4,6
I alt	131		13.797		13.928		1.616.450	

Kilde: Kriminalregisteret og Danmarks Statistiks registre, 2008-2009.

9.1.3 Etnicitet og politianmeldt vold

I de politianmeldte voldssager mod mænd, hvor offeret var samboende med voldsudøveren, var offeret i 84 % af tilfældene etnisk dansk. I 14 % af tilfældene var han indvandrer, og i 2 % af tilfældene var han efterkommer. Der er ingen signifikant sammenhæng mellem etnicitet og risikoen for udsættelse for politianmeldt vold fra en samboende.

Tabel 9.3: Fordeling af etnicitet blandt mandlige ofre for vold i forhold til samboende eller ikke-samboende med voldsudøveren, og fordelingen for den samlede mandlige befolkning over 16 år i Danmark 2009.

Etnicitet	Ofre for vold fra en samboende		Ofre for vold fra en ikke-samboende		Alle ofre		Mandlig befolkning (16-59 år)	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Etnisk dansk	123	84,3	12.587	86,7	12.710	86,6	1.458.412	88,8
Indvandrer	20	13,7	1.644	11,3	1.664	11,3	163.761	10,0
Efterkommer	3	2,1	295	2,0	298	2,0	19.939	1,2
I alt	146	100	14.526	100	14.672	100	1.642.112	100

Kilde: Kriminalregisteret og Danmarks Statistiks registre, 2008-2009.

9.2 Landspatientregisteret

Landspatientregisteret blev etableret i 1977 med henblik på planlægning og overvågning af sygehusydelse og præsentation af overordnede data om patienters alder, køn og sygdomme. Registeret har siden 1995 ud over oplysninger om sygehusindlæggelser også omfattet oplysninger om skadestuekontakter til alle sygehuse i Danmark. Kontakterne registreres med en kontaktsagskode, som angiver, om kontakten skyldtes sygdom, ulykke, vold eller selvskade. Såfremt vold er årsagen til sygehuskontakten, skal der også registreres oplysninger om skadessted, dvs. hvor volden opstod, fx i bolig, og om skadesmekanisme, dvs. hvordan skaden påførtes den skaderamte. Den eller de skader/læsioner, som er følger af volden, registreres med specifikke skadescoder, der angiver, hvor på kroppen skaden er lokaliseret, og skadens art, fx blodudtrædning, brud eller snitsår.

Data i Landspatientregisteret gør det ikke muligt at afgøre, hvor stor en andel af skadestuekontakter på grund af vold, der skyldes partnervold, idet

der ikke registreres oplysninger om relationen mellem den voldsudsatte og voldsudøveren. Skadestuekontakter på grund af partnervold kan derfor kun tilnærmelsesvist identificeres som registrerede kontakter på grund af vold, som er sket i bolig/boligområde.

Identifikation af sygehuskontakter på grund af vold forudsætter en præcis registrering af kontaktårsagskoden. Det kræver tillige, at skadestuesekretæren indhenter tilstrækkelige oplysninger fra patienten om, hvordan skaden er opstået, og at patienten selv allerede ved ankomsten til skadestuen oplyser, at årsagen til skaderne er vold. Det er sandsynligt, at der er et betydeligt, men ikke kendt omfang af underrapportering af voldstilfælde på skadestuerne.

9.2.1 Skadestuekontakter som følge af partnervold,

Landspatientregisteret

Der registreres årligt knap 13.000 skadestuekontakter på grund af vold blandt mænd over 16 år, godt og vel halvdelen blandt yngre mænd, 16-24 år. I perioden 2008-2010 var skadestedet i ca. hvert femte af alle voldstilfældene registreret som værende bolig/boligområde. Det vil sige, at der årligt er knap 3.000 skadestuekontakter blandt mænd, der kan skyldes vold fra en partner. Antallet kan dog være højere, men også lavere, da partnervold også kan forekomme andre steder end i bolig/boligområde, ligesom det omvendt ikke er al vold, der opstår i bolig, som nødvendigvis er partnervold.

9.3 Ulykkesregisteret

Ulykkesregisteret ved Statens Institut for Folkesundhed har siden 1989 indsamlet detaljerede oplysninger om skadestuekontakter som følge af ulykker på sygehusene i Glostrup, Frederikssund, Esbjerg og Randers⁸. I perioden 2008-2010 var registret udvidet til også at omfatte oplysninger om skadestuekontakter som følge af udsættelse for fysisk vold. I registret kan man blandt andet finde oplysninger om den voldsudsattes relation til voldsudøveren, herunder om der var tale om en tidligere eller nuværende partner. Man kan også finde oplysninger om den eller de skader, personen har fået, og hvordan skaden er blevet påført.

9.3.1 Skadestuekontakter som følge af partnervold, Ulykkesregisteret

I perioden 2008-2010 blev der registreret 92 skadestuekontakter på de fire ovennævnte skadestuer, hvor det er angivet, at den voldsudsatte var en mand udsat for partnervold. Tallet er dog ikke et udtryk for det præcise antal af mænd, der har kontaktet en af skadestuerne efter udsættelse for partnervold, idet der kun foregik en delvis registrering af kontakterne i år 2010. Der er desuden mange tilskadekomne efter vold, som ikke oplyser, hvem voldsudøveren var.

Givet, at data i Ulykkesregisteret repræsenterer 12 % af den danske befolkning, skønnes det, at der årligt er ca. 300 skadestuekontakter blandt mænd på grund af udsættelse for partnervold. Tabel 9.4 viser antallet af skadestuekontakter blandt mænd udsat for partnervold fordelt på forskellige læsionstyper og skademekanismer.

⁸ Ulykkesregisteret dækker med disse fire sygehuse ca. 12 % af den danske befolkning og er i vidt omfang repræsentativt for befolkningen som helhed i relation til alder og køn.

Tabel 9.4: Antal skadestuekontakter på de fire skadestuer⁹ i 2008-2010. Mænd, der har været udsat for partnervold, fordelt på læsionstype og skademekanisme¹⁰.

Læsionstype	Mænd (N=92)
Hjernerystelse	3 (3 %)
Kvæstelse, blå mærker	23 (25 %)
Hudafskrabning	12 (13 %)
Åbent sår	39 (42 %)
Brud på knogler	6 (7 %)
Ledskred	1 (1 %)
Forvridning/forstuvning	1 (1 %)
Forbrænding	3 (3 %)
Kvælning	3 (3 %)
Anden skade	1 (1 %)
Skademekanisme	
Slag, spark	40 (44 %)
Snit, stik	16 (17 %)
Rivning	3 (3 %)
Menneskebid	14 (15 %)
Strangulation	3 (3 %)
Forbrænding	3 (3 %)
Akut overbelastning	1 (1 %)
Uspecificeret skademekanisme	12 (13 %)

Kilde: Ulykkesregisteret.

Tabel 9.4 viser, at åbne sår er den hyppigste læsionstype blandt mænd. Knap halvdelen af mændene har fået et åbent sår som følge af den vold, de har været udsat for fra deres partner. Hver fjerde mand har fået kvæstelser og blå mærker som følge af partnervolden.

Ser man på skademekanismen, dvs. hvordan skaden påførtes den skadramte, er der relativt mange mænd, som har været udsat for at blive slået og sparket af deres partner, i alt 44 %, ligesom relativt mange er blevet snittet, stukket eller bidt af partneren.

9.3.2 Beskrivelser af partnervoldshændelser

Ulykkesregisteret rummer ud over oplysninger om læsionstyper og skademekanismer også beskrivelser af de enkelte voldshændelser. I det følgende

⁹ Skadestuerne på sygehusene i Glostrup, Frederikssund, Esbjerg og Randers.

¹⁰ De tilskadekomne mænd er fordelt ud fra deres vigtigste læsionstype og skademekanisme. Det vil sige, at de 39 mænd, der har fået et åbent sår som følge af partnervold, eksempelvis godt kan have fået andre læsioner ved samme voldsepisode.

har vi medtaget udvalgte beskrivelser af voldshændelser, hvor mænd har været udsat for fysisk partnervold, herunder oplysninger om relationen til gerningspersonen, dvs. om det er en nuværende eller tidligere partner. Det fremgår dog ikke af alle beskrivelserne, om ekspartneren er en kvinde eller en mand. Beskrivelser af voldshændelser, som kan være genkendelige for de involverede parter eller andre, er udeladt af tabellen.

Tabel 9.5: Mænd, der har kontaktet udvalgte skadestuer efter udsættelse for vold fra en ekspartner. Uddrag af tekst på skadesedler.

Gerningsperson	Beskrivelse af volden
Ekspartner	Fået en flaske rødvin i hovedet af ekskæreste. Flænge i tindingen.
Ekspartner	Kravlet op via tagrende til altan 6 meter over jorden. Ekskæresten slog ham i hovedet. Han faldt ned. Brud lænd.
Ekspartner	Mødt sin ekskæreste, de begyndte at kysse hinanden, men pludselig begyndte ekskæresten at bide pt. i underarm og på hals.
Ekspartner	Overfaldet af ekskone, som har hevet ham i ørerne, banket ham op i en væg og slået ham på højre side af ansigtet.
Ekspartner	Overfaldet af ekskæreste. Slået med knytnæver i ansigtet. Fået taget kvælertag.
Ekspartner	Overfaldet af ekskæreste. Sparket mod højre underben. Flænger højre knæ – overfladisk rift håndled. Rift finger.
Ekspartner	Overfaldet i eget hjem af sin ekskæreste og dennes venner, bidt i hals og øre.
Ekspartner	Overfaldet med en kniv af sin ekskone, rifter på brystet.
Ekspartner	Patienten er blevet opsøgt af ekskone, der er beruset og slår pt. med en flaske, overfladiske sårskader flere steder på kroppen.
Ekspartner	Slået af ekskæreste mod venstre øre. Revet på halsen. Nedsat hørelse. Trommehindelæsion.
Ekspartner	Stukket i maven af ekskone, sårskade.
Ekspartner	Stukket i venstre overarm med køkkenkniv af ekskæreste.
Ekspartner	Stukket med køkkenkniv af ekskæreste. Sår finger – sys. Hudafskrabning bag højre øre, på venstre øre samt kæbe.
Ekspartner	Blevet opsøgt af ekskæreste og to af dennes venner og slået i hovedet og mod brystet med en stor kølle, flænge i tinding.
Ekspartner	Blevet slået med støvsugerør mod øre og hals af ekskæreste, øret rødt og hævet og ømhed ved hals.
Ekspartner	Kom gående med en veninde, da hans ekskæreste sammen med flere andre kom og overfaldt patienten, slået mod hovedet.
Ekspartner	Overfaldet af sin ekskæreste, blevet slået flere gange bagfra og kradset i øje.
Ekspartner	Overfaldet af sin ekskæreste. Hun slog ham med knytnæve i ryggen. Revet ham på halsen. Slog ham med en pose med papkasser i. Bule over højre øre. Skrabet nakke og hals. Sår hovedbund.
Ekspartner	Overfaldet af sin ekssamlever, der har nikked ham en skalle mod næsen.
Ekspartner	Overfaldet i eget hjem af sin ekskæreste, fået knytnæveslag og slået med køkkenrulleholder i hovedbunden, pådraget sig sårskade.
Ekspartner	Patientens kone har kastet en flaske efter patienten, som ramte ham i skridtet, smerter i testikler.
Ekspartner	Slået af ekskonen med en sikkerhedssko, også sparket i skridtet, adskillige kontusionsmærker.
Ekspartner	Bliver stukket med køkkenkniv af sin ekskæreste, svært tilredt i ansigt, hånd og underarm.
Ekspartner	I forbindelse med at patienten skulle have børnene fra sin fraskilte kone, kørte hun hen over foden på patienten, da hun ikke ønskede denne kontakt.
Ekspartner	Overfaldet af sin kæreste. Slået på venstre albue og håndled med en stol. Bidt i venstre skulder. Små sår.
Ekspartner	Slået i hovedet med børste af ekskæreste. Overfladiske sår i panden.
Ekspartner	Været oppe at slås med sin ekskæreste, som bider ham i armen. Biddet går gennem tøj.

Kilde: Ulykkesregisteret.

Som det fremgår af tabel 9.5, er der i mere end halvdelen af voldstilfældene brugt forskellige former for redskaber, såsom knive, flasker, køkkenrulleholdere, køller osv., hvilket stemmer godt overens med, at mændene får relativt mange åbne sår som følge af partnervold, jf. tabel 9.4. I ca. en fjerdedel af de citerede tilfælde er manden blevet bidt eller kradset af sin ekspartner, og i enkelte tilfælde er han blevet sparket, har fået knytnæveslag eller fået taget kvælertag.

Oplysningerne i Ulykkesregisteret er gode til at belyse karakteren af den partnervold, der medfører skadestuekontakt, men til gengæld ikke velegnede til at afdække den kontekst, volden udspillede sig i. I den første beskrivelse i tabel 9.5, hvor en mand har fået en flaske rødvin i hovedet af sin ekskæreste, fremgår det eksempelvis ikke, hvad der udløste ekskærestens voldelige angreb, og om der var tale om gensidig vold. Som det fremgår, rummer registret også kun oplysninger om fysisk vold mod mænd og ikke om hverken psykisk, seksuel eller materiel vold.

De følgende eksempler i tabel 9.6 beskriver vold mod mænd, hvor voldsudøverer var en nuværende partner til manden. Undersøgelser af vold mod kvinder har vist, at den vold, som udøves af eks partnere, generelt er grovere end den vold, som udøves af en nuværende partner til kvinden (Kimmel 2002). At dømme ud fra beskrivelserne i Ulykkesregisteret er der dog ikke umiddelbart forskel i grovheden af den vold, mændene udsættes for fra henholdsvis eks partnere og nuværende partnere, eller forskel i alvorligheden af de skader, volden medfører. Også når der er tale om vold fra en nuværende partner, er der i ca. halvdelen af tilfældene redskaber som knive, flasker, strygejern, sakse, bestik mv. involveret, ligesom mændene i en del tilfælde er blevet bidt af deres nuværende partner.

Tabel 9.6: Mænd, der har kontaktet udvalgte skadestuer efter udsættelse for vold fra en nuværende partner. Uddrag af tekst på skadesedler.

Gerningsperson	Beskrivelse af volden
Partner	Bidt i knæ af sin kone, pådraget sårskade.
Partner	Er kommet i strid med sin hustru, som har stukket patienten i overarm med en kniv.
Partner	Fået finger vredet rundt af sin kone og pådraget sig brud på fingeren.
Partner	Fået hældt kogende vand direkte fra elkedel i ansigtet af kæresten. Bagefter slået på næsen.
Partner	Fået snitsår af sin kone på venstre skinneben.
Partner	Fået tæsk af konen. Brud finger.
Partner	Har drukket sammen med sin kone, da denne tager en kniv og stikker ham i benet.
Partner	Oppe og slås med ægtefælle, der under dette slår patienten med to flasker, stor bule.
Partner	Overfaldet af kæreste. Fået taget kvælertag. Rødme og rivemærker på halsen. Ømhed strube.
Partner	Overfaldet af sin kone. Fået slag mod skulder, ryg og blevet taget omkring halsen. Bidt i næsen.
Partner	Overfaldet og forsøgt stranguleret med kvælertag af sambo. Hævelse kindben og øje. Tydelige kvælningsmærker sv.t. halsen.
Partner	Slået kæreste, skubbet denne ind i gryde med kogende vand, fået noget over håndled.
Partner	Slået op til flere gange mod hovedet med et strygejern og hoppet ovenpå af kæreste, pådraget sig hjernerystelse, sårskade over øjenbryn og adskillige mærker på kroppen.
Partner	Stukket med kniv i balle af sin samlever.
Partner	Stukket i ryggen med kniv af kæreste. Har været besvimet.
Partner	Under et skænderi har patienten fået en gaffel stukket ind i albue.
Partner	Under skænderi med kæreste fået slag over håndryg og håndled med en lægte, pådraget sig brud på mellemhånd.
Partner	Været oppe at slås med ekskone. Fået skoddet en smøg i ansigtet.
Partner	Været oppe at slås med sin kæreste, kradset og slået i ansigtet.
Partner	Angiver at være blevet slået af sin kvindelige kæreste på knæ og tinding. Lå i sofaen, hvor kæresten gik amok.
Partner	Bidt af kæreste i læbe, samt slået i hovedet med en ølflaske.
Partner	Bidt i lår af kæreste.
Partner	Er slået af kæresten i ansigtet, tandbrud. Blevet bidt i begge arme og kradset på halsen.
Partner	Fået kastet en tallerken i hovedet af kæreste, flænge i ansigtet.
Partner	Indlæggelse efter at have fået tæsk af konen. Slået med flere knytnæveslag i ansigtet, hvorefter han falder om og slår hovedet i fortovet.
Partner	Overfaldet af kæresten. Slået på toppen af kraniet, været væk et øjeblik. Blevet bidt i underarmen.
Partner	Patienten ligger i skilsmisse og har fået smidt glasskår mod bryst og mave af konen.
Partner	Patienten ville hjælpe en veninde, og dette blev patientens kæreste sur over og nikkede ham en skalle mod næsen.
Partner	Patientens hustru har stukket pt. med en saks i hovedet. Der ses 3 stik oven i

	hovedet samt ved venstre øjenbryn og et ved hågrænsen.
Partner	Stukket i højre side af brystet med en kniv af sin ægtefælle.
Partner	Stukket med kniv under skulderblad af konen.
Partner	Under skænderi med kæreste falder pt. gennem dør, slog skulder, som er gået af led.
Partner	Under slagsmål med kæreste blevet sparket i ansigtet, pådraget sig brud på næse.
Partner	Under tumult med sin kone fået revet ørering ud af venstre øre samt slået hovedet med en flaske, hvor der ses lille bule.
Partner	Fået en mobiltelefon smidt i ansigtet af sin kone, sårskade over øje.
Partner	Har i beruset tilstand været i karambolage med sin kæreste, blevet slået et par gange med et askebæger i ansigtet, sårskade ved øjenbryn.
Partner	Kæreste forsøgt at kvæle patient. Slået i ansigt og på krop. Fortæller, at han var tæt på at blive kvalt, chokeret.
Partner	Overfaldet på sit arbejde af sin kone. Slået i ansigtet, nakke, brystet.
Partner	Patienten er homoseksuel og blevet overfaldet af sin mandlige kæreste, slået mod arm, bryst og hoved samt bidt i armen.

Kilde: Ulykkesregisteret.

10. Voldsforekomsten belyst ud fra spørgeskemaundersøgelser

I det følgende beskrives omfanget og karakteren af partnervold mod mænd ud fra mænds svar på spørgsmål om voldsudsættelse inden for det seneste år i henholdsvis den landsdækkende Sundheds- og sygelighedsundersøgelse i 2010 og Kærestevoldsundersøgelsen i 2011.

10.1 Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen, SUSY 2010

I 2010 blev 25.000 tilfældigt udvalgte borgere på 16 år eller derover med bopæl i Danmark inviteret til at deltage i Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen, SUSY 2010. Hver udtrukket person fik tilsendt et introduktionsbrev samt et papirspørgeskema, men havde også mulighed for at besvare spørgeskemaet på internettet. Af de i alt 12.357 mænd, der blev inviteret til at deltage i undersøgelsen, besvarede 6.964 mænd spørgeskemaet. Det svarer til en svarprocent på 56.

10.1.1 Definition af voldsudsættelse

I spørgeskemaet havde deltagerne mulighed for at angive udsættelse for forskellige former for fysisk og seksuel vold (med mulighed for at sætte flere krydser). Spørgsmålene om udsættelse for fysisk vold var formuleret på følgende måde:

Er du inden for det seneste år blevet udsat for én eller flere af følgende former for fysiske overgreb?

- Trusler om fysisk skade
- Skubbet, revet, rusket, slået med flad hånd eller lignende
- Sparket, slået med knyttet hånd eller genstand
- Kastet ind mod møbler, vægge, ned ad trappe eller lignende
- Udsat for kvælningsforsøg, angrebet med kniv eller skydevåben

I præsentationen af resultaterne skelnes mellem udsættelse for trusler om fysisk skade og udsættelse for fysisk vold (kryds ud for én eller flere af de fire

nederste svarmuligheder). Der skelnes mellem udsættelse for mildere og grovere former for fysisk vold. Mild vold omfatter at blive skubbet, revet, rusket, slået med flad hånd eller lignende. Grov vold omfatter at blive sparket, slået med knyttet hånd eller genstand og/eller at blive kastet mod møbler, vægge, ned ad trappe eller lignende og/eller at blive udsat for kvælningsforsøg, angrebet med kniv eller skydevåben.

Spørgsmålene om udsættelse for seksuelle overgreb havde følgende ordlyd:

Er du inden for det seneste år blevet udsat for én eller flere af følgende former for seksuelle overgreb?

- Ubehagelig seksuel beføling, blotteri eller lignende
- Forsøg på tvunget samleje
- Gennemført tvunget samleje
- Andre seksuelle overgreb

Også her skelnes mellem udsættelse for milde og grove former for seksuelle overgreb. Milde former for seksuelle overgreb omfatter ubehagelig seksuel beføling, blotteri eller lignende, mens udsættelse for grovere former for seksuelle overgreb omfatter forsøg på og/eller gennemført tvunget samleje samt andre seksuelle overgreb.

10.1.2 Afgrænsning af partnervold

Efter hvert af de to spørgsmål om udsættelse for fysisk vold og seksuelle overgreb blev respondenterne bedt om at angive, hvem der havde udsat dem for volden/overgrebene med følgende svarmuligheder:

Hvis ja til ét eller flere overgreb, hvem udsatte dig for overgrebet/overgrebene?

- Nuværende ægtefælle/samlever/kæreste
- Tidligere ægtefælle/samlever/kæreste, mens forholdet bestod
- Tidligere ægtefælle/samlever/kæreste, efter forholdet var brudt
- Andet familiemedlem/slægtning
- Ven/bekendt
- Kollega/person på din arbejdsplads
- En fremmed

Ofre for partnervold er defineret som personer, der har været udsat for én eller flere former for henholdsvis fysisk vold eller seksuelle overgreb fra en nuværende eller tidligere partner, mens forholdet bestod, eller efter at det var afsluttet. Der er ikke spurgt om kønnet på voldsudøveren, og det er derfor ikke muligt at afgøre om "partnervolden" er udøvet af en mandlig eller kvindelig partner.

10.1.3 Undersøgelsespopulationen

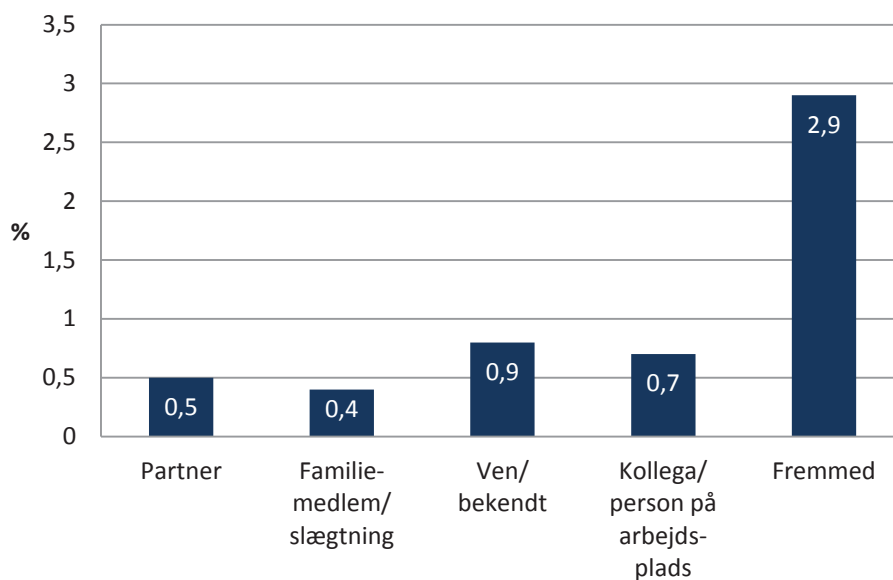
I undersøgelsen fokuseres på mænd i alderen 16-74 år. Der var 100 mænd, som ikke besvarede spørgsmålene om udsættelse for vold, og disse mænd er derfor ikke medtaget i analyserne. Analyserne er således gennemført blandt 6.294 mænd i alderen 16-74 år, som har besvaret spørgsmålene om voldsudsættelse i SUSY 2010.

10.1.4 Forekomsten af fysisk partnervold sammenlignet med andre former for vold mod mænd

I 2010 angav 305 mænd i alderen 16-74 år, at de havde været udsat for én eller flere former for fysisk vold inden for det seneste år uanset relationen til voldsudøveren, dvs. at volden kan være begået af enten en partner, et familiemedlem, en ven, kollega eller en fremmed. Det svarer til en forekomst på 4,9 % blandt svarpersonerne i aldersgruppen.

Figur 10.1 viser den procentvise fordeling af relationen mellem mænd udsat for fysisk vold og voldsudøveren. Som det ses, udsættes mændene hyppigst for fysisk vold af en fremmed, mens volden relativt sjældent udøves af en partner. 182 mænd (2,9 %) har angivet udsættelse for fysisk vold fra en fremmed, mens 34 mænd (0,5 %) har angivet udsættelse for fysisk vold fra en partner. Fysisk partnervold udgør med andre ord en lille andel, i alt 11,2 %, af den samlede fysiske vold mod mænd.

Figur 10.1: Mænd udsat for fysisk vold inden for det seneste år og relationen til voldsudøveren, angivet i procent¹¹.

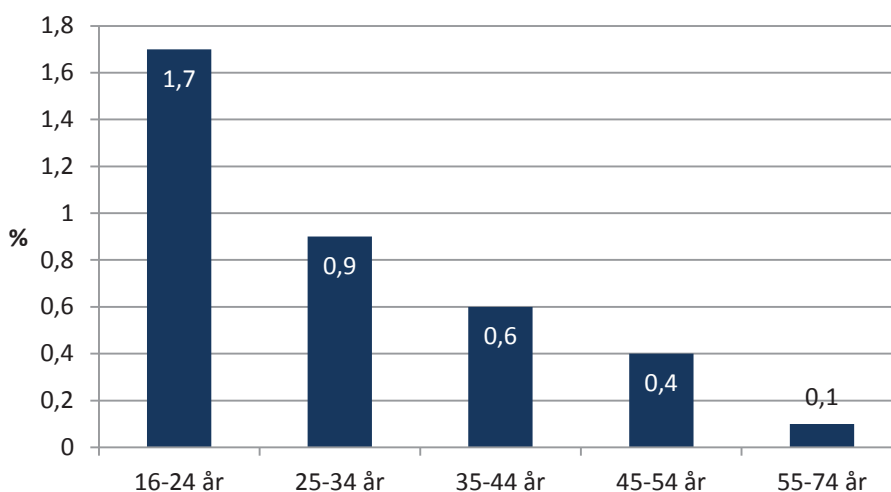
Kilde: Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2010.

¹¹ En voldsudsat kan have været udsat for vold fra mere end én voldsudøver.

10.1.5 Alder og fysisk partnervold

Figur 10.2 viser procentandelen af mænd, der har været udsat for fysisk partnervold fordelt på aldersgrupper. Der er signifikante forskelle mellem forskellige aldersgrupper i forhold til risikoen for voldsudsættelse. Risikoen er størst i de unge år og faldende med alderen. Blandt 16-24-årige mænd er risikoen for fysisk partnervold eksempelvis ca. fire gange større end blandt 45-54-årige mænd.

Figur 10.2: Procentandelen af mænd, der har været udsat for fysisk partnervold inden for det seneste år, fordelt på aldersgrupper, 2010.

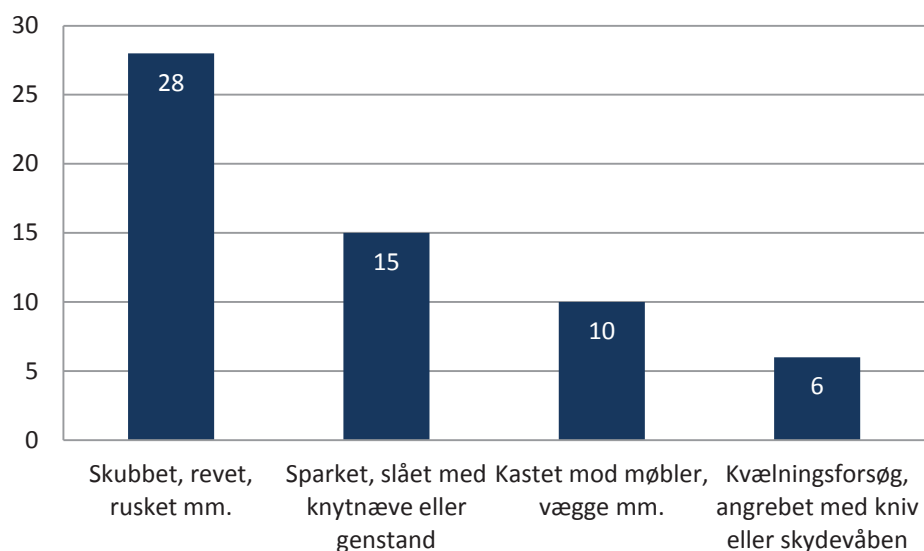

Kilde: Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2010.

10.1.6 Voldens karakter

Knap halvdelen af de 34 mænd, som har rapporteret udsættelse for fysisk vold fra en nuværende eller tidligere partner, har udelukkende været udsat for mild fysisk vold. Figur 10.3 viser antallet af mænd, der har været udsat for forskellige former for fysisk vold udøvet af en partner. En enkelt voldsudsat kan have været udsat for flere forskellige typer af fysisk partnervold, og derfor summer tallene ikke til 34.

Figur 10.3: Antal mænd, der har været udsat for forskellige typer af fysisk partnervold inden for det seneste år¹².

Kilde: Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2010.

10.1.7 Uddannelse og fysisk partnervold

Når der justeres for alder, er der ingen signifikant sammenhæng mellem mænds uddannelse og risiko for udsættelse for fysisk vold fra en partner. Analyser af mulige sammenhænge mellem uddannelse og udsættelse for enhver form for fysisk vold uanset relationen til voldsudøveren viser tilsvarende, at der ingen social gradient er, når det gælder selvrapporтерet vold. Dette er i modsætning til, hvad der gælder for politianmeldt vold, hvor der, som det fremgik af afsnit 9.1.2, er en markant overvægt af mænd uden for arbejdsmarkedet.

10.1.8 Samlivsstatus og fysisk partnervold

Samlevende og enlige mænd har en højere risiko for udsættelse for fysisk partnervold end gifte mænd, når der justeres for alder. Samlevende mænd og mænd i registreret parforhold har eksempelvis ca. otte gange så stor risiko for at blive udsat for fysisk partnervold som gifte mænd. Der kan ikke påvises en forskel i risikoen for udsættelse for fysisk partnervold mellem fraskilte og gifte mænd.

¹² En voldsudsat kan have været udsat for flere forskellige typer af fysisk partnervold.

10.1.9 Etnicitet og fysisk partnervold

Ud af de 34 mænd, som svarede 'ja' til ét eller flere af spørgsmålene om udsættelse for fysisk partnervold, var der fire med anden vestlig baggrund end dansk¹³ og tre med ikke-vestlig baggrund. Resten havde dansk baggrund. Selvom tallene er små, var der signifikante forskelle mellem de forskellige etniske grupper i forhold til risikoen for at blive udsat for fysisk vold fra en partner. Blandt mænd med anden vestlig baggrund end dansk var risikoen for fysisk partnervold ca. fem gange større end blandt mænd med dansk baggrund.

10.1.10 Forekomsten af trusler om fysisk vold

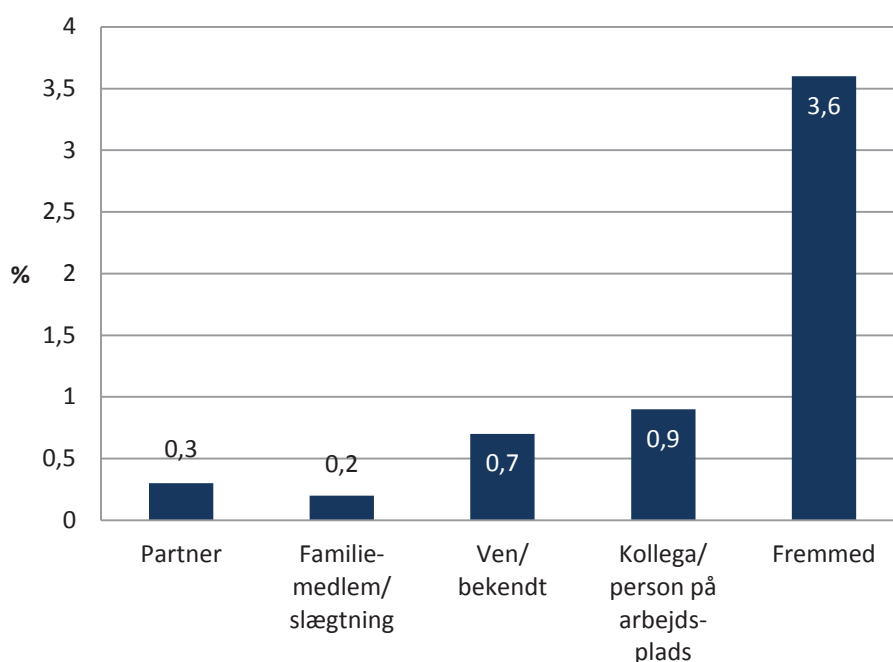
328 mænd i alderen 16-74 år angav, at de havde været udsat for trusler om fysisk vold inden for det seneste år. Heraf angav 18 mænd (5,5 %), at truslerne var fremsat af en tidligere eller nuværende partner. Det svarer til en forekomst på 0,3 % blandt alle svarpersonerne.

Når mænd udsættes for trusler om fysisk vold, er det oftest en fremmed, der fremsætter truslerne. 3,6 % af de mandlige respondenter har angivet, at de er blevet udsat for trusler om fysisk vold fra en fremmed.

Mænd med anden vestlig baggrund end dansk har ca. fem gange større risiko for at blive truet med fysisk vold af deres partner end mænd med etnisk dansk baggrund. Der er ikke signifikante forskelle blandt mændene i de forskellige aldersgrupper med hensyn til risikoen for trusler om fysisk skade fra deres partner.

¹³ Anden vestlig baggrund end dansk er defineret som EU-medlemslande (27 lande), Andorra, Island, Liechtenstein, Monaco, Norge, San Marino, Schweiz, Vatikanstaten, Canada, USA, Australien og New Zealand. Ikke-vestlig baggrund er defineret som alle øvrige lande.

Figur 10.4: Mænd udsat for trusler om fysisk vold inden for det seneste år og relationen til voldsudøveren, angivet i procent. En voldsudsat kan have været udsat for trusler om fysisk vold fra mere end én voldsudøver.

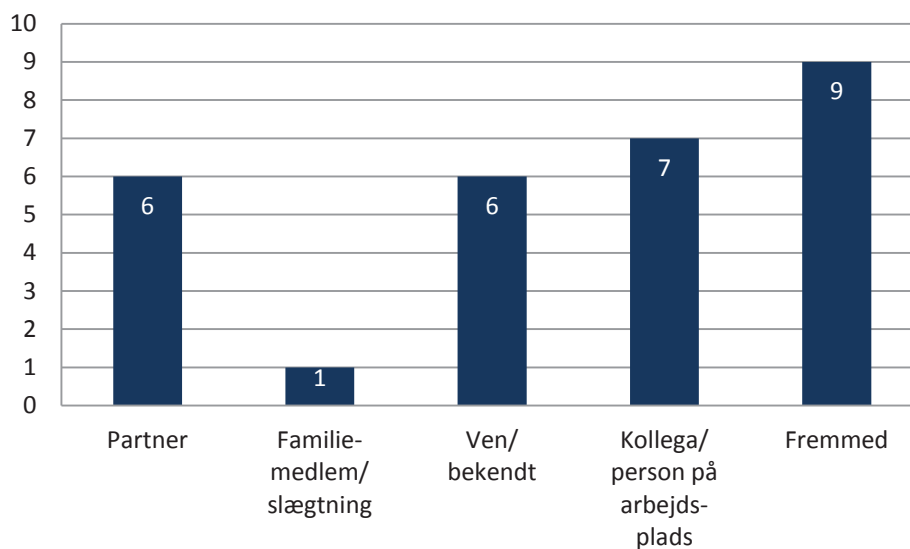

Kilde: Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2010

10.1.11 Forekomsten af seksuelle overgreb

22 mænd i alderen 16-74 år rapporterede udsættelse for ét eller flere seksuelle overgreb inden for det seneste år, svarende til 0,4 % af svarpersonerne i aldersgruppen. Heraf har seks mænd angivet, at udøveren af overgrebet/overgrebene var en nuværende eller tidligere partner. Figur 10.5 viser antallet af mænd, der har været udsat for seksuelle overgreb fra forskellige voldsudøvere. Den hyppigste udøver af seksuelle overgreb mod mænd er en fremmed. To mænd har både været udsat for fysisk og seksuel partnervold. Antallet af mænd udsat for seksuel vold fra en partner er for lavt til at vurdere mulige aldersmæssige og etniske forskelle i risiko.

Figur 10.5: Antal mænd, der har været udsat for seksuelle overgreb fra forskellige voldsudøvere inden for det seneste år¹⁴.

Kilde: Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2010.

Med hensyn til karakteren af den seksuelle vold, seks mænd har været udsat for af en partner, har tre været udsat for gennemført tvunget samleje, to har været udsat for forsøg på tvunget samleje og én har været udsat for andre seksuelle overgreb.

¹⁴ En voldsudsat kan have været udsat for seksuelle overgreb fra mere end én voldsudøver.

10.1.12 Estimat for antal mænd i befolkningen, der årligt udsættes for fysisk partnervold

På baggrund af forekomsten af partnervold blandt deltagerne i SUSY-2010 er det muligt at fortage en estimering, dvs. et skøn, over antallet af mænd i hele befolkningen, som årligt udsættes for fysisk vold fra en partner. Når der tages højde for aldersforskelle i forekomsten, estimeres det, at ca. 13.000 mænd i alderen 16-74 år årligt udsættes for fysisk vold fra en nuværende eller tidligere partner i Danmark. Det svarer til 0,5 %. Tallet 13.000 er dog behæftet med en betydelig usikkerhed og kan variere mellem 9.000 og 18.000.

Tabel 10.1: Estimerer for det samlede antal 16-74-årige mænd i den danske befolkning (danske og ikke-danske statsborgere), der årligt udsættes for én eller flere former for fysisk partnervold, fordelt på alder.

	Udsat for fysisk partnervold Inden for det seneste år		Sikkerhedsgrænser ¹⁵
	Skønnet antal udsatte i befolkningen	%	
Mænd			
16-24 år	5.300	1,7	
25-34 år	3.000	0,9	
35-44 år	2.400	0,6	
45-54 år	1.500	0,4	
55-74 år	800	0,1	
I alt	13.000	0,5	9.000-18.000

Kilde: Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2010.

10.1.13 Udviklingen i partnervold mod mænd med dansk statsborgerskab

Det blev ud fra Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen i 2005 skønnet, at ca. 8.000 mænd i alderen 16-74 år inden for det seneste år havde været udsat for fysisk vold fra en nuværende eller tidligere partner. Undersøgelsen i 2005 omfattede imidlertid udelukkende danske statsborgere, mens SUSY 2010 som nævnt omfattede såvel danske som ikke-danske statsborgere med bopæl i Danmark. Det betyder, at undersøgelsespopulationerne i de to undersøgelser er forskellige, og at voldsforekomsten i undersøgelserne ikke kan sam-

¹⁵ Kolonnen "Sikkerhedsgrænser" angiver det interval, som det sande tal med 95 % sikkerhed ligger inden for.

menlignes. Med henblik på at kunne vurdere udviklingen i partnervold har vi derfor også beregnet forekomsten af fysisk partnervold blandt mænd med dansk statsborgerskab i SUSY 2010. Det vil sige, at alle deltagere uden dansk statsborgerskab er ekskluderet fra beregningen. Når der tages højde for aldersforskelle i forekomsten, estimeres det, at ca. 10.000 mænd (0,4 %) med dansk statsborgerskab i alderen 16-74 år inden for det seneste år har været udsat for fysisk vold fra en nuværende eller tidligere partner. Tallet kan variere mellem 6.500-14.500. Der er ikke tale om en signifikant (sikker) stigning i omfanget af fysisk partnervold mod mænd i perioden 2005-2010.

Tabel 10.2: Estimer for det samlede antal mænd med dansk statsborgerskab i alderen 16-74-år, der årligt udsættes for én eller flere former for fysisk partnervold, fordelt på alder.

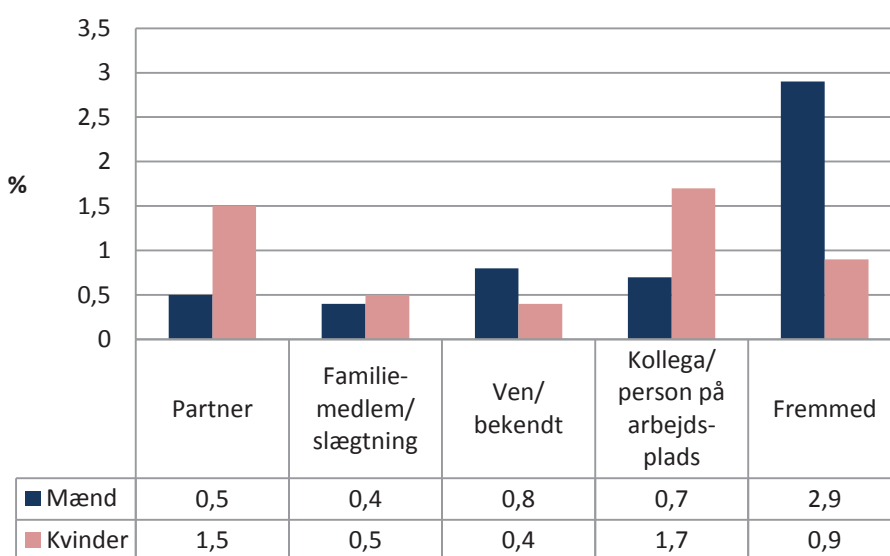
Mænd	Antal udsatte i 2005		Antal udsatte i 2010	
	Skønnet antal i befolkningen	%	Skønnet antal i befolkningen	%
16-24 år	3.500	1,4	3.700	1,3
25-34 år	1.500	0,4	2.600	0,9
35-44 år	1.600	0,4	2.200	0,6
45-54 år	700	0,2	700	0,2
55-64 år	700	0,2	300	0,1
65-74 år	0	0	500	0,2
I alt	8.000	0,3	10.000	0,4

Kilde: Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2010.

10.1.14 Kønsforskelle i relationen til voldsudøver

Der er betydelige kønsforskelle i hyppigheden af voldsudsættelse fra forskellige voldudøvere. Figur 10.6 viser, at kvinder ca. tre gange så hyppigt som mænd rapporterer fysisk vold fra en nuværende eller tidligere partner, mens mænd omvendt ca. tre gange så hyppigt som kvinder rapporterer fysisk vold fra en fremmed. Andelen af kvinder, der udsættes for fysisk vold fra en arbejdsrelation, er også mere end dobbelt så stor som andelen af mænd, mens mænd til gengæld oftere end kvinder udsættes for fysisk vold fra en ven/bekendt.

Figur 10.6: 16-74-årige mænd og kvinder udsat for fysisk vold inden for det seneste år og relationen til voldsudøveren, angivet i procent. En voldsudsat kan have været udsat for fysisk vold fra mere end én voldsudøver.

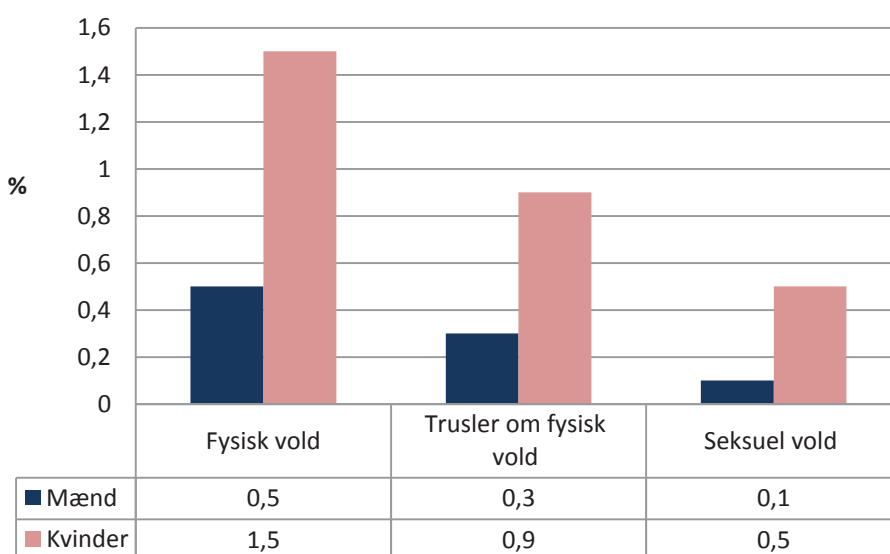
Kilde: Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2010.

10.1.15 Kønsforskelle i forekomsten af partnervold

I alt 109 kvinder (1,5 %) og 34 mænd (0,5 %) i alderen 16-74 år rapporterede at have været udsat for fysisk partnervold inden for det seneste år. Det gælder for både mænd og kvinder, at risikoen for fysisk partnervold er størst blandt unge i alderen 16-24 år og faldende med alderen. Andelen af kvinder,

der har rapporteret udsættelse for trusler om fysisk vold fra en partner, er også tre gange større end andelen af mænd. 63 kvinder (0,9 %) mod 18 mænd (0,3 %) angav at have været udsat for trusler om fysisk vold fra en partner inden for det seneste år. Kvinder rapporterede fem gange så hyppigt som mænd at have været udsat for seksuel vold fra en nuværende eller tidligere partner inden for det seneste år.

Figur 10.7: Andelen af mænd og kvinder i alderen 16-74 år, der har været udsat for henholdsvis trusler om vold, fysisk og seksuel vold fra en partner inden for det seneste år.

Kilde: Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2010.

10.2 Kærestevoldsundersøgelsen 2011

I 2011 anmodede Ministeriet for Ligestilling og Kirke Statens Institut for Folkesundhed om at gennemføre en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse blandt 8.000 unge i alderen 16-24 år med fokus på deres erfaringer med kærestevold. Formålet var at belyse den aktuelle forekomst af tre forskellige former for kærestevold blandt unge: psykisk, fysisk og seksuel vold. Undersøgelsen var en opfølgning på en tilsvarende undersøgelse, som Statens Institut for Folkesundhed gennemførte i 2007 (Schütt et al. 2008). De unge modtog et invitationsbrev med et link til en hjemmeside, hvor de ved hjælp af en personlig kode kunne få adgang til et (webbaseret) spørgeskema. Herefter besvarede i alt 1.366 det webbaserede spørgeskema. For at opnå en højere svarprocent blev der udsendt rykkerbreve til de unge, som ikke havde besvaret skemaet. I rykkerbrevet var der ud over et link til det webbaserede spørgeskema også vedlagt en papirversion af spørgeskemaet, så de unge selv kunne vælge hvilken besvarelsesmodel, de ville benytte. I alt 321 invitations- og rykkerbreve kom retur, enten fordi modtageren var ubekendt på adressen, flyttet eller af anden årsag. Invitationen blev således højest udsendt med posten til 7.679 personer. Undersøgelsens svarprocent er beregnet herudfra.

Kærestevoldsundersøgelsen i 2007 viste, at unge mænd var mindre villige til at besvare spørgeskemaet end unge kvinder, ligesom unge med anden etnisk baggrund end dansk var mindre villige til at deltage end etnisk danske unge. I den opfølgende undersøgelse i 2011 forsøgte vi at kompensere for denne skævhed ved at udvælge en stratificeret stikprøve med en overrepræsentation af mænd og unge med anden etnisk baggrund end dansk. Stikprøven bestod således af 3.500 kvinder og 4.500 mænd, hvoraf 1.924 var ikke-etnisk danske, dvs. at enten den unge selv og/eller en af forældrene eller begge forældre er født i et andet land end Danmark. De unge blev udvalgt via Sundhedsstyrelsens CPR-register med tilhørende adresser.

I alt 2.780 unge i alderen 16-24 år deltog i spørgeskemaundersøgelsen svarende til en svarprocent på 36. Til trods for den stratificerede stikprøve udgjorde kvinder størstedelen af deltagerne (56 %), mens 44 % af deltagerne var mænd. I alt blev spørgeskemaet besvaret af 1.234 unge mænd. De unge

blev i spørgeskemaet bedt om at angive deres postnummer, og på den baggrund har det været muligt at inddele dem i regionale områder, som er sammenlignet med fordelingen af 16-24-årige i hele Danmark. Undersøgelsespopulationens regionale fordeling svarer stort set til baggrundsbefolkningens, dog med en lille overrepræsentation af unge fra Region Midtjylland og en lille underrepræsentation af unge fra Region Sjælland. Etnisk danske unge udgjorde 88 % af undersøgelsespopulationen, hvilket svarer nogenlunde til andelen af etnisk danske 16-24-årige i baggrundsbefolkningen (86 %).

10.2.1 Definition af voldsofre

I spørgeskemaet blev de unge spurgt til deres eventuelle udsættelse for psykisk, fysisk og/eller seksuel vold inden for det seneste år. Spørgsmålene om udsættelse for de forskellige former for vold fremgår af tabel 10.3.

Tabel 10.3: Spørgsmål om voldsudsættelse i Kærestevoldsundersøgelsen 2011.

Psykisk vold
Har du oplevet at blive generet, mobbet eller få trusler via brev, SMS eller på internettet inden for de seneste 12 måneder?
Har du oplevet at få trusler om vold (ansigt til ansigt) inden for de seneste 12 måneder?
Fysisk vold
Har du oplevet at blive skubbet, revet, rusket, slået med flad hånd eller lignende inden for de seneste 12 måneder?
Har du oplevet at blive sparket, slået med knyttet hånd eller med en genstand inden for de seneste 12 måneder?
Har du oplevet at blive kastet ind mod møbler, vægge, ned ad trapper eller lignende inden for de seneste 12 måneder?
Har du oplevet at blive udsat for kvælningsforsøg, angrebet med kniv eller skydevåben inden for de seneste 12 måneder?
Seksuel vold (overgreb)
Har du inden for det seneste år oplevet, at nogen har krænket dig seksuelt eller forsøgt at have sex med dig mod din vilje?
Har du inden for det seneste år oplevet, at nogen har tvunget dig til at have sex?
Har du inden for det seneste år oplevet, at nogen har delt intime billeder af dig med andre imod din vilje (fx via MMS eller internettet)?

Mænd, som har svaret ja til ét eller flere af spørgsmålene om de forskellige former for vold, er defineret som voldsofre. De unge, som ikke har besvaret spørgsmålene om udsættelse for vold, er i dataanalyserne medregnet som

ikke-voldsudsatte. Der skelnes mellem udsættelse for mildere og grovere former for fysisk vold fra en kæreste. Mild fysisk kærestevold omfatter at blive skubbet, revet, rusket, slået med flad hånd eller lignende. Grov fysisk kærestevold omfatter at blive sparket, slået med knyttet hånd eller genstand og/eller at blive kastet mod møbler, vægge, ned ad trappe eller lignende og/eller at blive udsat for kvælningsforsøg, angrebet med kniv eller skydevåben.

10.2.2 Ofre for kærestevold

De unge blev også bedt om at angive, hvem der havde udsat dem for vold. Her havde de følgende svarmuligheder:

Tabel 10.4: Hvem udsatte dig for volden?

Nuværende kæreste
Tidligere kæreste, mens vi var sammen
Tidligere kæreste, efter vi havde slået op
Far/stedfar
Mor/stedmor
Bror/søster
Andet familiemedlem
Ven/bekendt
Kollega/person på din arbejdsplads
En fremmed
En anden person
Ønsker ikke at svare

Unge, som har svaret, at de har været udsat for vold fra en nuværende kæreste og/eller en tidligere kæreste, mens forholdet bestod, eller efter det var afsluttet, er defineret som ofre for kærestevold.

10.2.3 Forekomsten af vold blandt unge mænd

Tabel 10.5 viser de unge mænds udsættelse for psykisk, fysisk og seksuel vold uanset relationen til voldsudøveren, dvs. at volden kan være begået af enten en kæreste, en ven, et familiemedlem, en kollega, en fremmed eller en anden person. 340 mænd har rapporteret udsættelse for én eller flere former for psykisk vold inden for det seneste år svarende til en forekomst på 28 % blandt svarpersonerne. En lidt lavere procentandel har været udsat for fysisk

vold, i alt 25 % af mændene. Heraf har knap halvdelen (49 %) udelukkende været udsat for mild fysisk vold. 40 mænd har rapporteret udsættelse for en eller flere former for seksuel vold inden for det seneste år, svarende til 3 % af svarpersonerne.

Tabel 10.5: Forekomsten af psykisk, fysisk og seksuel vold mod mænd i alderen 16-24 år inden for det seneste år uanset relationen til voldsudøveren.

Psykisk vold	Mænd (N=1.234)
Generet, mobbet eller få trusler via brev, SMS eller på internettet	107 (8,7 %)
Trusler om vold (ansigt til ansigt)	293 (23,7 %)
Udsat for én eller flere typer psykisk vold	340 (27,6 %)
Fysisk vold	
Skubbet, revet, rusket, slået med flad hånd eller lignende	267 (21,6 %)
Sparket, slået med knyttet hånd eller med en genstand	126 (10,2 %)
Kastet ind mod møbler, vægge, ned ad trapper eller lignende	31 (2,5 %)
Udsat for kvælningsforsøg, angrebet med kniv eller skydevåben	32 (2,6 %)
Udsat for én eller flere former for fysisk vold	309 (25 %)
Seksuel vold	
Krænket seksuelt eller forsøg på sex mod sin vilje	22 (1,8 %)
Tvungen sex	17 (1,4 %)
Delt intime billeder imod sin vilje (fx via MMS eller internettet)	15 (1,2 %)
Udsat for én eller flere former for seksuel vold	40 (3,2 %)

Kilde: Kærestevoldsundersøgelsen 2011.

Det er en høj andel af de unge mænd, der har været udsat for én eller flere af de tre former for vold inden for det seneste år. 465 mænd (38 %) har rapporteret udsættelse for psykisk og/eller fysisk og/eller seksuel vold. Det er dog en relativ lille andel, der har været udsat for alle tre former for vold. 17 mænd (1,4 %) har rapporteret udsættelse for både psykisk, fysisk og seksuel vold inden for det seneste år.

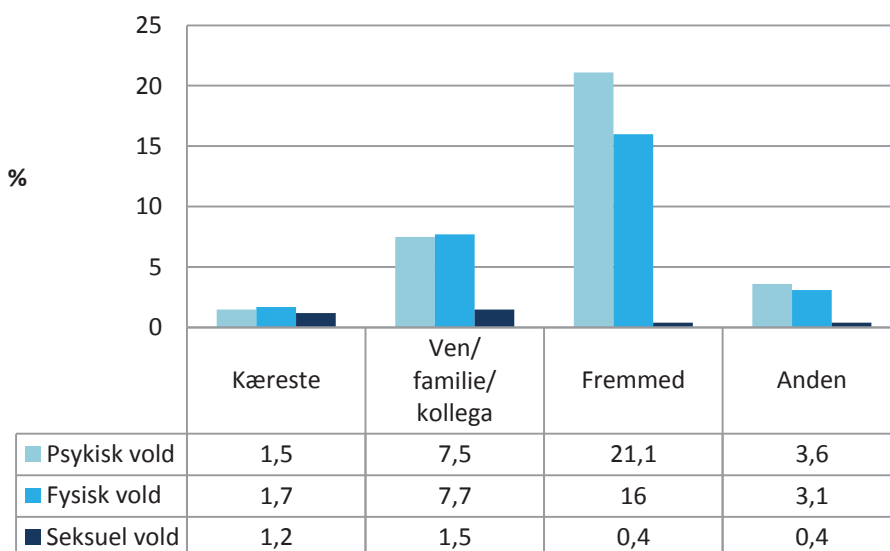
10.2.4 Relationen mellem offer og voldsudøver

Figur 10.8 viser relationen mellem de unge mænd, som har rapporteret udsættelse for forskellige former for vold inden for det seneste år og voldsudøveren. En fremmed er langt den hyppigste udøver af psykisk og fysisk vold mod mænd. Godt en femtedel af mændene (21,1 %) har været udsat for psykisk vold fra en fremmed, mens det er relativt få mænd, der har været udsat for psykisk vold fra en kæreste, 1,5 %.

197 mænd (16 %) rapporterede udsættelse for én eller flere former for fysisk vold fra en fremmed, mens 21 mænd rapporterede udsættelse for fysisk vold fra en nuværende eller tidligere kæreste inden for det seneste år. Det svarer til 1,7 %. Heraf har 15 mænd (71 %) udelukkende været udsat for mild fysisk vold.

1,2 % af mændene angav at have været udsat for seksuel vold fra en kæreste. Samlet har 45 unge mænd (3,7 %) været udsat for enten psykisk, fysisk og/eller seksuel kærestevold. Til sammenligning angav 4,3 % af de unge mænd i kærestevoldsundersøgelsen fra 2007 at have været udsat for enten psykisk, fysisk og/eller seksuel vold fra en kæreste inden for det seneste år.

Figur 10.8: Forekomst af psykisk, fysisk og seksuel vold blandt mænd i alderen 16-24 år, fordelt på typen af vold og offerets relation til voldsudøveren.

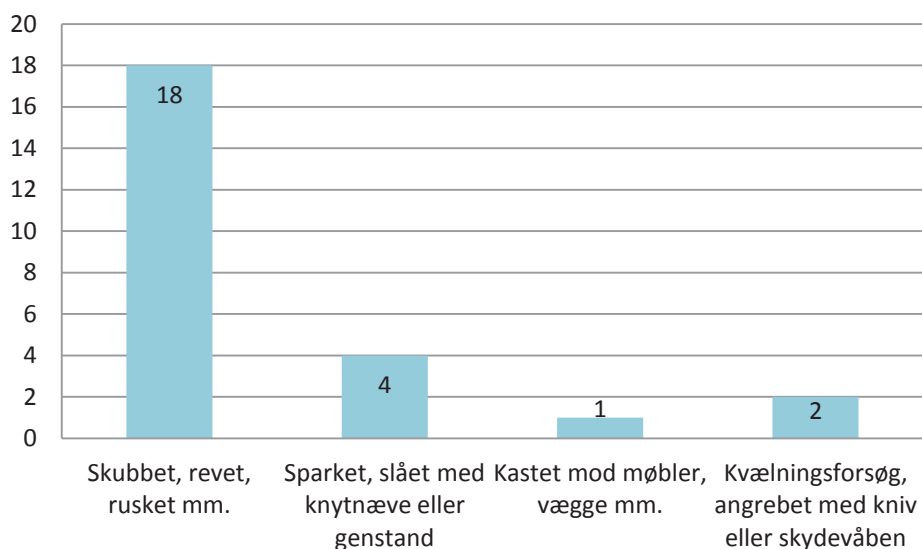
Kilde: Kærestevoldsundersøgelsen 2011.

Ud af de i alt 35 mænd, som rapporterede udsættelse for fysisk og/eller seksual vold fra en nuværende eller tidligere kæreste, har kun én anmeldt volden til politiet. Som begrundelse for ikke at anmelde volden har seks mænd angivet, at volden ikke var tilstrækkelig alvorlig, tre mænd ønskede ikke, at politiet skulle blande sig, og to mænd mente ikke, at politiet kunne gøre noget. En enkelt mand angav, at kæresten kunne finde på at hævne sig, som begrundelse for ikke at have anmeldt volden, og en anden, at han ville glemme det skete.

10.2.5 Karakteren af fysisk kærestevold

Figur 10.9 viser antallet af unge mænd, der har været udsat for forskellige former for fysisk vold udøvet af en kæreste. En voldsudsat kan have været udsat for flere forskellige typer af fysisk kærestevold. Som det fremgår, er det et fåtal af de unge mænd, der har været udsat for det, vi i undersøgelsen har defineret som grov fysisk kærestevold, jf. afsnit 10.2.1. I alt fire mænd har oplevet at blive sparket, slået med knytnæve eller en genstand af en kæreste inden for det seneste år. Én mand har oplevet at blive kastet ind mod møbler, vægge, ned ad trapper eller lignende, og to mænd har oplevet at blive udsat for kvælningsforsøg, angrebet med kniv eller skydevåben af en nuværende eller tidligere kæreste inden for det seneste år. Der er ingen signifikant sammenhæng mellem mændenes alder og udsættelse for fysisk kærestevold, ligesom der ikke er nogen signifikant sammenhæng mellem deres etniske baggrund og risikoen for at blive udsat for fysisk vold fra en kæreste.

Figur 10.9: Antal mænd i alderen 16-24 år, der har rapporteret udsættelse for forskellige typer af fysisk kærestevold inden for det seneste år. En voldsudsat kan have været udsat for flere forskellige typer af fysisk kærestevold.

Kilde: Kærestevoldsundersøgelsen 2011.

10.2.6 Seksuel orientering og fysisk kærestevold

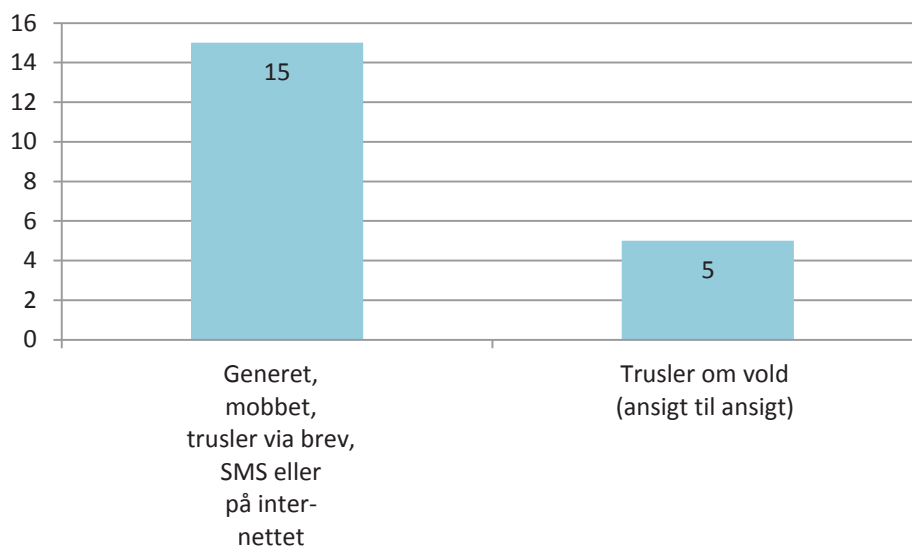
Kærestevoldsundersøgelsen omfattede oplysninger om de unges seksuelle partnere. Herudfra har det været muligt at kategorisere svarpersonerne efter deres seksuelle orientering samt vurdere, om unge biseksuelle og homoseksuelle mænd har en større risiko for kærestevold end heteroseksuelle mænd.

32 mænd (2,6 %) angav at være biseksuelle eller homoseksuelle, og heraf havde kun én været udsat for fysisk vold fra en kæreste. Der er altså intet i kærestevoldsundersøgelsen, der tyder på, at unge homoseksuelle mænd skulle være i større risiko for at blive udsat for fysisk kærestevold end unge heteroseksuelle mænd.

10.2.7 Karakteren af psykisk kærestevold

18 mænd (1,5 %) har svaret 'ja' til spørgsmålet om udsættelse for psykisk vold fra en nuværende eller tidligere kæreste inden for det seneste år. Figur 10.10 viser antallet af mænd, der har været udsat for de forskellige former for psykisk kærestevold. Som det fremgår, har de fleste af mændene været udsat for psykisk vold i form af at blive generet, mobbet eller få trusler via brev, SMS eller på internettet, mens det er relativt få mænd, i alt fem, der har oplevet at blive udsat for trusler om vold ansigt til ansigt af en kæreste. Fem af de 18 mænd, som har været udsat for psykisk kærestevold, har også rapporteret udsættelse for fysisk vold fra en kæreste inden for det seneste år.

Figur 10.10: Antal mænd i alderen 16-24 år, der har rapporteret udsættelse for forskellige typer af psykisk kærestevold inden for det seneste år. En voldsudsat kan have været udsat for flere forskellige typer af psykisk kærestevold.

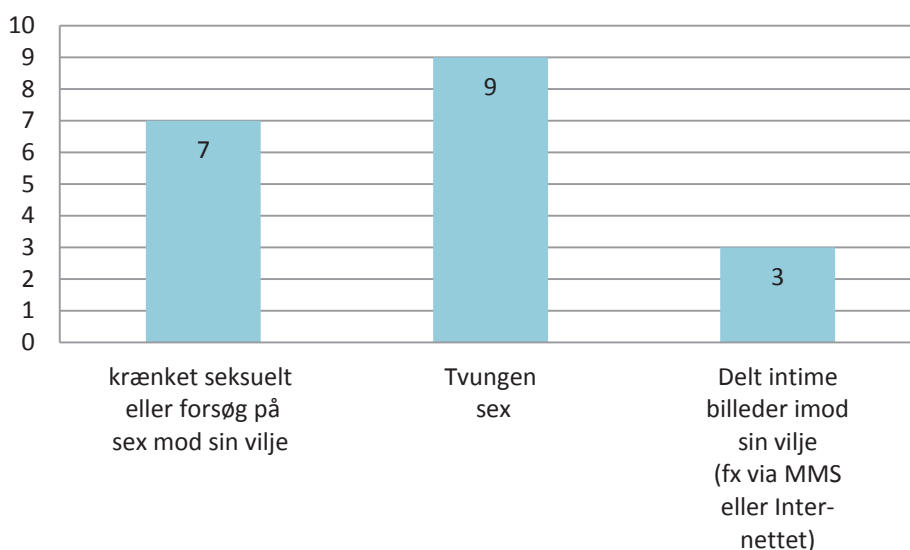

Kilde: Kærestevoldsundersøgelsen 2011.

10.2.8 Karakteren af seksuel kærestevold

I alt 15 mænd (1,2 %) angav at have været udsat for seksuel vold fra en nuværende eller tidligere kæreste inden for det seneste år. Figur 10.11 viser antallet af mænd, der har været udsat for forskellige former for seksuel kærestevold. En voldsudsat kan have været udsat for flere former for seksuel vold, og derfor summer tallene ikke til 15. Ni mænd svarede 'ja' til, at de er blevet tvunget til at have sex af en nuværende eller tidligere kæreste inden for det seneste år. En enkelt af disse ni mænd har ikke angivet sin seksuelle orientering, mens de resterende otte har angivet, at de er heteroseksuelle, og det må derfor formodes, at det er kvinder, der har tvunget dem til sex. Lidt færre mænd, i alt syv, har oplevet, at en kæreste har krænket dem seksuelt eller har forsøgt at have sex med dem mod deres vilje inden for det seneste år. Tre mænd har oplevet, at en kæreste har delt intime billeder af dem med andre mod deres vilje via MMS eller på internettet. En enkelt af de 15 unge mænd, som har rapporteret udsættelse for seksuel kærestevold, har også rapporteret udsættelse for fysisk kærestevold.

Figur 10.11: Antal mænd i alderen 16-24 år, der har rapporteret udsættelse for forskellige typer af seksuel kærestevold inden for det seneste år. En voldsudsat kan have været udsat for flere forskellige typer af seksuel kærestevold.

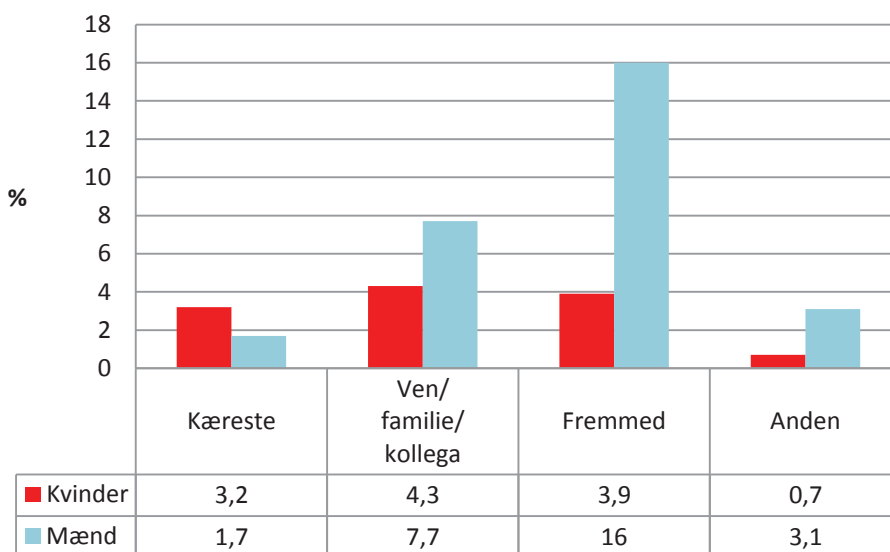

Kilde: Kærestevoldsundersøgelsen 2011.

10.2.9 Sammenligning af voldsforekomsten blandt mænd og kvinder i Kærestevoldsundersøgelsen

Figur 10.12 viser, at næsten dobbelt så mange unge kvinder som mænd rapporterede udsættelse for fysisk vold fra en nuværende eller tidligere partner inden for det seneste år, 3,2 % af kvinderne mod 1,7 % af mændene. Til gengæld var andelen af mænd, der rapporterede udsættelse for fysisk vold fra en fremmed, mere end fire gange så stor som andelen af kvinder, 16 % af mændene mod 3,9 % af kvinderne. Andelen af mænd, der havde været udsat for fysisk vold fra en ven/familie/kollega eller en anden person, var også større end andelen af kvinder. Det gælder for både mændene og kvinderne, at de oftest er udsat for mild fysisk vold i form af at blive skubbet, revet, rusket, slået med fald hånd eller lignende.

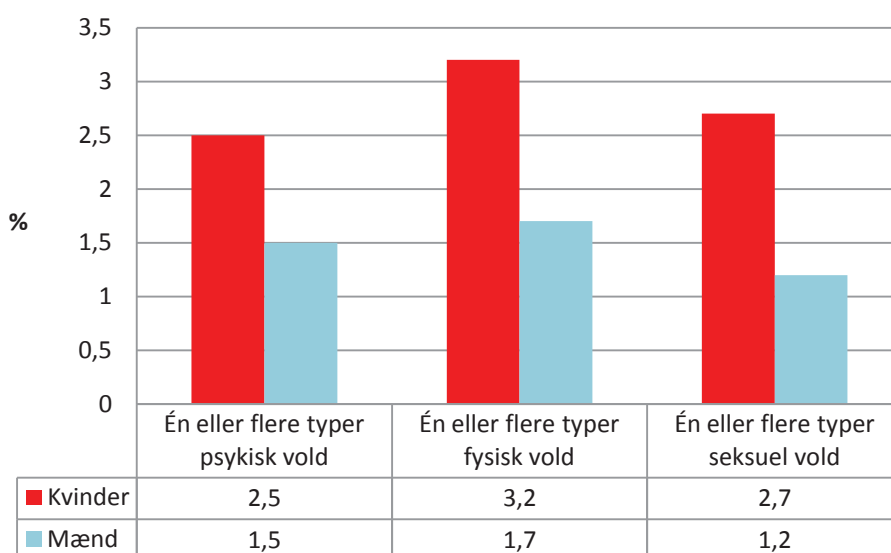
Figur 10.12: 16-24-årige mænd og kvinder udsat for fysisk vold inden for det seneste år og relationen til voldsudøveren, angivet i procent. En voldsudsat kan have været udsat for fysisk vold fra mere end én voldsudøver.

Kilde: Kærestevoldsundersøgelsen 2011.

Figur 10.13 viser procentandelen af mænd og kvinder, der har været udsat for forskellige former for kærestevold. Kvinder har, som det fremgår, større risiko for at blive udsat for alle tre former for kærestevold end mænd. Den største kønsforskel er i forekomsten af seksuel kærestevold. Mere end dobbelt så mange kvinder som mænd har rapporteret udsættelse for seksuel vold fra en kæreste inden for det seneste år. 2,5 % af kvinderne og 1,5 % af mændene har rapporteret udsættelse for én eller flere former for psykisk kærestevold inden for det seneste år.

Figur 10.13: Andelen af mænd og kvinder i alderen 16-24 år, der har været udsat for henholdsvis psykisk, fysisk og seksuel vold fra en kæreste inden for det seneste år

Kilde: Kærestevoldsundersøgelsen 2011.

10.2.10 Et skøn over antallet af unge mænd og kvinder, der årligt udsættes for kærestevold

På baggrund af forekomsten af kærestevold blandt deltagerne i kærestevoldsundersøgelsen er det muligt at skønne, hvor mange unge mænd og unge kvinder i hele Danmarks befolkning, som årligt udsættes for fysisk, psykisk og/eller seksuel kærestevold. Skønnet er på grund af den lave svarprocent i undersøgelsen (36 %) behæftet med stor usikkerhed. Tallene giver dog et

indtryk af omfanget af de forskellige former for vold, som unge i alderen 16-24 år risikerer at blive udsat for.

Ud fra antagelsen om, at deltagerne i undersøgelsen er repræsentative for unge i Danmark, skønnes det, at ca. 10.000 kvinder og 5.500 mænd i alderen 16-24 år årligt udsættes for én eller flere former for fysisk vold af en kæreste, og at knap 8.500 kvinder og knap 4.000 mænd i samme aldersgruppe årligt udsættes for én eller flere former for seksuel kærestevold.

Tabel 10.6: Estimeret antal unge i alderen 16-24 år, der årligt udsættes for psykisk, fysisk og seksuel kærestevold, fordelt på køn¹⁶.

	Skønnet antal i befolkningen	Sikkerhedsgrænser¹⁷
Mænd	Kærestevold	
Udsat for én eller flere former for psykisk vold	5.000	(3.000-7.500)
Udsat for én eller flere former for fysisk vold	5.500	(3.500-8.500)
Udsat for én eller flere former for seksuel vold	4.000	(2.000-6.500)
Kvinder		
Udsat for én eller flere former for psykisk vold	7.500	(5.500-10.500)
Udsat for én eller flere former for fysisk vold	10.000	(7.000-13.000)
Udsat for én eller flere former for seksuel vold	8.500	(6.000-11.000)

Kilde: Kærestevoldsundersøgelsen 2011.

¹⁶ Tallene er afrundet til hele 500.

¹⁷ Kolonnen "Sikkerhedsgrænser" angiver det interval, som det sande tal med 95 % sikkerhed ligger inden for.

11. Litteraturliste

- Andersen S, Helweg-Larsen K, Sten Madsen K, Volsing M, Johannesson L (2011). "Vold gør sårbar - Skadestuere møde med voldsudsatte kvinder". Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.
- Archer J (2000): "Sex differences in aggression between heterosexual partners: A meta-analytic review". *Psychological Bulletin* 2000; 126,3: 651-680.
- Balvig F, Kyvsgaard B (2006): "Vold og overgreb mod kvinder". Dansk rapport vedrørende deltagelse i International Violence Against Women Survey (IVAWS). København: Københavns Universitet; Justitsministeriets Forskningsenhed; 2006.
- Barber, C. F. (2008): "Domestic violence against men", *Nursing Standard*. 22, 51, 35-39.
- Barlach L, Stenager K (2010): "LOKK årsstatistik 2010. Kvinder og børn på krisecenter", Servicestyrelsen, Odense.
- Bergman B, Larsson G, Brismar B, Klang M (1989): "Battered wives and female alcoholics: a comparative social and psychiatric study". *J Adv Nurs* 1989; 14(9):727-734.
- Bergman AB, Rivara FP (1991): "Sweden's experience in reducing childhood injuries". *Pediatrics* 1991; 88(1):69-74.
- BLD (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet) (2009): Lov om kommunale krisesentertilbud (Krisesenterlova).
- BLD (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet) (2008-2009): Om lov om kommunale krisesentertilbud (Krisesenterlova), Ot.prp.nr.96. <http://www.regjeringen.no/nn/dep/bld/Dokument/proposisjonar-og-meldingar/Odelstingsproposisjonar/2008-2009/otprp-nr-96-2008-2009-5.html?id=561054#>
- Brismar B, Bergman B (1998): "The significance of alcohol for violence and accidents". *Alcohol Clin Exp Res* 1998; 22(7 Suppl):299S-306S.
- Brå – centrum för kunskap om brott och åtgärder mot brott (2009): "Våld mot kvinnor och män i nära relationer. Våldets karaktär och offerens erfarenheter av kontakter med rättsväsendet". Brottsförebyggande rådet, Information och förlag, Stockholm.
- Damgård T, Bollerup Andersen P (2011): "Mænd på krisecentre", BA-projekt, Journalisthøjskolen i Aarhus.

Dobash RE, Dobash R (1992): "The myth of sexual symmetry in marital violence". *Social Problems* 1992; 39: 71-91.

Dobash R, Dobash RE (2004): "Women's Violence to Men in Intimate Relationships. Working on a Puzzle." *British Journal of Criminology* (2004) 44 (3): 324-349.

Douglas, E M, and Hines DA (2011): "The Helpseeking Experience of Men who Sustain Intimate Partner Violence: An overlooked Population and Implications for Practice". *Journal of Family Violence*, 2011, 26:473-485.

Federal Ministry for Family Affairs (2004): "Violence against men. Men's experiences of interpersonal violence in Germany – Results of the pilot study-", Koelblin-Fortuna-Druck, Baden-Baden.

Foran HM, O'Leary KD (2008): "Alcohol and intimate partner violence: a meta-analytic review". *Clin Psychol Rev* 2008; 28(7):1222-1234.

Gadd D, Farrall S, Dallimore D, Lombard N (2002): "Domestic abuse against men in Scotland". Department of Criminology. Scottish Executive Central Research Unit.

Haaland T, Clausen S-E, Schei B (2005): "Vold i parforhold - ulike perspektiver. Resultater fra den første landsdekkende undersøkelsen i Norge". Norsk institutt for by- og regionforskning, Oslo, NIBR-rapport 2005:3.

Hanzén V, Öberg T (2010): "Berättelser som inte finns – en studie om män som blir utsatte för våld i nära relation", Göteborgs Universitet, Institutionen för socialt arbete.

Heiskanen M, Ruuskanen E (2011): "Men's experience of violence in Finland 2009". European Institute for Crime Prevention and Control, Heuni. Helsinki, Finland.

Helweg-Larsen K, Frederiksen ML (2007): "Mænds vold mod kvinder. Omfang, karakter og indsats mod vold – 2007". Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk universitet og Minister for Ligestilling.

Helweg-Larsen K, Frederiksen ML (2008): "Vold mod mænd i Danmark. Omfang og karakter – 2008". Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet og Minister for Ligestilling.

Helweg-Larsen K, Kruse M, Sørensen J, Brønnum-Hansen H (2010): "Voldens Pris. Samfundsmæssige omkostninger ved vold mod kvinder". Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

Hensen, P.I. (2007): "Vold i familien i Danmark". Beskrivelse af voldelige mænd, som har deltaget i det danske behandlingsprogram "Dialog Mod Vold". Askovgården, København.

Isdal P (2000): "Meningen med volden". Oslo 2000, Kommuneforlaget.

Johansen T. S (2008): "Mænd strømmer til krisecenter", Kristeligt Dagblad den 17. januar 2008.
<http://www.kristeligt-dagblad.dk/artikel/275214:Danmark--Maend-stroemmer-til-krisecenter>.

Kimmel M (2002): "Gender Symmetry in Domestic Violence. A Substantive and Methodological Research Review". Violence against women, Vol. 8 No. 11, November 2002. 1332-1362.

Kruse M, Helweg-Larsen K (2004): "Kønsforskelle i sygdom og sundhed", Statens Institut for Folkesundhed, Minister for Ligestilling.

Mandecentret (2011): "Mandekrisecentre i Danmark – en undersøgelse af tilbud til mænd", Mandecentret.

Methling I (2002): "Voldsramte mænd forskelsbehandles", Politiken den 9. jan. 2002.
<http://politiken.dk/indland/ECE23294/voldsramte-maend-forskelbehandles/>

Migliaccio T. A. (2002): "Abused Husbands: A Narrative Analysis", Journal of Family Issues 2002, 23:26.

Mirrlees-Black C (1999): "Domestic Violence: Findings from a new British Crime Survey self-completion questionnaire", Research, Development and Statistics Directorate, London.

Nordfjell OB (2009): "Menn utsatt for vold i nære relasjoner – En vurdering av omfang og hjelpebehov sett i lys av eksisterende forskning og Reformers erfaringer", Reform – ressurscenter for menn.

Pape H (2011): "Unge kvinners vold mot partner". Tidsskrift for den norske legeforening 2011; 131, 20: 1994-1997.

Plauborg R, Helweg-Larsen K (2011): "Evaluering af mande-centrene i København og Aarhus - en karakteristik af brugerne og en beskrivelse af deres oplevelser af forløbet i centret". Statens institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

Regeringen (2010): "National strategi til bekæmpelse af vold i nære relationer", Ligestillingsafdelingen.

- Reinicke K (2006): "Mænd? Rapport om forsknings- og praksiserfaringer vedrørende mænd i krise." Mandecentret.
- Rossow I, Pape H, Wichstrom L (1999): "Young, wet & wild? Associations between alcohol intoxication and violent behaviour in adolescence". *Addiction* 1999; 94(7):1017-1031.
- Schütt N, Frederiksen ML, Helweg-Larsen K (2008): "Unge og kærestevold. Omfang, karakter og følgevirkninger". Ligestillingsministeren og Statens Institut for Folkesundhed.
- Simonsen S. S (2006): "Mænd, sundhed og sygdom", Forlaget Klim, Aarhus.
- Socialministeriet (2011): "Bekendtgørelse af lov om social service", Socialministeriet den 18. august 2011.
- Sogn H, Hjemdal O. K (2010): "Vold mot menn i nære relasjoner. Kunnskapsgjennomgang og rapport fra et pilotprosjekt", Nasjonalt kunnskapssenter.
- Stolt E (2010): "Mäns utsatthet för våld i nära relationer – mötet med hälso- och sjukvården" uddrag fra rapporten; Att fråga om våldutsatthet som del av anamnesen. Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK, Uppsala Universitet.
- Straton, J. (1994). "The myth of the "battered husband syndrome". *Masculinities*, 2, 79-82.
- Straus MA, Douglas EM (2004): "A short form of the revised conflict tactics scales for severe mutuality". *Violence Vict* 2004; 19,5: 507-520.
- Straus MA, Gelles RJ (1988): "How violent are American families? Estimates from the National Family Violence Resurvey and other studies". In Hotaling GT, Finkelhor D et al. (Eds) *Family abuse and its consequences. New directions in research* (pp 14-36). Newbury Park, Sage.
- Swan SC, Gambone LJ, Caldwell MA, Sullivan TP, Snow DL (2008): "A review of research on women's use of violence with intimate partners". *Violence Victimization* 2008; 23,3: 301-314.
- Thompson MP, Kingree JB (2006): "The roles of victim and perpetrator alcohol use in intimate partner violence outcomes". *J Interpers Violence* 2006; 21(2):163-177.
- Weinsheimer RL, Schermer CR, Malcoe LH, Balduf LM, Bloomfield LA (2005): "Severe intimate partner violence and alcohol use among female trauma patients". *J Trauma* 2005; 58(1):22-29.

WHO (2002): "World report on violence and health". Geneva, Switzerland: World Health Organization, 2002.

WHO (2010): "Preventing intimate partner and sexual violence against women: taking action and generating evidence". Geneva, Switzerland: World Health Organization, 2010.